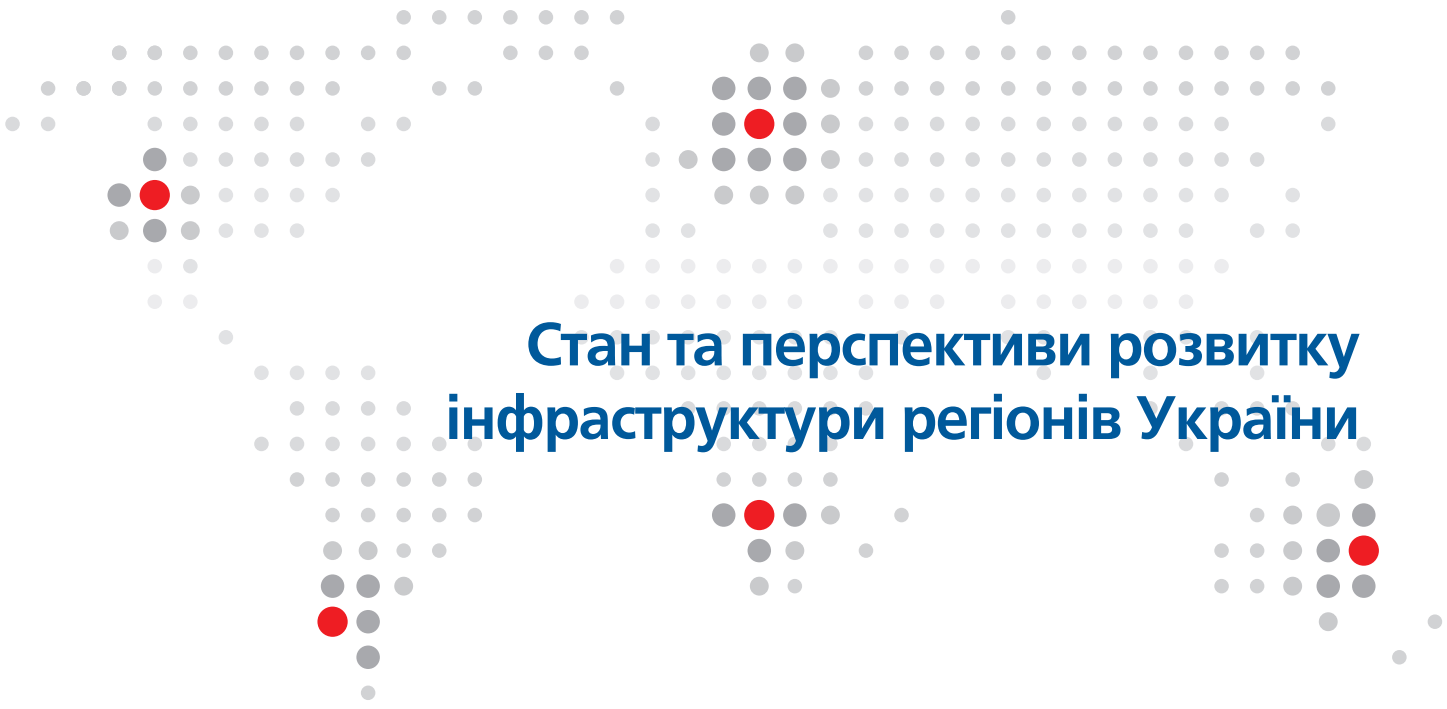

Стан та перспективи розвитку інфраструктури регіонів України

- Звернення до теми інфраструктурного розвитку регіонів України є дуже актуальною темою, зважаючи на той факт, що наразі Україна крокує шляхом втілення широкого спектру реформ, спрямованих на покращення в першу чергу добробуту населення України. Складові інфраструктурного комплексу є головними елементами, що спроможні вивести нашу державу на новий рівень розвитку та модернізаційного оновлення.
- Коли йдеться про розвиток інфраструктури, то, перш за все, мають бути враховані такі складові: транспорт, зв'язок, житлово-комунальне господарство, освіта, медицина і рекреаційна система, соціальне забезпечення, культура, екологія як одні з найбільш важливих систем для нормального розвитку як регіону і країни, в цілому.
- Аналіз інфраструктури регіонів України на сучасному етапі засвідчив нерівномірний стан та певні диспропорції її розвитку. Проблема є комплексною, що об'єднує цілу низку передумов. Але базовий недолік - це невідповідний розподіл та спосіб використання наявних інвестицій.
- Прискорений доступ до інформаційних ресурсів, розвиток сучасних телекомунікаційних систем, збільшення обсягів вантажопотоків усіма видами транспорту, облаштування транспортних коридорів, розвиток транзитного потенціалу, формування логістичних платформ є потужним каталізатором модернізації не лише національної економіки, а й регіонів.

ЗМІСТ

Вступне слово.....	2
Вінницька область.....	3
Волинська область.....	7
Дніпропетровська область	12
Донецька область	16
Житомирська область	20
Закарпатська область	25
Запорізька область	30
Івано-Франківська область	36
Київська область	41
Кіровоградська область.....	45
Луганська область.....	49
Львівська область	55
Миколаївська область	59
Одеська область	63
Полтавська область	67
Рівненська область.....	72
Сумська область	76
Тернопільська область.....	81
Харківська область	87
Херсонська область	89
Хмельницька область	94
Черкаська область	99
Чернівецька область	105
Чернігівська область	109
Висновки	114
Список виконавців.....	116

ВСТУПНЕ СЛОВО

Інфраструктура займає ключове місце в розвитку економіки, оскільки її існування пов'язане зі станом продуктивних сил і територіальним поділом праці, а також ефективністю функціонування сфери матеріального виробництва. Інфраструктурне облаштування економіки країни з одного боку залежить від темпів модернізації, а з іншого – сама виступає початковим чинником економічного зростання.

Розвиток інфраструктури залежить від специфіки галузей і регіонів і здійснюється відповідно до змін у виробничій сфері. Враховуючи, що інфраструктура має істотний вплив на ефективність функціонування господарюючих суб'єктів через участь виробничих та соціальних послуг у створенні споживної вартості і ціни продукту. Актуальність даної проблеми саме і буде досліджуватись у регіональних господарських системах.

Інфраструктура сучасного міста, якість міського середовища визначається діяльністю комплексу галузей міського господарства, що забезпечують населення міста і виробництво. На сьогоднішній день основні напрямки ринкової трансформації інфраструктури міст облас-

тей нашої країни базуються на відповідних положеннях загальнодержавної програми Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року».

Дослідження підготовлене в рамках проекту «Стан та перспективи розвитку інфраструктури регіонів», що реалізовується Регіональним представництвом Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні у співпраці із Поліським фондом міжнародних досліджень та Асоціацією регіональних аналітичних центрів.

Мета дослідження полягала у проведенні оцінки рівня розвитку інфраструктури відповідних регіонів, визначенні слабких місць та розробці практичних рекомендацій щодо фінансування її розвитку.

Об'єктом виступали процеси розвитку інфраструктури відповідних регіонів України. Дослідження було здійснено регіональними аналітичними центрами із 25-ти цільових областей України. Проте на практиці було залучено лише 24 області, за виключенням Автономної Республіки Крим, зважаючи на ускладнену комунікацію з окупованою територією України.

ВІННИЦЬКА ОБЛАСТЬ

Розвиток Вінницького регіону регулюється Програмою соціально-економічного розвитку Вінницької області на 2014 року та Стратегією збалансованого регіонального розвитку Вінницької області на період до 2020р. Саме ці два основні документи визначають стратегічні напрямки та шляхи розвитку регіону на основі аналізу існуючого стану, конкурентного потенціалу та пріоритетів розвитку регіону. З метою проведення аналізу розвитку інфраструктури регіону було досліджено, в першу чергу, статистичні дані, що стосувалися вказаних напрямків. Для здійснення аналізу використовувались також звіти по окремим напрямкам діяльності (освіта, медицина тощо), дані відповідних управлінь, інформація, розміщена на Інвестиційному порталі Вінниччини тощо. Проведений аналіз дав змогу зробити наступні висновки.

1. ТРАНСПОРТНА ПІДСИСТЕМА

Область має розгалужену мережу залізничних та автомобільних шляхів загальнодержавного і місцевого значення, аеропорт, по коефіцієнту транзитності території займає перше місце в Україні. Щільність доріг одна з найбільших в Україні і складає 339 км на 1000 км² території. У 2013 році усіма видами транспорту перевезено 19324,8 тис.т. вантажів, що на 6% перевищило показник за 2012 рік, у тому числі: залізничним на 5,7% більше, ніж у 2012р., автомобільним на 7,2% більше, ніж у 2012 році. Разом з тим, спостерігалось зниження загального вантажообігу на 1,2% 2013 році, при цьому, вантажообіг залізничного транспорту зменшився на 1,6% (24283,3 млн.ткм у 2013 р.), тоді як автомобільного – зріс на 8,3% та становив 1110,8 млн.ткм. У 2013 році загальний обсяг пасажирських перевезень знизився на 2,7%, порівняно з 2012 роком, та становив 262,4 млн. чол., у тому числі: залізничним транспортом на 0,5% менше, ніж 2012р., автомобільним на 6,6% менше, тролейбусним

на 0,9% менше, трамвайним на 0,1% менше, ніж у 2012 р. Зменшився також і обсяг загального пасажирообороту, так у 2013 він становив 8189,9 млн.пас.км, що на 2,4% менше, ніж у 2012 році. Через територію області проходять 3 магістральних газопроводи: Уренгой-Помари-Ужгород, "Союз", Дашава-Київ, експлуатується 9300 км газорозподільних мереж, а також нафтопровід "Одеса-Броди".

Основна проблема транспортної підсистеми регіону полягає у незадовільному стані доріг області, більшість з них потребує реконструкції та ремонту, в першу чергу, автомобільні шляхи державного та міжнародного значення.

Перспективи розвитку транспортної галузі області обумовлені вигідним географічним розташуванням області в центрі України, розгалуженою мережею залізничних доріг, що з'єднують всі основні промислові центри регіону з містами України, СНД, Європи. Аеропорт "Вінниця" займає вигідне географічне положення і може бути задіяний на пасажирських та вантажних перевезеннях із Китаю, Росії та Близького Сходу.

2. ПІДСИСТЕМА ЗВ'ЯЗКУ ТА ІНФОРМАТИЗАЦІЇ

Дана підсистема продовжує зберігати позитивну тенденцію свого розвитку. В області послуги зв'язку забезпечують потреби всіх категорій споживачів. Найбільша частина в загальних обсягах доходів належить мобільному телефонному зв'язку – 1 459 млн. грн. (78%), та міському телефонному зв'язку – 117,2 млн. грн. (6,3%). Кількість абонентів мобільного зв'язку нараховує більше 1,7 млн. осіб. Телефонна мережа області на 01.01.2013 р. нараховує 320,3 тис. основних телефонних апаратів в т.ч. міських – 233,3 тис. та сільських – 87 тис. апаратів. Насиченість телефонних апаратів на 100 сімей області становить 43 при середньому показнику по Україні 58 телефонних апаратів.

Основною проблемою в сфері зв'язку залишається досить низький рівень проникнення

мережі Інтернет. За різними оцінками експертів рівень доступу до Інтернету в області становить менше 40-45%. Саме у подоланні цифрової нерівності населення, зростанню рівня доступу до мережі полягає перспектива розвитку не лише підсистеми зв'язку, а й інших галузей області.

3. ЕКОЛОГІЧНА ПІДСИСТЕМА.

Вінниччина, в цілому, характеризується як порівняно благополучний регіон із значно меншим, ніж в інших промислових областях, рівнем забруднення атмосферного повітря. В 2013 році викиди забруднюючих речовин в атмосферу від стаціонарних та пересувних джерел склали 182,7 тис. т, що на 22,8 % менше ніж у 2008 році. За даними Державного управління охорони навколишнього природного середовища у Вінницькій області цей регіон входить в десятку кращих областей України за якістю питної води. Станом на 2013 рік в містах та селищах міського типу області обслуговуються 770 полігонів для складування твердих побутових відходів, з яких перевантаженими є 28 об'єктів. Загальна площа полігонів складає 731,9 га. Впродовж тривалого часу утилізація побутових відходів продовжує залишатись однією з найнагальніших проблем екологічної безпеки Вінниччини. Площа перевантажених полігонів складає 70,4 га, що відповідає 9,6 % загальної площі полігонів та звалищ. Потреба в нових полігонах у 2013 році зросла порівняно з 2010 роком на 112,5 %. Станом на 1 січня 2014 року у спеціально відведених місцях або на об'єктах та на території підприємств Вінницької області накопичилось 0,4 тис. т відходів I-III класів небезпеки. Для покращення ситуації на сьогодні Вінниччина потребує 54 полігони загальною площею 154 га. Перспективи екологічної підсистеми приховані у поступовому переході на використання альтернативних джерел енергії, застосування енергозберігаючих технологій. Важливо також розвивати сміттєпереробні технології, безвідходне виробництво, впроваджувати практику сортування сміття, сприяти підвищенню екологічної свідомості громадян тощо.

4. РЕКРЕАЦІЙНА ПІДСИСТЕМА.

В області налічується 2635 одиниць підприємств ресторанних господарств, мережа придорожного сервісу складає 260 об'єктів торгівельно-побутового призначення. На території регіону на державному обліку перебуває 4307 пам'яток культурної спадщини: 1739 – археології, 1893 – історії, 526 – містобудування та архітектури, 101 – монументального мистецтва, 47 – садово-паркового мистецтва, 1 – ландшафтна; 138 пам'яток - об'єктів культурної спадщини національного значення. Діє 31 санаторно-курортний заклад: 22 санаторії, 6 санаторіїв-профілакторіїв, 1 пансіонат, 2 бази відпочинку, 43 готелі, 60 музеїв.

В області є всі умови та екскурсійні можливості для розвитку туризму, а саме: природна та культурна спадщина, історико-культурний комплекс, городище трипільської культури, пам'ятки архітектури і археології, парки, дендропарки, місця поширення народних ремесел, заказники, пам'ятки природи, бази "зеленого" туризму. Вінниччина багата якісними мінеральними та прісними підземними водами, радоновим водам Хмільника немає рівних серед відомих мінеральних вод Європи, а це чималий потенціал для розвитку курортного туризму. Перспектива розвитку галузі полягає у створенні конкурентоспроможного Вінницького турпродукту та розвиток внутрішнього туризму: розробка нових туристичних маршрутів, розвиток сільського зеленого туризму (представлені такі ремесла, як різьба по дереву, гончарство, вишивка, писанкарство, теслярство, лозоплетіння, каменотесний промисел, живопис, кераміка, флористика, лялька-мотанка, гобелен, плетіння).

5. ПІДСИСТЕМА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

У Вінницькій області зберігається позитивна тенденція за всіма структурними показниками розвитку ЖКГ – помірний ріст показника забезпеченості обладнання житлового фонду

у міських поселеннях та суттєвий його ріст у сільській місцевості. В цілому, слід констатувати, кращу забезпеченість житлового фонду у міських поселеннях, ніж у сільській місцевості, але поряд з тим, темпи обладнання житлового фонду у сільській місцевості значно вищі, ніж у міських поселеннях. За останні 5 років забезпеченість громадян Вінницької області житлом зросла на 4,3 % з 25,9 м² на одну особу у 2008 році до 27,0 м² на одну особу у 2013 році. Така сама тенденція росту показника спостерігається в середньому по Україні. Спостерігається помірний ріст забезпеченості житлового фонду водопроводом, каналізацією, опаленням.

Проблеми галузі: по Вінницькій області до категорії старих житлових будинків віднесено 3,6 тис. будинків загальною площею 175,9 тис. м², що становить 4,6 % всього старого житлового фонду України, де постійно проживають 1,4 тис. мешканців. До категорії аварійних житлових будинків по Вінницькій області віднесено 1,3 тис. од. загальною площею 63,3 тис. м², тобто 5,8 % всього аварійного житлового фонду України, де постійно проживають 210 мешканців. Частина території області залишається не газифікованою. Частина території області залишається не газифікованою. Перспективи розвитку галузі полягають у здешевленні вартості іпотечного кредитування, розвитку молодіжного пільгового кредитування, створенні якісних ОСББ та популяризації об'єднань серед мешканців міста.

6. ОСВІТНЯ ПІДСИСТЕМА

В області працює 781 ДНЗ, в яких виховується понад 53,9 тис. дітей. Охоплення дітей віком від 3-х до 6-ти років усіма формами дошкільної освіти становить 94,7 %, п'ятирічного віку – 100%. В області діє 58 груп спеціального призначення та 57 санаторних груп для більше 2,8 тисяч дітей з вадами фізичного та/або розумового розвитку.

В області діє 894 загальноосвітніх навчальних заклади, у яких навчається 151,8 тис. учнів,

що на 2,3 тис. менше, ніж у минулому році. Працює 4 приватні заклади у м. Вінниця. Діє 44 заклади нового типу у 17 районах та 4 містах. У них навчається 29029 учнів (19,2%). 728 шкіл (82,9%) функціонує в сільській місцевості. Із загальної кількості шкіл 139 мають до 40 учнів, 347 – до 100 учнів, лише 133 заклади нараховують більше 300 учнів. Активно впроваджується комп'ютеризація шкіл естетичного виховання, зокрема: 48 шкіл області із 54 (89%) мають у користуванні комп'ютери, 31 школа (57%) підключена до мережі Інтернет.

7. МЕДИЧНА ПІДСИСТЕМА

Стационарну допомогу населенню надають 50 лікарняних закладів (11 435 ліжок), у тому числі обласна лікарня ім. М.І. Пирогова (746 ліжок), обласна дитяча клінічна лікарня (450 ліжок), міська лікарня швидкої допомоги, обласна дитяча клінічна лікарня (450 ліжок), міська лікарня швидкої допомоги, госпіталь для інвалідів Великої Вітчизняної війни (220 ліжок), 9 спеціалізованих лікарень (560 ліжок), 27 центральних районних лікарень (5070 ліжок), 2 психіатричні лікарні (1620 ліжок), наркологічна лікарня. 2 пологових будинки (210 ліжок), 8 диспансерів (1260 ліжок), наркологічна лікарня (30 ліжок).

Протягом трьох останніх років кількість амбулаторій на Вінниччині зросла з 177 у 2010 році до 302 у 2013-му. Протягом 2013 року відкрито 18 нових сучасних закладів первинної мережі у сільській місцевості та 2 амбулаторії в м. Вінниця. У 2013 році завершили спеціалізацію по сімейній медицині 95 лікарів і на сьогодні їх кількість становить 794 сімейних лікарів.

Рівень забезпеченості первинної ланки сімейними лікарями складає 4,5 на 10 тис. населення. 98,5 % населення області обслуговується лікарями сімейного типу.

Протягом 2013 року створено 3 багатопрофільних лікарні інтенсивного лікування з відділеннями екстреної (невідкладної) медичної

допомоги; 5 лікарень планового лікування; 3 діагностично-консультативних центри у складі лікарень інтенсивного лікування.

Одна з основних проблем медичної підсистеми – застаріле обладнання, нестача лікарських засобів, недостатнє матеріально-територіальне забезпечення. Свої негативні наслідки має так звана медична реформа. Разом з тим, медична система має перспективи розвитку – перш за все це досвідчені кваліфіковані кадри різних спеціальностей, наявність медичного університету, наявність таких потужних медичних закладів, як обласна дитяча лікарня, обласна лікарня ім. Пирогова, онкологічний центр тощо.

8. ПІДСИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

В області чисельність дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування на кінець 2013 року становить 2827. Громадянами України упродовж 2013 року усиновлено 54 дитини, іноземцями – 23 дитини.

Середній розмір пенсій на 01.01.2014 р. становив 1345,5 грн., при чому за віком – 1326,9 грн., за інвалідністю – 1298,0 грн., у разі втрати годувальника – 1115,5 грн. Кількість пенсіонерів в області 420,5 тис. осіб. Якщо порівняти ці показники з 2012 р., то можна відмітити, що розмір пенсій за всіма ознаками збільшився¹.

Тепер на Вінниччині – 148 прийомних сімей і 37 дитячих будинків сімейного типу. У них виховується 552 дитини. Із 228 дітей, які осиротіли у першому півріччі цього року, лише 10 направлені в інтернатні заклади. Але ще є підстави сподіватися, що й ці діти знайдуть нові родини².

Основною причиною наявності значної чисельності дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування є високий рівень безробіття в районних центрах, злиденність населен-

ня, високий рівень смертності працездатного населення.

З метою подолання існуючих тенденцій проблеми соціального забезпечення повинні вирішуватись в контексті загальнодержавної стратегії розвитку країни, а саме: створення умов для реалізації права дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування на виховання у сім'ї шляхом вчасного встановлення статусу дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, та їх влаштування під опіку, піклування, дитячі будинки сімейного типу, прийомні сім'ї та усиновлення; запобігання бездоглядності і безпритульності серед дітей шляхом збільшення кількості та підвищення ефективності соціальних послуг, наданих вихованцям центрів соціально-психологічної реабілітації дітей, дітям, які виховуються у складних та надзвичайних умовах; якісне виконання соціальної роботи, супровід сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, фахівцями із соціальної роботи.

9. КУЛЬТУРНА ПІДСИСТЕМА

Мережа закладів культури і мистецтва області становить 2168 установ. Зокрема, 2 професійних театри, 1 концертна організація, 19 музеїв, 995 бібліотек, 222 кінотеатри, 1138 клубів тощо. Протягом 2013 року вдалось забезпечити стабільне зростання показників щодо поліпшення матеріально-технічної бази закладів культури області. Станом на 1 листопада 2013 року відремонтовано 638 закладів на загальну суму 54 млн. 556,5 тис. грн., що на 30% більше, ніж за 2012 рік.

Спостерігається динаміка у вирішенні проблемних питань з переоснащення закладів культури області та оновлення технічних ресурсів галузі. За рахунок коштів сільських територіальних громад придбано звукопідсилюючу та відеоапаратуру, музичні інструменти, сценічні костюми, меблі, потужні кондиціонери – обігрівачі для актових залів, нову літературу для бібліотек-філій ЦБС та інші матеріальні цінності на загальну суму 4 млн. 894 тис. грн.

1. <http://www.vn.ukrstat.gov.ua/index.php/statistical-information/241-social-protection/2113-2010-11-24-12-37-35.html>

2. <http://vinnitsaok.com.ua/2013/10/03/128849>

Питання впровадження сучасних інформаційних технологій, створення власних електронних ресурсів та забезпечення вільного доступу користувачів до інформації будь-якого рівня за допомогою Інтернету посідає важливе місце в стратегії розвитку бібліотек області. Всі бібліотеки мають комп'ютерну техніку, 587 з яких (78,6%) підключено до мережі Інтернет, в тому числі 188 (70,4%) у сільських читальнях. Мистецьку позашкільну освіту здобувають 10328 дітей, що на 140 учнів більше проти 2012 року і становить 7,1% від усіх учнів загальноосвітніх шкіл області.

ВИСНОВКИ:

Після проведеного аналізу розвитку об'єктів інфраструктури можна зробити висновок, що практично всі вони знаходяться в незадовільному стані, особливо це стосується транспортної підсистеми, підсистеми житлово-комунального господарства, екологічної підсистеми та медичної підсистеми.

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Реалізація інвестиційних проектів по будівництву об'єктів соціальної сфери. (Джерело: співфінансування відповідних інвестиційних проектів з державного і місцевого бюджетів, грантів та технічної допомоги з боку міжнародних організацій-донорів, а також за рахунок кредитних ресурсів міжнародних фінансових організацій. Терміни реалізації 3-5 років).

2. Забезпечення розвитку дорожнього господарства та підвищення безпеки руху на автомобільних дорогах загального користування місцевого значення. (Джерело: співфінансування відповідних інвестиційних проектів з державного і місцевого бюджетів, грантів та технічної допомоги з боку міжнародних організацій-донорів, а також за рахунок кредитних ресурсів міжнародних фінансових організацій. Терміни реалізації 3-5 років).

ВОЛИНСЬКА ОБЛАСТЬ

Інфраструктура Волинської області є недостатньо розвинутою. Кожна з її підсистем потребує окремого, комплексного, системного підходу щодо вдосконалення та реформування.

Основними документами, які окреслюють тенденції, напрямки розвитку інфраструктури в регіоні є Програма соціально-економічного розвитку області за 2014 – 2015 рр. та Стратегія соціально-економічного розвитку області на 2004 – 2015 рр.

1. ТРАНСПОРТНА ПІДСИСТЕМА

Довжина автомобільних доріг в області становить 6199,3 км. З них 752,9 км – державного значення (міжнародні – 321,37 км, національні – 189,9 км, регіональні – 241,7 км.), 5446,4 км. – місцевого значення. 93% протяжності автодорог області з твердим покриттям, але менше 10-ї частини припадає на автодороги I та II категорій (мають більше 2 смуг руху та пропускну здатність, що перевищує 6 тис. одиниць транспортних засобів на добу). Станом на 2012 р. вантажообіг Волині становив 12,7 млн т. (з них – автомобільний – 11,7; залізничний – 1,0 млн т.). Станом на 2012 р. пасажирооборот становив 120,7 млн осіб. (автомобільний – 95,0 млн пас. км.; міський електричний – 21,1; залізничний – 4,6).

Щодо проблем даної підсистеми, то потребує ремонту дорожнє покриття. Недостатньо якісний рівень інфраструктури сполучення автомобільних доріг у сільській місцевості. Важливою проблемою є невідповідність транспортно-експлуатаційних характеристик автомобільних доріг загального користування сучасним вимогам щодо рівності та твердості, неузгодження їх розвитку з темпами автомобілізації регіону, що позначається на зниженні пропускну спроможності основних автомагістральних шляхів. Потребує розбудови прикордонна інфраструктура.

Для вирішення проблем цієї підсистеми варто, насамперед, покращити якість покриття на автошляхах місцевого і автомагістралях державного значення. Задля підвищення логістичної ефективності транспортної системи та транзитного потенціалу Волині варто реалізувати транспортно-логістичний потенціалу міста Ковель як потужного транспортного та промислового центру.

2. ПІДСИСТЕМА ЗВ'ЯЗКУ

Станом на 1.01.2014 р. щільність мережі зв'язку становить – 0,16; щільність покриття мережі Інтернет – 0,06; рівень забезпеченості мобільним зв'язком – 1,32. В цілому, станом на 2014 р. абоненти мобільного зв'язку 1383437, кількість телефонних основних апаратів – 175090; кількість користувачів Інтернет – 65124.

Першочерговими проблемами цієї підсистеми є низька модернізація інфраструктури галузі зв'язку та не достатнє впровадження нових технологій та послуг, що відповідають потребам суспільства. Актуальним залишається питання підключення до мережі Інтернет в сільських районах.

Заходами, які в найближчі роки необхідно реалізувати є вирішення питання фінансування будівництва телевежі поблизу с. Дігтів Володимир-Волинського району; розвиток мережі широкосмугового доступу до Інтернет шляхом розширення ємності, оптимізації існуючих та будівництва нових майданчиків ШСД за технологією ADSL2+.

3. ЕКОЛОГІЧНА ПІДСИСТЕМА

У 2012 р. в атмосферу області потрапило 50,5 тис. тонн шкідливих речовин і парникових газів. На Волині переважаюча частина шкідливих речовин (понад 85%) потрапляє в атмосферу від транспортних засобів. Частка області в загальнодержавному обсязі викидів забрудню-

ючих речовин в атмосферу від усіх джерел не перевищувала 0,9%.

Основним викликом для Волині в цій підсистемі є забезпечення реалізації якісної екологічної політики, спрямованої на перехід до екологічно збалансованого розвитку області, зменшення негативного впливу на довкілля промислових та житлово-комунальних об'єктів, розвиток природно-заповідного фонду.

Задля вирішення вищезгаданих проблем треба удосконалити систему управління та державного контролю у сфері охорони навколишнього природного середовища, невиснажливого та раціонального використання біотичних, водних, земельних і мінеральних ресурсів; зберегти біорізноманіття, формувати екологічну мережу, створити нові і розширити існуючі території та об'єкти природно-заповідного фонду.

4. РЕКРЕАЦІЙНА ПІДСИСТЕМА.

У 2013 р. на території Волинської області працювало 7 санаторіїв та пансіонатів з лікування (1,4 тис. ліжок); 1 санаторій профілакторій (0,1 тис. ліжок); 1 пансіонат відпочинку (0,4 тис. ліжок); 74 бази відпочинку (2,5 тис. ліжок); 649 дитячих оздоровчих таборів (2,7 тис. ліжок). Станом на 2010 р. на Волині функціонував 31 готель (загальна кількість 1258 – кількість готельних номерів; 21,6 тис. м² – житлова площа всіх номерів).

Основними нагальними проблемами цієї підсистеми в області є забезпечення інфраструктурного облаштування та інформаційного забезпечення найбільш привабливих для відвідування туристами об'єктів культурної спадщини та природно-заповідного фонду; низький розвиток сільського зеленого туризму; не достатнє забезпечення поширення інформації про туристично-рекреаційні можливості області.

Для вирішення описаних проблем треба забезпечити системне надання консультаційної допомоги суб'єктам сільського туризму з питань його розвитку; посилення рекламування рекреаційних

ресурсів регіону та відповідних послуг шляхом виготовлення та розповсюдження різноманітної рекламно-інформаційної продукції (путівників, карт, журналів, буклетів, фотоальбомів тощо), проведення активної рекламної кампанії у засобах масової інформації.

5. ПІДСИСТЕМА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Станом на 2012 р. житловий фонд Волині становить 22,6 млн м². Загальна площа житла на одного волинянина становить – 20,9 м² (станом на 2012 р.). Питома вага загальної площі обладнаної водопроводом становить 54,6%; каналізацією – 52,3%; опаленням – 53,0%; газом – 78,6%; гарячим водопостачанням – 35,4%; ваннами – 47,6%; підлоговими електроплитами – 3,4%. Протягом десяти місяців 2012 р. з державного бюджету на виплату соціальних допомог спрямовано 790,5 млн грн. Програмою житлових субсидій з початку 2012 р. охоплено 3,7% сімей, що живуть в області, в опалювальний період – 6,3 %. Середній розмір призначеної готівкової субсидії на тверде паливо та скраплений газ становить 482,56 грн.

Серед основних проблем даної підсистеми варто зазначити погане технічне обладнання галузі; низький рівень ресурсо- та енергоефективності житлово-комунального господарства, недостатня якість послуг ЖКГ; потреба впровадження комплексної модернізації систем теплозабезпечення (котельні, тепломережі, термо-модернізація будівель); недостатня кількість сміттєпереробних підприємств.

Основними заходами, які варто здійснити для вирішення цих проблем є: технічне переобладнання підприємств галузі, скорочення питомих показників використання енергетичних і матеріальних ресурсів на виробництво (надання) житлово-комунальних послуг; формування нової системи управління житлово-комунальним господарством області, нових інститутів управління житловим фондом, що базується

на системі договірних відносин, сприяння створенню ОСББ; будівництво сміттєпереробного заводу для м. Луцьк в с. Брище Луцького району; будівництво полігонів ТПВ для міст Горохів, Ківерці, Любомль; смтІваничі, Маневичі, Любешів та Шацьк, ур. Люблінєць (нарощення висоти складування).

6. ОСВІТНЯ ПІДСИСТЕМА

Станом на 2013 р. на Волині функціонує 468 дошкільних навчальних закладів із кількістю 26 420 місць, де виховується 37 232 дітей. Кількість загальноосвітніх навчальних закладів становить 775 одиниць, у яких навчається 124,3 тисячі учнів, професійно-технічних навчальних закладів – 20 одиниць із кількістю учнів 10,2 тисяч. Мережа вищих навчальних закладів налічує 10 закладів освіти I-II рівнів акредитації, у яких навчається 8,1 тисяч студентів та 3 заклади освіти III-IV рівнів акредитації із кількістю студентів 20,5 тисяч. Показник зайнятості населення у сфері освіти станом на 01.01.2014 р. становить 24,6%.

Серед нагальних проблем даної підсистеми виділяються: недостатній рівень забезпечення підручниками учнів шкіл VI-XI класів та оптимізації мережі навчальних закладів області щодо пішохідної доступності; відсутність фінансування незавершеного будівництва закладів освіти; нерівний доступ населення до освіти та недостатня забезпеченість кадрами шкіл сільської місцевості; відсутність соціального захисту студентської молоді та педагогічних працівників вузів.

Для вирішення існуючих проблем необхідно: передбачити у наступних роках забезпечення підручниками шкіл на суму 12,5 млн гривень; забезпечити першочергове виконання Програми «Шкільний автобус», передбачивши централізовано в бюджеті поставку трьох автобусів у кожен сільський район, на що необхідно області 5 млн гривень; збільшити фінансування для завершення будівництва сільських шкіл, передбачивши в Міністерстві освіти й науки Украї-

ни цільові фонди; збільшити до 10% щороку обсяги держзамовлення у ВНЗ.

7. МЕДИЧНА ПІДСИСТЕМА

Станом на 01.01.2013 р. кількість лікарняних закладів на Волині становить 50 одиниць з кількістю лікарняних ліжок 8 206. У мережі закладів охорони здоров'я у Волинській області нараховується також 6 поліклінік, 6 стоматологічних поліклінік, 2 сільські амбулаторії, 79 сільських та 9 міських амбулаторій сімейної медицини, 766 фельдшерсько-акушерських пунктів. За даними Головного управління статистики у Волинській області, станом на 2012 р., кількість лікарів на Волині становить 3,9 тис., кількість середнього медичного персоналу – 10,7 тис. Показник зайнятості населення у сфері охорони станом на 01.01.2014 р. становить 14,3%. Показник захворюваності населення, беручи до уваги кількість уперше в житті зареєстрованих випадків захворювань, станом на 2012 р. – 740,9 тис.

В області спостерігається низький показник середньої тривалості життя волинян. Причинами цього поміж іншим є: недостатність фінансових, насамперед бюджетних ресурсів; недостатнє медикаментозне і матеріально-технічне забезпечення охорони здоров'я; недоступність необхідних медичних препаратів населенню; відсутність рівного доступу до первинної медико-санітарної допомоги через недосконалість законодавчої бази та неефективність державної політики щодо формування здорового способу життя.

Поліпшення медичного обслуговування, забезпечення рівного і справедливого доступу населення до якісних медичних послуг та впровадження реформи медичного обслуговування на регіональному рівні можливе завдяки реалізації наступних завдань: упровадження структурного розмежування первинного, вторинного й третинного рівнів медичної допомоги; забезпечення зростання ролі профілактики у структурі медичних послуг; створен-

ня умов для підвищення тривалості життя шляхом розвитку інфраструктури для занять масовим спортом та активного відпочинку, популяризації здорового способу життя.

8. ПІДСИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Станом на 2013 р. загальна кількість дітей-сиріт становить 1 778. Водночас, протягом 2013 р. усиновлено 63 дитини. Станом на 01.01.2013 р. на Волині функціонувало 20 будинків сімейного типу, де виховується 131 дитина. Станом на 01.01.2013 р. у Волинській області було 69 прийомних дітей, де виховується 139 дітей.

Основними проблемами, які існують на Волині у сфері соціального забезпечення є: відсутність цільової допомоги окремим незахищеним категоріям громадян області; недостатнє забезпечення санаторно-курортного лікування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківської опіки та піклування; низький рівень соціального забезпечення найбільш вразливих та незахищених верств населення області.

Для забезпечення реальної підтримки найуразливіших верств населення Волинської області, необхідно здійснити наступні кроки: розширити охоплення соціальною підтримкою найбільш соціально-вразливих верств населення при посиленні адресності надання соціальної підтримки; удосконалити процес надання пільг населенню шляхом забезпечення прозорості; модернізувати програми житлових субсидій шляхом удосконалення механізмів їх надання; створити єдиний реєстр сімей області, що потребують соціального захисту і соціальної допомоги.

9. КУЛЬТУРНА ПІДСИСТЕМА

Станом на 2012 р. на Волині налічувалося 1 308 закладів культури та мистецтва. Серед них: 2 професійних театри, 1 концертна організація, 17 музеїв, 605 бібліотек, 11 демонстраторів

фільмів, 671 клубний заклад та 1 філармонія. Крім того, в області налічується 37 початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів, 28 дитячих музичних шкіл, 6 дитячих шкіл мистецтв та 3 дитячі художні школи. Кадровий потенціал сфери культури представлений 3,6 тис. фахівців, 39% з яких закінчили заклади культури і мистецтв III - IV рівнів акредитації.

Залишається складною ситуація з приведенням в безпечний належний стан приміщень установ культури і мистецтва. Потребує зміцнення матеріально-технічна база більшості закладів культури в області. Вкрай необхідною є реконструкція та ремонт переважної більшості бібліотек та музеїв.

Покращення рівня розвитку культури та мистецтва у Волинській області потребує здійснення наступних кроків: збільшити нормативи бюджетного фінансування галузі культури і мистецтва; підвищення ефективності використання базової мережі закладів культури; модернізація матеріально-технічної бази закладів культури і мистецтва; продовження роботи з виявлення, наукового вивчення, державної реєстрації об'єктів культурної спадщини.

ВИСНОВКИ

У Волинській області особливої уваги потребують такі підсистеми інфраструктури як: транспорт, рекреаційна сфера та ЖКГ. Так, дві перші підсистеми мають значний потенціал для свого розвитку та в разі вдосконалення можуть стати бюджетонаповнюючими сферами. Водночас потрібно провести чимало кроків щодо їх вдосконалення та реформування. Щодо системи ЖКГ, то в поліських районах області її стан є плачевним та й в Луцьку система ЖКГ потребує докорінних змін.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Транспортна підсистема: покращити якість покриття на автошляхах місцевого і автомагістралях державного значення; відкриття нового пункту пропуску на українсько-польському кордоні (ймовірними варіантами можуть стати проекти відкриття пунктів пропуску Адамчуки-Збереже (до цього варіанту сьогодні найбільш схиляється місцева влада) або Кречів-Крилів).

Рекреаційна підсистема: розробка реальної, покрокової стратегії розвитку туризму в області на найближчі роки; системне надання консультаційної допомоги суб'єктам сільсько-го туризму з питань його розвитку, організація та проведення коротко та довготермінових навчальних курсів, семінарів для господарів приватних садиб, осіб, які планують займатись сільським туризмом, сільських голів, посадових осіб, відповідальних за розвиток туризму в органах виконавчої влади.

Підсистема житлово-комунального господарства: технічне переобладнання підприємств галузі, скорочення питомих показників використання енергетичних і матеріальних ресурсів на виробництво (надання) житлово-комунальних послуг; введення нових енергоощадних технологій; формування нової системи управління житлово-комунальним господарством області, нових інститутів управління житловим фондом, що базується на системі договірних відносин, сприяння поширенню мережі ОСББ в області.

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСТЬ

Область розміщена у південно-східній частині України в басейні середньої і нижньої течії Дніпра, її площа становить 31,9 тис. кв. км (5,3 % від території України). За геологічними умовами Дніпропетровська область поділяється на два субрегіони: Український кристалічний щит (65 % площі області) та Дніпровсько-Донецька западина (решта 35 %). Позитивним фактором геологічної будови є сейсмостійкість, наявність передумов щодо залягання різноманітних рудних корисних копалин.

Розвиток інфраструктури Дніпропетровської області регламентовано такими документами: Комплексна стратегія розвитку Дніпропетровської області на період до 2015 року; Програма соціально-економічного та культурного розвитку області на 2014 рік; Регіональна програма інноваційного розвитку на період до 2020 року та ін.

1. ТРАНСПОРТНА ПІДСИСТЕМА

Незважаючи на розміщення обласного центру близько до географічного центру області, через витягненість території індекс внутрішньої доступності області значно нижче середнього по Україні (0,80). Низка районів області, зокрема такі, як Покровський, Межівський, Томаківський, Апостолівський, Широківський знаходяться надто далеко від обласного центру, що є додатковою перешкодою їх розвитку. Квазі-столичні функції у південно-західній частині області виконує місто Кривий Ріг, до якого географічно тяжіють Широківський, Апостолівський, Софіївський райони.

Довжина залізничних колій – 1578,2 км., щільність залізничних колій загального користування – 49 км/1000 км², довжина автошляхів в області – 9194,2 км.; щільність автомобільних доріг загального користування з твердим покриттям – 287 км/1000 кв.км.; аеропорти: в т.ч. міжнародні – 2; порти: річкові – 2.

Головна водна артерія області — Дніпро, потенційно є важливою транспортною складовою економіки області, проте вона є й головним природним бар'єром інтеграції всього простору області.

2. ПІДСИСТЕМА ЗВ'ЯЗКУ

У січні–листопаді 2013р. доходи операторів, провайдерів від надання послуг пошти та зв'язку становили 1842,6 млн.грн., що на 11,3% менше показника січня–листопада 2012р. у тарифах 2013 р. Із загального обсягу 1212,4 млн.грн. – доходи від послуг пошти та зв'язку населенню (зменшення на 10,7%). Найбільша частка припадала на доходи від надання населенню послуг мобільного (стільникового) зв'язку – 55,8%, телефонного міського – 18,1%, комп'ютерного – 12,5%. Питома вага доходів від передачі і прийому телевізійних та радіопрограм, радіозв'язку складала 6%, поштових послуг – 3,4%, телефонного міжміського зв'язку – 2,6%.

3. ЕКОЛОГІЧНА ПІДСИСТЕМА

За оцінкою установ НАН України за ступенем забруднення майже вся територія області відноситься до категорії дуже забруднених, а понад третини – до надзвичайно забруднених. Така незадовільна екологічна ситуація в області негативно впливає на здоров'я населення та демографічну ситуацію, для якої сьогодні характерним є зниження народжуваності, зростання загальної смертності та погіршення епідеміологічного стану.

Обсяг валових викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних та пересувних джерел забруднення по Дніпропетровській області у 2013 році склав 1173,1 тис. тон, що на 15 тис. тон більше від 2012 року та становить понад 17,2 % від загальнодержавних. Повітряний басейн області найбільше забруднюється у Кривому Розі, Дніпропетров-

ську, Дніпродзержинську, Нікополі, Апостолівському та Павлоградському районах, тобто в регіонах з високою щільністю населення. Для цих населених пунктів спостерігається перевищення допустимого вмісту в повітрі пилу, аміаку, діоксиду азоту, формальдегіду, оксиду азоту, фенолу, оксиду вуглецю та інших забруднюючих речовин, багато з яких є канцерогенними та викликають респіраторні захворювання.

Станом на 1 січня 2013 року в Дніпропетровській області накопичено майже 9,5 млрд. т промислових відходів. Їх переробка і утилізація складає близько 32,5 % від загального річного утворення, інші – продовжують поповнювати накопичувачі та звалища.

Основними проблемами у сфері охорони довкілля області є високе екологічне навантаження на одиницю площі; нестача питної води, висока забрудненість повітря; накопичення промислових та твердих побутових відходів; значна кількість порушених промисловістю земель, що не використовуються. Екологічні проблеми мають безпосередній вплив на стан здоров'я населення області, викликаючи респіраторні, кишкові, ракові захворювання та обумовлюють високу смертність.

4. РЕКРЕАЦІЙНА ПІДСИСТЕМА

М'який клімат, мінеральні джерела, лікувальні грязі Дніпропетровщини - все це створює умови для лікування та відпочинку. Землі природоохоронного призначення області у 2013 році склали 88,13 тис. га, водного фонду - 155,6 тис. га, лісового фонду – 192,4 тис. га. Курортно-туристична інфраструктура регіону включає в себе більше 90 закладів оздоровлення та відпочинку, понад 130 засобів розміщення, а також широкий спектр культурно-дозвільних закладів. У ряді районів області функціонують 14 садиб сільського «зеленого» туризму. В області під охороною держави перебуває понад 6 тисяч пам'яток історії та культури, серед яких 23 – національного значення, працює 131 музей різної форми власності.

Дніпропетровська область (станом на 01.07.2013 р.) має 170 природно-заповідних територій і об'єктів, у тому числі 23 заказники державного значення; 3 пам'ятки природи, 76 заказників місцевого значення; 49 пам'яток природи, 1 парк - пам'ятку садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення та 7 місцевого значення; 3 заповідні урочища.

Розвитку набув промисловий туризм: по найпопулярніших маршрутах до відкритого кар'єру м. Кривого Рогу та на базі «ІНТЕРПАЙП СТАЛЬ» (першого заводу, відбудованого «з нуля» за час незалежності України, найбільшого електросталеплавильного комплексу в Європі та СНД).

На території області забезпечено функціонування 8 «Зелених садіб», 86 баз відпочинку та пансіонатів, 45 закладів санаторного типу, 119 об'єктів готельного комплексу (від п'ятизіркових до двозіркових).

5. ПІДСИСТЕМА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Чисельність постійного населення станом на 1 січня 2012 року складає 3317,0 тис. осіб (7,5 % населення України), у тому числі міське — 2766,1 тис. осіб (83,4 %), сільське - 550,9 тис. осіб (16,6 %). Щільність населення — 112 осіб на 1 кв. км. З 2002 по 2013 рік населення Дніпропетровської області поступово, але постійно скорочувалося. При цьому кількість сільського населення скорочувалася дещо швидше, ніж міського, за рахунок значно вищої смертності, попри вищу народжуваність і позитивне сальдо міграції у сільських поселеннях.

З метою підвищення рівня забезпеченості населення житлом, на виконання державних і регіональних житлових програм у січні – вересні 2013 року за рахунок усіх джерел фінансування введено 148,0 тис. кв. м загальної площі житла (на 16,7% менше, ніж за відповідний період 2012 року).

У 2013 р. було введено в експлуатацію 250 тис. кв. м загальної площі житла, що дозволило поліпшити житлові умови понад 3 тисячам сімей. Крім того, за рахунок бюджетних коштів на кредитування молодіжного житлового будівництва (3 млн. грн) та житлового будівництва на селі (1,1 млн. грн) 6 молодих сімей та 23 сім'ї в сільській місцевості отримали кредити на житлове будівництво.

За статистичними даними, в області станом на 01 січня 2013 року в черзі на поліпшення житлових умов перебуває понад 48 тисяч громадян. Відповідно до плану Уряду України стосовно виконання завдань соціальної політики на 2013 рік у області формується Єдиний державний реєстр громадян, які потребують поліпшення житлових умов. Станом на 03 грудня 2013 року кількість форм, переданих реєстратору для внесення до Реєстру, – 20489, заповнених форм – 20447.

За рахунок усіх джерел фінансування у 2013 році було введено в дію 30,626 км газових і 24,6 км водопровідних мереж, що дозволило поліпшити умови проживання 2,7 тис. мешканців та забезпечити питною водою майже 36 тис. мешканців області.

6. ОСВІТНЯ ПІДСИСТЕМА

Система дошкільних та загальноосвітніх закладів є розгалуженою та відповідає системі розселення. У загальноосвітніх навчальних закладах спостерігається високий рівень забезпеченості кадрами на 100 учнів, але за структурою педагогічних кадрів спостерігається відсутність молоді, нестача вчителів точних наук, іноземних мов.

Дніпропетровський регіон об'єднує 79 вищих навчальних закладів (61 ВНЗ I-II рівня акредитації та 18 ВНЗ III-IV рівня акредитації), в яких навчається майже 162 тис. студентів.

Основними центрами наукової думки в області є міста Дніпропетровськ та Кривий Ріг. Науко-

вий потенціал області формувалася протягом останніх 20 років як складова космічного, транспортно-логістичного, машинобудівного, металургійного кластерів.

ВНЗ III-IV рівня акредитації, одиниць/студентів – 21/198 000; ВНЗ I-II рівня акредитації, одиниць/студентів – 63/43 000; професійно-технічні навчальні заклади, одиниць/студентів – 66/30 573; денні загальноосвітні навчальні заклади, одиниць/учнів – 992/312 292; постійні дошкільні заклади, одиниць/дітей – 877/93 200; навчально-виховні заклади (інтернати), одиниць/учнів – 62/8963; дитячі позашкільні установи, одиниць/учнів – 187/87 000; кількість організацій, які виконують наукові дослідження, розробки, од. – 85; чисельність науковців, осіб – 11 943; чисельність докторів наук, осіб – 145; чисельність кандидатів наук, осіб – 805.

7. МЕДИЧНА ПІДСИСТЕМА

В лікувально-профілактичних закладах області працює близько 66,6 тис. працівників, з них 11,7 тис. лікарів, та 25,5 тис. молодших спеціалістів з медичною освітою. Забезпеченість населення лікарями складає 35,3, а середнім медичним персоналом 77,2 на 10 тис. населення. Показник забезпеченості населення ліжками у 2013 р. становить 82,5 на 10 тис. населення. Функціонує 53 центри первинної медико-санітарної допомоги з мережею підпорядкованих лікарських амбулаторій загальної практики – сімейної медицини (402), які максимально наближені до місць проживання населення.

Лікарняні заклади – 174 од.; ліжковий фонд – 33,6 од.; забезпеченість лікарняними ліжками на 10 тис. населення 99,0 од.; амбулаторно-поліклінічні заклади – 452 од.;

З метою модернізації служби швидкої медичної допомоги (ШМД) в області проведена концентрація матеріально-технічних, кадрових та фінансових ресурсів служби швидкої медичної допомоги. Наразі в області функціонує обласний центр екстреної медичної допомоги та 6

територіальних станцій ШМД, що дозволило досягти принципу екстериторіальності. В області створюється Єдина регіональна оперативно-диспетчерська служба ШМД.

8. ПІДСИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Станом на 01 грудня 2013 року середній розмір пенсій становив 1595,57 грн, що на 4,2% більше ніж за відповідний період минулого року. Кількість пенсіонерів, які отримують пенсію в розмірі більшому за прожитковий мінімум, збільшилась з 97,0 до 97,9%. Протягом січня – жовтня 2013 року погашено заборгованість зі сплати страхових внесків до Пенсійного фонду області на 5,0% (на 3,9 млн грн.)

Протягом 2013 року оздоровлено 2833 ветерани війни та інваліди, із них інвалідів за хворобами опорно-рухового апарату – 140 осіб. Забезпечено функціонування у м. Кривому Розі 8 тролейбусів з низькою підлогою, з них 6 – обладнані піддоном для з'їзджання візків, а також 16 автобусів, що обладнані пандусами. За рахунок коштів обласного бюджету придбано 51 легковий автомобіль для всіх територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг) області, які на сьогодні надають послуги з перевезення немобільних громадян (у середньому – 1000 транспортних послуг на місяць).

В області забезпечено нагляд за правильністю та своєчасністю призначення (перерахунку) пенсії громадянам за 64803 пенсійними справами, надано одноразову допомогу 1476 малозабезпеченим особам на загальну суму 529,1 тис. грн, що дало змогу підтримати громадян, які опинилися у скрутному становищі; забезпечено своєчасну та в повному обсязі виплату всіх видів державної допомоги майже 294,2 тис. сімей на суму 1867,3 млн грн;

За січень – жовтень 2013 року надано пільг та субсидій населенню на оплату енергоносіїв та житлово-комунальних послуг на 386,1 млн грн. Шляхом забезпечення державних

соціальних гарантій та регіональних форм адресної підтримки ветеранів війни, інвалідів та окремих категорій громадян протягом року було забезпечено виплату з обласного бюджету стипендії 124 громадянам, яким виповнилося 100 і більше років; профінансовано видатки з обласного бюджету в розмірі 584,2 тис. грн для фінансової підтримки статутної діяльності 7 громадських організацій інвалідів та ветеранів. В Дніпропетровську, на базі Дніпропетровського міського центру соціальної допомоги, створено службу перевезення немобільних мешканців.

9. КУЛЬТУРНА ПІДСИСТЕМА

В області під охороною держави перебуває понад 6 тисяч пам'яток історії та культури, серед яких 23 – національного значення, працює 131 музей різної форми власності. Кількість театрів – 14, філармоній – 1, кінотеатрів – 8, бібліотек – 683, клубні заклади культури (усього) – 634, музеї – 151, початкові спеціалізовані мистецькі навчальні заклади – 88 (дитячі музичні школи – 65, дитячі школи мистецтв – 15, художні школи – 7, хореографічні школи – 1), пам'ятники – 11480 (історії – 3373, культури – 475, археології – 7632).

ВИСНОВКИ:

Із проведеного аналізу можна зробити висновок, що практично в кожній підсистемі є проблеми, особливо хочеться виділити транспортну підсистему, екологічну та рекреаційну як особливо уражену.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Транспортна підсистема

1. Створення великого логістичного центру для обробки та сортування вантажів, зберігання та переробки сільськогосподарської

продукції. Джерела фінансування: державний та місцевий бюджети; кошти, передбачені для виконання регіональних програм з розвитку транспорту, малого і середнього підприємництва та агропромислового комплексу; кошти вітчизняних та зарубіжних інвесторів у тому числі приватних; кошти підприємств та банківські кредити; структурні фонди Європейського Союзу. Термін реалізації проекту: 2014-2017. Можливий виконавець: НПО «Созидатель», підприємства, власники позавідомчого залізничного транспорту, Придніпровська академія будівництва та архітектури, Дніпропетровський регіональний інститут державного управління, Дніпропетровське представництво Аудиторської палати України, координаційна рада з питань розвитку підприємництва при Дніпропетровській облдержадміністрації.

Рекреаційна підсистема

1. Створення аналогу проекту «Золота підкова Черкащини» у Дніпропетровській області, стимулювання розвитку рекреаційного потенціалу й створення підприємств у цій галузі, відкриття нових туристичних маршрутів до визначних місць тощо. Поширення інформації про лікувальні та мінеральні води, рекреаційні можливості 22 районів Дніпропетровської області. Джерела фінансування: кошти державного бюджету; кошти місцевого бюджету; кошти, передбачені для виконання регіональних програм з розвитку транспорту, малого і середнього підприємництва та агропромислового сектору; кошти вітчизняних та зарубіжних інвесторів у тому числі приватних; кошти підприємств (кошти туристичних операторів та агентств) та банківські кредити; кошти структурних фондів Європейського Союзу. Термін реалізації проекту: 2014-2015. Можливий виконавець: Галузева рада підприємців сфери туристичного та готельного бізнесу при Дніпропетровській облдержадміністрації, Дніпропетровський регіональний інститут державного управління, Дніпропетровський національний університет ім. О. Гончара.

ДОНЕЦЬКА ОБЛАСТЬ

Рівень розвитку інфраструктури Донецької області є відносно високим порівняно з середньо українським, особливо завдяки традиційно розвинутих підсистемам типу транспорт, зв'язок, частково освіта, рекреація та культура. Напрямки розвитку та шляхи удосконалення закріплені рядом нормативно-правових та експертно-аналітичних документів, серед яких муніципальні стратегії та програми розвитку, національні та загально регіональні програми та стратегії (Програма інформатизації Донецької області на 2010-2012 рр., Програма «Освіта Донеччини на 2012-2016 рр.», Транспортна стратегія України на період до 2020 р.) та ін.

1. ТРАНСПОРТНА ПІДСИСТЕМА

Стан підсистеми інфраструктури (динаміка – 2012-2013 рр.): вантажообіг (млн.т) за всіма видами транспорту – 264,9 (в 2012 р. 273,6, менше на 3,2% в 2013 р.); вантажообіг (млрд. ткм) за всіма видами транспорту – 28,5 в 2013 р. (що на 6,9% менше ніж в 2012 р.); пасажирооборот за всіма видами транспорту (млрд.пас.км) – 10,1 в 2013 р. (на 2,9% менше ніж в 2012 р.).

Стан доріг: загальна протяжність вулично-дорожньої мережі – 16062,31км. в 2013 р., що на 2,7 % більше ніж в 2012 р.; будівництво та реконструкція вулиць і доріг 7,64 тис. м² в 2013 р., що на 93,4 % менше ніж в 2012 р.

Ключові проблеми:

значне зниження рівня будівництва та реконструкції вулиць та доріг; недостатнє зростання автомобільних доріг загального користування з твердим покриттям; низький рівень якості пасажирських ж/д перевезень; низька частка інвестицій в модернізацію транспортної інфраструктури; низька ефективність системи державного регулювання діяльності галузі, домінування галузевого, а не комплексного (секторального) підходу.

Пропозиції та рекомендації

продовження будівництва метрополітену (в т.ч. наземного метро) в м.Донецьк; підвищення якості та безпеки швидкісного руху пасажирських поїздів; реконструкція аеропорту, центрального залізничного вокзалу м. Донецьк та окремих станцій області; модернізація основних фондів Донецької УЗ; будівництво, ремонт та модернізація автомобільних доріг регіонального значення та доріг в містах області; постійне оновлення тролейбусного та трамвайного парку.

2. ПІДСИСТЕМА ЗВ'ЯЗКУ

Стан підсистеми інфраструктури (динаміка – 2012-2013 рр.): кількість абонентів мобільного зв'язку – 130,27 на 100ос. , це більше на 5,6% рівня 2012 р. Кількість телефонних ліній - 17,82 на 100 жителів, що менше на 8,1 % ніж в 2012 р., Інтернет-користувачі - 43,57 на 100 ос., що на 72,6 % більше ніж в 2012 р.

Пропозиції та рекомендації

підвищення пропускної спроможності Інтернет; розширення мережі Інтернет в містах та селах області; підвищення якості послуг зв'язку (в т.ч. послуг поштового зв'язку, беручи до уваги зростання обсягів електронної торгівлі).

3. ЕКОЛОГІЧНА ПІДСИСТЕМА

Стан підсистеми інфраструктури (динаміка – 2012-2013 рр.): викиди забруднюючих речовин у атмосферне повітря, тис. т – 1714,7; викиди забруднюючих речовин у атмосферне повітря від усіх виробничих та технологічних процесів, технологічного устаткування (установок) – 1447,69 тис. т., що на 4,4 % менше ніж в 2012 р. обсяги викидів діоксиду сірки, тис. т – 427,7 в 2013 р., що на 57,3 тис. т менше ніж в 2012 р. Обсяги викидів оксиду азоту, тис. т – 95,9, що на 11,5 тис. т менше ніж в 2012 р.

Ключові проблеми:

низькі темпи впровадження сучасних техноло-

гій; один з найвищих показників за щільністю наявних відходів; недостатні темпи та масштаби розвитку альтернативної енергетики; проблеми якості питної води та якості систем водопостачання в містах області; низький рівень екологічної культури населення.

Пропозиції та рекомендації

підвищення якості води та зниження її втрат при транспортуванні; удосконалювання санітарної очистки та повторного використання твердих побутових відходів; очистка донних відкладень та благоустрій берегів основних водоймищ області; створення системи зливової каналізації в м. Донецьк; роздільний збір побутових відходів; ліквідація стихійних звалищ побутового, будівельного і промислового сміття; рекультивація породних відвалів та відпрацьованих кар'єрів.

4. РЕКРЕАЦІЙНА ПІДСИСТЕМА

Стан підсистеми інфраструктури (динаміка – 2012-2013 рр.): санаторії – 13 шт., що на 7 більше ніж в 2012 р.; пансіонати – 49, що на 18,3% менше ніж в 2012 р.; бази відпочинку (крім турбаз) – 224, що менше рівня 2012 р. на 4,3%; колективні засоби розміщення – 458 од. (в 2012 р. – 483 од.); готелі та аналогічні засоби розміщення - 139 місць, що на 3% більше ніж в 2012 р.; санаторно-курортні та оздоровчі заклади - 332.

Ключові проблеми:

низький рівень екологічної безпеки; відсутність ефективного дієвого регіонального плану розвитку туристичної галузі; низький рівень якості послуг.

Пропозиції та рекомендації

розробка туристичного продукту області; розробка пропозицій та плану розвитку інфраструктури для забезпечення комфортного доступу до рекреаційних об'єктів; ремонт та реконструкція традиційно важливих та популярних санаторно-курортних об'єктів області.

5. ПІДСИСТЕМА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Стан підсистеми інфраструктури (динаміка – 2012-2013 рр.): житловий фонд – 101949,8 м²; житловий фонд, у середньому на одного жителя – 23,1 м²; житлові будинки – 346 тис. м² загальної площі.

Ключові проблеми:

високий рівень аварійності основних фондів житлово-комунального господарства (в аварійному стані знаходиться від 33 до 62% водопровідних мереж, 35-49% каналізаційних мереж та до 39% теплових); практично відсутнє реальне соціальне будівництво; низький рівень інвестицій в галузь; нестача кваліфікованого персоналу; низький рівень виплат за надання послуг у сфері ЖКГ; низький рівень якості надання послуг у сфері ЖКГ.

Пропозиції та рекомендації

впровадження доступного молодіжного кредитування житла; будівництво муніципального житла; впровадження механізмів державно-приватного партнерства для розвитку ЖКГ та інженерних мереж в області, в тому числі і для ефективного управління ними; реконструкція мереж водо-, тепло- та газозабезпечення, жилого фонду; впровадження енергозберігаючих технологій послуг у сфері ЖКГ.

6. ПІДСИСТЕМА ОСВІТИ

Стан підсистеми інфраструктури (динаміка – 2012-2013 рр.): охоплення початковою освітою(%) – 93,3% в 2013 р., що менше на 0,3% ніж в 2012р.; охоплення середнім освітою (%) – 93 % (в порівнянні з 2012 р. це менше на 3,6%); охоплення вищою освітою (%) – 61,87% (+6,2% в 2013 р.).

Дошкільні заклади – 1158, у них місць 118,8 тис. (+0,4% у 2013р.); кількість дітей у дошкільних закладах – 139,7 тис. (+1,7% в 2013р.); загальноосвітні навчальні заклади – 1115 (-0,7% в 2013 р.).

Кількість учнів загальноосвітніх навчальних закладів, тис. осіб – 338,2 (+0,3% у 2013 р.). Професійно-технічні навчальні заклади: 111, кількість учнів – 36,2 (-10,4% в 2013 р.). Вищі навчальні заклади (I-IV рівнів акредитації) – 73 (-5,2% в 2013 р.).

Ключові проблеми:

недостатність та недоукомплектованість закладів дошкільної освіти; невідповідність системи вищої освіти тенденціям сучасного ринку праці;

Пропозиції та рекомендації

будівництво, реконструкція закладів дошкільної освіти з урахуванням демографічної ситуації в регіоні; підвищення рівня оплати праці співробітників освітньої галузі; інформатизація та розробка нових сучасних методів навчання, в тому числі з використанням ресурсу Інтернет та спеціального програмного забезпечення; забезпечення реального першого місця роботи для випускників ВНЗ.

7. МЕДИЧНА ПІДСИСТЕМА

Стан підсистеми інфраструктури (динаміка – 2012-2013 рр.): ступінь забезпеченості населення лікарняними ліжками, тис. – 36,2. Смертність дорослого населення (кількість померлих на 1000 осіб наявного населення) – 15,9 (-0,2 в 2013 р.). Скоротилась дитяча смертність у віці до 1 року на 73 ос. і становила в 2013 р. 467. Середня очікувана тривалість життя (років при народженні) – 69,64 років, що на 0,57 більше ніж в 2012 р.

Ключові проблеми:

високий рівень захворюваності на туберкульоз; поширеність ВІЛ/СНІДу; дитяча смертність й низька очікувана тривалість життя; високий рівень захворюваності, обумовлений невирішеними екологічними проблемами регіону; низький рівень якості надання медичних послуг; високий рівень корупції.

Пропозиції та рекомендації

реалізація найбільш ефективних та дієвих

заходів з реалізації медичної реформи; підвищення якості роботи центрів первинної медико-санітарної допомоги; модернізація устаткування закладів охорони здоров'я; створення міських і міжрайонних діагностичних центрів; підвищення рівня та якості фінансового забезпечення регіональної медицини.

8. ПІДСИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Стан підсистеми інфраструктури (динаміка – 2012-2013 рр.): В області чисельність дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування на кінець 2013 року становить – 9817 (-80 в 2012 р.). Громадянами України упродовж 2013 року усиновлено 239 дитини (-21 в 2012 р.), іноземцями – 94 дітей (-42 в 2012 р.).³

Середній розмір пенсій на 01.01.2014 р. становив 1792,56 грн., при чому за віком – 1855,89 грн., за інвалідністю – 1459,60 грн., у разі втрати годувальника – 1631,0 грн. Кількість пенсіонерів в області 1962,44 тис. осіб. Якщо порівняти ці показники з 2012 р., то можна відмітити, що розмір пенсій за всіма ознаками збільшився.⁴

Ключові проблеми:

основною причиною наявності значної чисельності дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування є: високий рівень безробіття в районних центрах, злиденність населення, високий рівень смертності працездатного населення

Пропозиції та рекомендації:

запобігання бездоглядності і безпритульності серед дітей шляхом збільшення кількості та підвищення ефективності соціальних послуг, наданих вихованцям центрів соціально-психологічної реабілітації дітей, дітям, які виховуються у складних та надзвичайних умовах; якісне виконання соціальної роботи, супровід сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, фахівцями із соціальної роботи

3. <http://donetskstat.gov.ua/statinform/zahist4.php>

4. Там само

9. КУЛЬТУРНА ПІДСИСТЕМА

Стан підсистеми інфраструктури (динаміка – 2012-2013 рр.): кількість бібліотек – в 2013 р. - 954 (-25 в порівнянні з 2012р.). Закладів культури клубного типу в 2013 р. налічувалась – 649 (+3 в порівнянні 2012 р.). Демонстратори фільмів (кіноустановки) – 36 в 2013 р. (+10 в порівнянні з 2012 р.). Театри -5, музеїв – 26, школи естетичного виховання в 2013 р. – 100 (що на 11 більше ніж в 2012 р.). Виставкова діяльність - 14 шт. в 2013 р., що на 9 менше ніж в 2012 р.

Ключові проблеми

диспропорції у забезпеченні надання культурних послуг; недосконала система територіального розміщення об'єктів сфери культури, зокрема у сільській місцевості; зниження попиту на послуги бібліотек; недостатність бюджетних коштів для ефективного функціонування та розвитку відповідних об'єктів та відсутність дієвих стимулів залучення коштів з інших джерел; зниження кількості заходів виставкової діяльності.

Пропозиції та рекомендації

рівноцінне забезпечення громадян необхідними умовами для культурного розвитку; розробка програм розвитку об'єктів сфери культури з плануванням диференціації джерел залучення коштів.

ВИСНОВКИ

Підсистеми інфраструктури Донецької області, які потребують найбільшої уваги - транспортна, екологічна та підсистема житлово-комунального господарства.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Транспортна підсистема: Створення індустріального парку на базі Донецької УЗ для модернізації та підвищення конкурентоспромож-

ності сфери залізничного транспорту області. Джерела фінансування: кошти державного бюджету для фінансування програми реформування залізничної галузі; кошти Донецької УЗ; приватні інвестиції учасників індустріального парку. Термін реалізації – 2014-2017 рр. Можливі виконавці: Донецька УЗ; зацікавлені приватні компанії (в т. ч. зарубіжні), Інститут економіки промисловості НАН України (м. Донецьк), Міжрегіональна спілка представників середнього бізнесу (м. Донецьк), Консалтингова агенція «CI&PR» (м. Донецьк).

Екологічна підсистема: Створення біогазового комплексу (з використанням механізмів Кіотського протоколу) на базі полігонів твердих побутових відходів та очисних споруд каналізаційних стічних вод. Джерела фінансування: кошти державного та місцевих бюджетів; приватні інвестиції. Термін реалізації: 2014-2016 рр.

Підсистема житлово-комунального господарства: Реконструкція будинків в рамках реформування ЖКГ (на базі досвіду Східної Німеччини). Джерела фінансування: кошти державного та місцевих бюджетів; приватні інвестиції.

Термін реалізації: 2015-2020 рр.

ЖИТОМИРСЬКА ОБЛАСТЬ

Житомирська область знаходиться на відстані 135 кілометрів від столиці України – міста Києва. Територія Житомирської області займає площу 29,9 тис. кв. км, що складає 4,9% площі України. За своїм розміром Житомирська область входить до числа найбільших в Україні з населенням 1,3 млн. осіб. У інвестиційній діяльності регіон співпрацює з партнерами із 98 країн світу. Створено та діє 430 підприємств з іноземним капіталом. Унікальні природні ресурси: родючі чорноземи, 80% загальнодержавних запасів титанових руд і кварцитів – сировини для металургійної промисловості.

1. ТРАНСПОРТНА ПІДСИСТЕМА

За 2013 р. транспортом області перевезено 23,6 млн. т вантажів, що на 1,6% більше, ніж за 2012 р. Вантажообіг зменшився на 2,6% і склав 4,0 млрд. т. км. Основна частина перевезених вантажів (73,8%) та вантажообігу (81,8%) у 2013р. припала на залізницю.

За оперативними даними пасажирським транспортом області (з урахуванням автоперевезень, виконаних фізичними особами-підприємцями) у грудні 2013р. перевезено 10,3 млн. осіб, що на 1,7% (на 174,8 тис.) менше, ніж у грудні 2012р., але на 1,6% (на 166,3 тис.) більше, ніж у листопаді 2013р. За місяць виконано пасажирську роботу в обсязі 206,9 млн. пас. км – на 5,2% більше, ніж у грудні 2012 р.

Питома вага області у загальній протяжності автошляхів України 4,9%. Довжина доріг державного значення 1052,9 км.

Загальна протяжність автомобільних доріг загального користування на території області складає 8,5 тис. км, у т.ч. 8,3 тис. км з твердим покриттям, що становить 97% від загальної протяжності доріг.

На сьогодні основними проблемами транспортної підсистеми є:

використання на маршрутах загального користування застарілого рухомого складу автобусів; необхідність вирішення проблеми автобусного сполучення з 16 населеними пунктами області; необхідність проведення капітального ремонту значної кількості доріг місцевого значення.

Пріоритетними напрямками розвитку транспортної підсистеми є забезпечення населення наданням якісних послуг із перевезення пасажирів та їх багажу міським, приміським та міжміським автомобільним транспортом, модернізація виробничо-технічної бази транспортного комплексу, введення у розпис кожного міського та приміського автобусного маршруту одного автобуса, пристосованого для перевезення осіб з обмеженими фізичними можливостями, установлення на автобусах систем GPS та тахографів за рахунок перевізників.^{5, 6}

2. ПІДСИСТЕМА ЗВ'ЯЗКУ

За січень–листопад 2013р. підприємствами зв'язку надано послуг на 1,4 млрд.грн., що на 0,4% більше, ніж за відповідний період 2012р. Населенню надано послуг зв'язку на 1,1 млрд. грн. (80,0% загального обсягу), підприємствам та організаціям – на 281,2 млн.грн.

Найбільша частина доходів (77,8%) припала на послуги мобільного зв'язку. Послуги телефонного зв'язку склали 10,9%, поштового – 5,3%, комп'ютерного – 3,2%, передачі і прийому телевізійних та радіопрограм, радіозв'язку – 2,1%, проводового мовлення – 0,4%, спеціального і фельд-зв'язку – 0,2%, нагляду та технічного контролю за використанням радіочастот – 0,1%.⁷

Основною проблемою підсистеми зв'язку є низька якість послуг, що частково проявляється у низькому рівні захищеності інформації.

З метою розвитку підсистеми зв'язку доціль-

ним є вивчення та впровадження передового досвіду з метою підвищення якості послуг, забезпечення повноцінного доступу до телекомунікаційних послуг незалежно від місця розташування їх споживача.

3. ЕКОЛОГІЧНА ПІДСИСТЕМА

Вихідні гази будь-яких промислових підприємств забруднюють атмосферу. Найбільша питома вага викидів припадає на автомобільний транспорт, який працює на бензині (69%). При аналізі кількості викидів, що приходяться на душу населення, найбільше навантаження спостерігається в містах Житомирі – 14,36 кг/чол., Бердичеві – 4,71 кг/чол., Овручі – 2,61 кг/чол.⁸

У даний час основними забруднювачами поверхневих вод області є підприємства комунальної водопровідно-каналізаційної служби. В даний час нараховується 850 звалищ побутових відходів, на яких накопичено біля 10 млн. тонн відходів, з них 795 звалищ належать сільським і селищним радам.

Непридатних до використання та заборонених до застосування хімічних засобів захисту рослин нараховується 551,7 тонн, які зберігаються у 278 складських приміщеннях.

Проблемним залишається питання приведення в безпечний екологічний стан звалищ побутових відходів у містах Житомирі, Бердичеві, Коростені, Новограді-Волинському, Коростишеві, Малині та Радомишлі. З причини обмеженості коштів на природоохоронні заходи будівництво нового полігону побутових відходів ведеться тільки у м. Радомишлі. В той же час в окремих сільгосппідприємствах лісостепової зони області, які мають більш родючі землі, спостерігаються досить значні перевищення вмісту нітратів.⁹

Основними проблемами є забруднення

5. <http://zhitomir-region.gov.ua/doc/invest/invest.pdf>

6. http://www.minregion.gov.ua/attachments/content-attachments/2806/dor_ukr1__2013.pdf

7. <http://www.zt.ukrstat.gov.ua>

8. <http://ecology19.org.ua/zhitomir.htm>

9. http://zhitomir-region.gov.ua/doc/strat_2015.pdf

поверхневих вод області скидами неочищених та недостатньо очищених стічних вод безпосередньо у водні об'єкти та через системи каналізації, які негативно впливають на якість поверхневих вод; збільшення утворених та накопичення промислових та побутових відходів.

Для покращення екологічної складової необхідно поліпшення технічного стану та благоустрій водойм, очищення стічних вод, озеленення населених пунктів області; утилізація відходів і раціональне використання природних ресурсів та їх охорона.

4. РЕКРЕАЦІЙНА ПІДСИСТЕМА

Серед основних проблем функціонування рекреаційної підсистеми Житомирської області є низька якість послуг з оздоровлення та туристичного відпочинку, що в першу чергу обумовлено зношеністю основних засобів закладів охорони здоров'я, відсутністю новітнього медичного обладнання, високою вартістю послуг у відношенні до середнього рівня доходів домогосподарств.

Пріоритетним напрямом розвитку рекреаційної підсистеми є створення сучасної матеріально-технічної бази профільних суб'єктів господарювання, забезпечення високої якості послуг з метою поширення позитивного сприйняття підсистеми в країні та за її межами.

5. ПІДСИСТЕМА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Забезпеченість населення області житлом складає 25,1 м² на одного жителя. Загальний житловий фонд області 33600 тис. м².

Серед основних проблем функціонування житлово-комунальної підсистеми є наявність значного зносу комунальних мереж, житлового фонду та основних засобів профільних

суб'єктів господарювання, що в першу чергу обумовлено неналежним фінансуванням проведення їх поточного та капітального ремонту.

З метою забезпечення належного функціонування житлово-комунального господарства доцільним є запровадження пріоритетного бюджетного фінансування господарства, в т.ч. за рахунок залучення іноземного капіталу.

6. ОСВІТНЯ ПІДСИСТЕМА

За станом на 1 січня 2014 року в області функціонує 701 дошкільний навчальний заклад, дошкільною освітою охоплено 51 тис. дітей. Протягом 2013 року відновлено роботу 30 дошкільних навчальних закладів (ДНЗ) та 44 групи у працюючих ДНЗ, що дало змогу створити 1915 додаткових місць. У 2012/13 навчальному році працювали 807 загальноосвітніх навчальних закладів, чисельність учнів 128,6 тис. осіб. Кількість професійно-технічних навчальних закладів 28 одиниць, в яких навчалися 11,1 тис. учнів.¹⁰

Основною проблемою функціонування системи освіти є недостатнє фінансування галузі, що спричиняє низьку якість підготовки фахівців, обмежену соціальну доступність вищої освіти, а також недостатній рівень професійних навичок у випускників.

З метою підвищення ефективності функціонування підсистеми освіти доцільним є приведення матеріально-технічної бази освітніх закладів до сучасного рівня, поглиблення співпраці потенційних роботодавців з освітніми закладами з метою поступового формування у майбутніх фахівців необхідних кваліфікаційних знань та вмінь, повноцінного виконання державою задекларованого в Конституції України права громадян на безкоштовну освіту.

10. <http://www.zt.ukrstat.gov.ua>

7. МЕДИЧНА ПІДСИСТЕМА

Станом на початок 2013 р. в області функціонувало 66 лікарняних закладів на 9356 ліжок. Амбулаторно-поліклінічну допомогу надавали 264 лікувально-профілактичні заклади. Серед причин смерті населення області у січні–листопаді 2013р., як і у відповідному періоді 2012р., перше місце посідають хвороби системи кровообігу, друге – новоутворення, третє – зовнішні причини смерті. Про здоров'я населення піклується понад 5 тис. лікарів. Профілактику, оздоровлення та лікування жителів здійснюють 4 обласні спеціалізовані центри радіаційного захисту населення, 30 дільничних лікарень, 5 міських та 23 районні територіальні медичні об'єднання, 185 лікарських амбулаторій, 844 фельдшерсько-акушерські пункти.

В області охорони здоров'я регіону працює 22 тис. медичних працівників. Однак, забезпеченість лікарями становить 76%. З метою залучення молодих фахівців у лікувальні установи в області розроблена регіональна програма. На початок 2014 р.на 90% здійснена підготовка до відкриття кардіохірургічного відділення на базі обласної клінічної лікарні.

Серед основних проблем функціонування медичної підсистеми є наявність значного рівня морального та фізичного зносу основних засобів, низька якість медичних послуг, неналежна профілактика захворювань, що обумовлено недостатністю фінансування галузі та низький рівень доходів населення.

З метою розвитку медичної підсистеми доцільним є збільшення кількості закладів охорони здоров'я які фінансуються за рахунок державного бюджету, вивчення та впровадження передового досвіду збереження здоров'я суспільства.¹¹

8. ПІДСИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

На території Житомирської області працює 16

інтернатних установ. Для дітей з фізичними вадами в області діє 4 спецшколи-інтернати. З кожним роком на Житомирщині зменшується кількість дітей, позбавлених батьківського піклування. Якщо шість років назад в інтернатних закладах було 1150 дітей, то у 2013 р. це менше, на 500. Завдяки соціальним ініціативам сьогодні в області близько 60 сімей виховують дітей з потребами у інклюзивному навчанні. Вони хворі, але при цьому залишаються вдома, адже у їх школах створенні всі належні умови для навчання таких дітей.¹²

Ключовою проблемою підсистеми соціального забезпечення є низький рівень фінансового забезпечення профільних закладів освіти.

З метою покращення ситуації у підсистемі соціального забезпечення необхідно впроваджувати системний підхід щодо працевлаштування та створення побутових умов для всіх дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

9. КУЛЬТУРНА ПІДСИСТЕМА

Область володіє значною культурною спадщиною. На її території розташовано 3172 пам'ятки історії та культури, з них 811- археології, 2276-історії, 85-монументального мистецтва. В Житомирській області працює 36 музеїв. На початок 2013 р. у фондах державних музеїв державного та обласного підпорядкування зберігалось 152 тис. предметів основного фонду та 38 тис. науково-допоміжного. В Житомирській області працює 2 театри, 1 філармонія, 36 музеїв, 917 бібліотек, 1036 закладів клубного типу, обласний центр народної творчості, обласний центр кінематографії та обласний центр хореографічного мистецтва, 32 стадіони, 50 спортивних залів, 2008 спортивних майданчиків, 8 басейнів, 22 оздоровчі табори, заклади відпочинку та ін.

11. <http://zhitomir-region.gov.ua/doc/invest/invest.pdf>

12. <http://www.1.zt.ua/news/rizne/v-zhitomirskiy-oblasti-zbilshuyetsya-kilkist-dityachih-budinkiv-simeynogo-tipu.html>

Основною проблемою функціонування підсистеми культури є обмеженість фінансового забезпечення, що пов'язано з необхідністю утримувати такі об'єкти за рахунок коштів місцевих бюджетів та забезпечувати належне матеріально-технічне забезпечення для підтримки відповідного рівня послуг.

З метою забезпечення належного функціонування підсистеми доцільною є модернізація об'єктів культури за рахунок коштів усіх бюджетів за принципом співфінансування з пріоритетом фінансування сільської місцевості. Доцільним є проведення інвентаризації об'єктів культури та мистецтв масового характеру в регіонах для удосконалення мережі цих об'єктів.

ВИСНОВКИ

З урахуванням наведеного, політика в області повинна бути спрямована, насамперед, на розв'язання існуючих інфраструктурних економічних проблем шляхом забезпечення: інвестиційної привабливості районів і міст області та запровадження інвестиційно-інноваційної моделі розвитку; розбудови та модернізації виробничої і соціальної інфраструктури.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

■ Реалізація інвестиційних проектів по будівництву об'єктів соціальної сфери. (Джерело: співфінансування відповідних інвестиційних проектів з державного і місцевого бюджетів, грантів та технічної допомоги з боку міжнародних організацій-донорів, а також за рахунок кредитних ресурсів міжнародних фінансових організацій. Терміни реалізації 3-5 років).

■ Забезпечення розвитку дорожнього господарства та підвищення безпеки руху на автомобільних дорогах загального користування місцевого значення. (Джерело: співфінансування відповідних інвестиційних проектів з держав-

ного і місцевого бюджетів, грантів та технічної допомоги з боку міжнародних організацій-донорів, а також за рахунок кредитних ресурсів міжнародних фінансових організацій. Терміни реалізації 3-5 років).

■ Забезпечення розвитку житлово-комунального господарства, зокрема в рамках Угоди між Україною та Європейським банком реконструкції та розвитку стосовно участі України у Фонді східноєвропейського партнерства з енергоефективності та довкілля передбачаються підготовка і підписання грантової Угоди з ЄБРР щодо реалізації проекту відновлення та модернізації районного теплопостачання міста Житомира на суму 15,7 млн.євро. (Джерело: співфінансування відповідних інвестиційних проектів з державного і місцевого бюджетів, грантів та технічної допомоги з боку міжнародних організацій-донорів, а також за рахунок кредитних ресурсів міжнародних фінансових організацій. Терміни реалізації 3-5 років).

■ Забезпечення охорони навколишнього природного середовища, зокрема здійснити заходи з поліпшення якості питної води, збільшення її запасів, реконструкції водопровідних мереж та очисних споруд, зокрема, очистити водосховище «Відсічне» на річці Тетерів та реконструювати водогін сирогої води протяжністю 8,1 км у м. Житомирі. (Джерело: співфінансування відповідних інвестиційних проектів з державного і місцевого бюджетів, грантів та технічної допомоги з боку міжнародних організацій-донорів, а також за рахунок кредитних ресурсів міжнародних фінансових організацій. Терміни реалізації 3-5 років).

ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСТЬ

Область розташована на крайньому південному заході України, є географічним центром Європи. Має різноманітний рельєф та кліматичні умови. Її територія з півночі захищена Карпатським хребтом, з північного заходу – Татрами, з півдня – західними Румунськими горами і Марамороським масивом. Від інших регіонів країни область відділяють Яблонецький, Вишківський, Ужоцький, Верецький та Воловецький перевали висотою над рівнем моря від 931 до 1614 метрів.

Майже дві третини території області займають гори, решту Притисянська низовина. Найвища точка України – гора Говерла (2061 м).

1. ТРАНСПОРТНА ПІДСИСТЕМА

Економіко-географічне розташування Закарпатської області на межі кордонів з Угорщиною, Словаччиною, Польщею та Румунією. Відтак область є важливим транспортним коридором між Європою та Азією. Вантажообіг підприємств транспорту за 2013 рік склав 6763,6 млн.ткм і зріс порівняно з 2012р. на 12,4%. Порівняно з 2012 роком показник зріс на 599,3 млн.ткм. (10,8%). Пасажирооборот за 2013р. зменшився порівняно з 2012р. на 8,5% і склав 1319,9 млн.пас.км. Найпотужнішою автомагістраллю області міжнародного значення є 140км. ділянки автодороги Чоп-Київ (транспортний коридор No5 «Трієст — Любляна — Будапешт — Братислава — Ужгород — Львів »). Також є автодорога регіонального значення Мукачево – Рогатин довжиною 207,5 км. Протяжність автомобільних доріг загального користування в області становить 3347,8 км, у тому числі 1100,4 км - автодоріг державного та 2247,4 – місцевого значення. Мережа доріг загального користування з твердим покриттям в області складає 3337,9 км, із них лише 340 км є дорогами I та II категорії. Важливе значення в області відіграє залізничний транспорт, на який

припало 42% вантажообігу та 40% пасажирообороту в 2013 році. Його інфраструктура є менш розвинутою. Експлуатаційна довжина залізничних колій в області становить 604,4 км.

Одним з пріоритетних напрямків «Регіональної стратегії розвитку Закарпатської області до 2015 року» визначено «розвиток туристичної та курортно – рекреаційної сфери». Необхідно відновити залізничне сполучення з с. Ділове через румунське місто Сігету-Мармацей до с. Тересва. Це з'єднало б в одну систему залізниці Закарпатської, Львівської та Івано-Франківської областей, а також створить вихід до багатьох міст Румунії. Модернізація автошляхів, що з'єднують населені пункти Закарпатської та Івано-Франківської області через вододільні хребти. Це підвищило б соціально-економічний розвиток депресивних територій, що колись були районними промисловими центрами, наприклад Усть-Чорна, Лопухово, Осмолода, Колочава та інших; та відкрило б туристичний потенціал територій які межують з мальовничими вершинами Горганських та Чорногірських гірських масивів.

2. ПІДСИСТЕМА ЗВ'ЯЗКУ

Галузь зв'язку є важливим елементом інфраструктури області і перебуває на даному етапі розвитку, зазнаючи істотних змін. Із введенням цифрових АТС зросла якість телефонного зв'язку, набув розвитку мобільний зв'язок, діє розгалужена мережа інтернет-провайдерів та інтернет-клубів. Суттєві реформування відбуваються в галузі поштового зв'язку. Розгалужена мережа мобільного зв'язку привела до зменшення послуг стаціонарного телефонного зв'язку.

Доходи від надання послуг пошти та зв'язку в 2013 р. склали 166,50 млн. грн. найбільшу питому вагу в доходах сфери зв'язку складають послуги з мобільного (стільникового) зв'язку – 100,82 млн. грн. (майже 61% від загальної кількості послуг).

Основні показники розвитку пошти і зв'язку

в 2013 р. такі: відправлено газет і журналів – 2315,9 тис. (в 2012р. 3344,6 тис.); листів – 2464,3 тис. (в 2012 р. – 2394,0); телеграм 6,8 тис. (в 2012р. – 8,9); посилок – 227,7 тис. (в 2012р. – 232,6 тис.); грошових переказів і пенсійних виплат – 3016,4 тис. (в 2012р. – 3063,6). Надано міжміських телефонних переговорів (включаючи міжнародні - 2281,3 тис. (в 2012 р. – 25453,4 тис.).

Проблемні питання розвитку галузі зв'язку та інформаційних технологій: телефонізація пільгових категорій громадян; оренда та виділення приміщень в межах населених пунктів для здійснення переносу АТС в разі зміни власників будівель, в яких розміщені сільські АТС; виділення та надання в оренду приміщень ЗД «Укрпошта» для розміщення відділень поштового зв'язку; розширення мережі та підвищення якості мобільного зв'язку у гірській місцевості; розширення мережі передачі даних та широкосмугового доступу до мережі Інтернету з використанням оптико-волоконних ліній зв'язку.

3. ЕКОЛОГІЧНА ПІДСИСТЕМА

На території області розташовано 456 об'єктів природно-заповідного фонду площею 176749,0493 га, що складає 13,86 % від загальної площі краю. Це найвищий відсоток серед усіх областей України. Серед цих об'єктів чотири – загальнодержавного значення. Це Карпатський біосферний заповідник (53 630 га), який межує з Румунією, Ужанський національний природний парк (39 159,3 га), який межує зі Словаччиною та Польщею, НПП «Синевир» (40 400 га) та НПП «Зачарований край» (6 101 га). Ужанський НПП разом з Надсянським РЛП на Львівщині, а також Бещадським Парком Народовим та ландшафтними парками «Долина Сяну» і «Ціснянсько-Ветлінським» (Польща) та національним парком «Полонини» (Словаччина) утворюють трилатеральний міжнародний біосферний резерват «Східні Карпати» (213 тис. га), який Комісією ЮНЕСКО, як і Карпатський біосфер-

ний заповідник, внесено до Світової мережі біосферних резерватів.

Забруднено ґрунтовий покрив у районі родовища, який містить підвищені, порівняно із загальним геохімічним фоном, концентрації важких металів, та відвалирудних та рудовміщуючих порід, які містять сульфіді і окисли важких металів (вони є токсикантами). На прилеглих територіях зафіксовано перевищення вмісту свинцю, арсену, цинку, міді та барію у пробах ґрунтів та у воді. Також зафіксовано підвищений вміст іонів кадмію (коливається від 1,5 до 6 разів). Перевищення ГДК в ґрунтах площею 5,7 км² спостерігається для сурми, арсену, свинцю, цинку, нікелю, міді та кадмію. Перевищення ГДК міді в ґрунті спостерігається на Мужіївській горі, цинку на Мужіївській горі, с. Геча, свинцю на Мужіївській горі, с. Вари, мангану на Мужіївській горі, с. Бакта, с. Боржава, с. Мочола, с. Геча, с. Вари, с.Гуняди, кадмію на Мужіївській горі. Кадмій, цинк, свинець та мідь є сильними токсикантами. Спостерігається значне забруднення поверхневих вод меліоративних каналів, перевищення концентрацій важких металів (свинець, цинк, кадмій, мідь та хром) фіксується постійно і становить від 10 до 7000 разів. Солотвинське родовище кам'яної солі у Тячівському районі Закарпатської області експлуатується понад двісті років.

Потрібно здійснити екологічний аудит, на основі якого, розробити та реалізувати заходи з ліквідації забруднення території та її рекультивації. Без цього, жодної мови про подальші розробки та виробництво на золото-молібдєнових родовищах – неприпустиме. Припинити експлуатацію соляних шахт Солотвинського родовища з подальшою їх консервацією.

4. РЕКРЕАЦІЙНА ПІДСИСТЕМА

Туристично-рекреаційна діяльність є одним із пріоритетних напрямів розвитку економіки області. Мережа санаторно-курортних та оздоровчих закладів області станом на 1 січня 2014 року налічувала 55 об'єктів на 6,3 тис.

ліжок максимального розгортання. При цьому кількість санаторіїв та пансіонатів з лікуванням складає 20, на 4,2 тис. ліжок. Серед областей Західного регіону за кількістю місць у санаторно-оздоровчих закладах та чисельністю оздоровлених Закарпаття поступається лише Львівській області.

За останнє десятиріччя кількість санаторно-курортних та оздоровчих закладів Закарпатської області збільшилась на 17,2% виключно за рахунок відпочинкових закладів – баз відпочинку, кількість яких зросла в 1,7 рази – з 24 у 2003 р. до 44 у 2013 р. При цьому відбулось значне скорочення кількості санаторіїв-профілакторіїв – з 14 у 2003 р. до 8 у 2013 р. (на 43,2%).¹³

Швидкими темпами протягом останніх років здійснювалось будівництво невеликих туристично-рекреаційних об'єктів (кемпінгів, міні-готелів, баз відпочинку, пансіонатів тощо). Досить швидкими темпами розвивається супутня до туристично-рекреаційної галузі інфраструктура. В області сформована база для розвитку сільського (зеленого) туризму.

До негативних факторів, які впливають на перспективу комплексного розвитку туризму та санаторно-курортної галузі належать: слабка комунікаційна доступність перспективних для освоєння в туристично-рекреаційних цілях територій; невідповідність комфортності та організаційно-економічного механізму функціонування рекреаційної інфраструктури міжнародним нормам і стандартам; відсутність законодавчого забезпечення розвитку сільського (зеленого) туризму; значна територіальна диференціація у господарському використанні рекреаційного потенціалу.

Для покращення ситуації в рекреаційній сфері необхідно проводити більше широко інформаційну компанію, розроблювати більш привабливі туристичні маршрути та запроваджувати законодавчі норми для регулювання такої діяльності.

5. ПІДСИСТЕМА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Стан житлово-комунального господарства, тією чи іншою мірою, впливає на суспільство і торкається інтересів кожної людини.

Упродовж 2013 року реалізовано споживачам 11804,6 тис. куб.м. питної води, відведено та очищено 13173,3 тис.куб.м. стічних вод, забезпечено обслуговування 2715,2 тис.кв.м. загальної площі житлового фонду, вироблено та реалізовано підприємствами комунальної теплоенергетики 14,0 тис.Гкал. теплової енергії.

Загальний обсяг валового доходу підприємств житлово-комунального господарства від надання послуг склав 120,2 млн. грн., із них: за послуги централізованого тепlopостачання та гарячого водозабезпечення 9,6 млн. грн., з реалізації питної води споживачам та очистки і пропуску стоків – 83,1 млн. грн., з утримання будинків і споруд та прибудинкової території – 27,5 млн. гривень.

Одним із пріоритетних завдань реформування житлово-комунального господарства в області є створення ефективного власника житла та функціонування об'єднань співвласників багатоквартирного будинку (ОСББ). За станом на 01.01.2014 року в області створено і функціонують 247 таких об'єднань та 72 ЖБК. Загальна площа, яку вони обслуговують, становить 759,2 тис.кв.м. або 21,2 % від усієї загальної площі багатопверхового житлового фонду.

Для подолання проблем в сфері житлово-комунального господарства необхідно: створення розвиненого конкурентного середовища на ринку обслуговування житла шляхом формування його ефективного власника; технічне переоснащення житлово-комунального господарства, скорочення питомих показників використання енергетичних і матеріальних ресурсів, необхідних для виробництва (надання) житлово-комунальних послуг; залучен-

13. <http://www.carpathia.gov.ua/ua/579.htm>

ня інвестицій для технічного переоснащення об'єктів житлово-комунального призначення.

6. ОСВІТНЯ ПІДСИСТЕМА

Освіта належить до одного з найважливіших напрямків регіональної політики. Це стратегічний ресурс соціально-економічного, культурного і духовного розвитку суспільства, поліпшення добробуту людей, формування позитивного іміджу області, створення умов для самореалізації кожної особистості.

Кількість дошкільних закладів в області в 2013 р. складала 569 одиниць, що в порівнянні з 2012 р. збільшилось на 12 одиниць, кількість дітей у закладах становила 36128 одиниць. Загальноосвітні навчальні заклади в області в 2013/2014 – 670 одиниць, кількість учнів у загальноосвітніх навчальних закладах – 153,3 тис. осіб. Професійно-технічна освіта представлена 18 закладами на кінець 2013 р., кількість учнів, які навчаються – 7,1 тис. осіб. Вищі навчальні заклади в області I-II рівнів акредитації – 8 одиниць, III-IV – 6 одиниць, кількість студентів відповідно 3,4 тис. осіб та 20,6 тис. осіб.¹⁴

Проблемами в сфері освіти є: подальший розвиток мережі дошкільних навчальних закладів; створення системи підготовки, яка б гнучко реагувала на кон'юнктуру ринку праці; невідпрацьованість ефективної системи працевлаштування випускників професійно-технічної та вищої освіти; зміцнення навчально-матеріальної бази закладів і установ освіти; недостатній рівень вивчення регіонального ринку праці щодо потреб у кваліфікованих робітничих кадрах; працевлаштування випускників вищих навчальних закладів, у тому числі й тих, які навчалися за державним замовленням.

Для подолання вказаних проблем необхідно здійснювати оптимізацію мережі загальноосвітніх навчальних закладів із малою чисельністю з організацією підвезення учнів та педагогіч-

них працівників до місць навчання, роботи та додому, упорядкування мережі професійно-технічних навчальних закладів шляхом укрупнення та створення на їх базі сучасних потужних навчальних закладів з урахуванням географічного розташування, демографічної ситуації, пріоритетів розвитку відповідного ринку праці та його потреби у кваліфікованих робітничих кадрах.

7. МЕДИЧНА ПІДСИСТЕМА

Населення області складає 1251,6 тис. чоловік. За 2013 р. рівень народжуваності становив 14,76 на 1000 населення проти 15,1 за 2012 р.; загальний рівень смертності 11,0 на 1000 населення, а за відповідний період 2012 р. – 11,8. Приріст склав + 3,75 проти + 3,3 в 2012 р.

Станом на 01.01.2014 р. в області створено 15 Центрів ПМСД, що складає 100 % від регіонального плану. Крім того, медико-санітарну допомогу населенню надають: 280 фельдшерсько-акушерських пункти (з яких 66 ФАПів самостійні, 214 – структурні підрозділи ЦПМСД); 266 амбулаторій ЗПСМ, 9 дитячих та 7 міських лікарень (з них: 1 центральна міська та 1 міська дитяча лікарня); 10 районних та 5 центральних районних лікарень; 4 поліклініки самостійні (з них: 3 районні, 1 – міська), 2 районні стоматологічні поліклініки, 1 районний диспансер, 1 міський пологовий будинок та 25 обласних закладів.

Станом на кінець 2013 р. оснащено обладнанням у відповідності до таблиця оснащення 37% амбулаторних та 44% фельдшерсько-акушерських пункти.

Проблемними питаннями в галузі охорони здоров'я є: недостатній рівень фінансування; недостатня матеріально-технічна база закладів охорони здоров'я I та II рівня надання допомоги (зокрема, реанімаційних, родопомічних та приймальних відділень районних і центральних районних лікарень); недостатнє забезпечення санітарним транспортом установ первинної медико-санітарної ланки.

14. <http://www.ukrstat.gov.ua/statinfo/osvita/index.html>

Для покращення діяльності в сфері медичної підсистеми необхідно провести оновлення медичного устаткування, приведення у відповідність фінансування господарства; ввести в дію систему GPS-навігації на території всієї області за рахунок видатків передбачених на реалізацію проекту «Вчасна допомога»; продовжити будівництво обласного перинатального центру та ввести його в експлуатацію до кінця 2014 року.

8. ПІДСИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

В області чисельність дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування на кінець 2013 року становить – 2366 осіб (в 2012 р. – 2397). Громадянами України упродовж 2013 року усиновлено 47 дитини, іноземцями – 20 дітей.

Середній розмір пенсій на 01.01.2014 р. становив 1308,97 грн., при чому за віком – 1312,02 грн., за інвалідністю 1196,95 грн., у разі втрати годувальника – 1039,42 грн. Кількість пенсіонерів в області 420,5 тис. осіб. Якщо порівняти ці показники з 2012 р., то можна відмітити, що розмір пенсій за всіма ознаками збільшився.¹⁵

Проблемні питання розвитку галузі: розвиток мережі дитячих будинків сімейного типу, прийомних сімей; недостатнє забезпечення служб у справах дітей автоматизованими робочими місцями з ліцензованим програмним забезпеченням; сприяння розвитку індивідуального молодіжного житлового будівництва на селі; збільшення надання довгострокових пільгових кредитів молодим сім'ям та самотнім молодим громадянам з державного та місцевого бюджетів.

Для подолання проблем в сфері соціального захисту необхідно: забезпечення права дитини на влаштування до сімейних форм виховання; реорганізація обласного притулку для дітей на центр соціально-психологічної реабілітації дітей; продовження ведення обліку сімей, у

яких зареєстровані випадки насильства, проведення індивідуальної роботи з ними.

9. КУЛЬТУРНА ПІДСИСТЕМА

Культурна підсистема Закарпаття представлена чотирма професійними театрами, камерним хором „Кантус”, обласною філармонією з шістьма музичними колективами, 462 установами клубного типу, 487 бібліотеками, обласним організаційно-методичним центром культури, 8 державними музеями, 196 громадськими, 2 меморіальними будинками-музеями А.Коцьки та Ф.Манайла, 64 початковими спеціалізованими мистецькими навчальними закладами, Ужгородським музичним училищем імені Д. Задора, Ужгородським коледжем культури і мистецтв, заочним факультетом Донецької державної музичної академії ім. С.Прокоф'єва та Київського національного університету культури і мистецтв. На території Закарпатської області взято на державний облік і охорону 1493 пам'ятки культурної спадщини області, з них: 478 - археології, 505 - історії, 87 - монументального мистецтва, 205 - архітектури та містобудування, 36 - садово-паркового мистецтва, 175 - ландшафтних, 7 - науки і техніки, в тому числі серед них 177 національного значення, до яких ввійшли середньовічні замки та унікальні пам'ятки сакральної дерев'яної архітектури. На утримання установ галузі культури і мистецтва з бюджетів усіх рівнів на 2013 рік передбачено бюджетних коштів по загальному фонду бюджету в сумі 236,5 млн. грн., по спеціальному фонду – 30,2 млн. грн. В порівнянні з 2012 роком сума затверджених видатків загального фонду бюджету зросла на 10,3%, а в порівнянні з 2011 роком зросла на 39%.

Проблемами для діяльності установ культури залишається обмеженість фінансування. Проблемним залишається питання розвитку матеріально-технічної бази бібліотек.

Рекомендації: змінити відношення органів місцевої державної влади та місцевого самоврядування до бюджетної підтрим-

15. <http://www.ukrstat.gov.ua/statinfo/soc/index.html>

ки розвитку культури в регіоні; здійснювати фінансування не тільки видатків на утримання закладів культури, а й проектів розвитку; повне фінансування утримання (реставрації) пам'яток культурної спадщини різних видів.

ВИСНОВКИ

Проведений аналіз по всі підсистемам показав, що існує дуже багато проблем, які гальмують розвиток інфраструктури в Закарпатській області. Проте, на нашу думку, особливо гостро стоять проблеми транспортної підсистеми, підсистеми житлово-комунального господарства, рекреаційної підсистеми та екологічної.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Сприяти залученню потенційних інвесторів у регіон на умовах державно-приватного партнерства, концесій
- Оновлення матеріально-технічної бази транспортної галузі регіону
- Посилення державного контролю щодо дотримання вимог чинного законодавства в частині обов'язкового передбачення розташування спортивних споруд та інших об'єктів спортивно-оздоровчої інфраструктури зі встановленого розрахунку на чисельність населення.
- Технічне переоснащення житлово-комунального господарства, скорочення питомих показників використання енергетичних і матеріальних ресурсів, необхідних для виробництва (надання) житлово-комунальних послуг.
- Продовжити будівництво обласного перинатального центру та ввести його в експлуатацію до кінця 2014 року.

Джерело: кошти обласного бюджету, приватні інвестори.

ЗАПОРІЗЬКА ОБЛАСТЬ

З метою спрямування об'єднаних зусиль влади, підприємницьких структур і громади на збереження та розвиток потенціалу і традицій Запорізької області задля поліпшення життя мешканців регіону, Запорізька обласна рада рішенням від 06.06.2008 № 2 затвердила «Стратегію регіонального розвитку Запорізької області на період до 2015 року».

1. ТРАНСПОРТНА ПІДСИСТЕМА

Підприємствами транспорту області за 2013 рік перевезено (відправлено) вантажів за всіма видами транспорту 17 927,2 тис. т., або 99% до показників 2012 року. Вантажообіг за усіма видами транспорту склав 7 136,2 млн. ткм, або 89,8% до показників 2012 року. Так залізничним транспортом здійснено вантажообіг - 6 454,5 млн. ткм, або 90,4% до 2012 року; водним - 21 млн. ткм, або 111,3% до 2012 року; автомобільним - 659,9 млн. ткм, або 84,7% до 2012 року; авіаційним - 0,8 млн. ткм, або 76,1% до 2012 року. Послугами пасажирського транспорту скористалося 147 885,4 тис., пасажирооборот за всіма видами транспорту склав 3 892,2 тис.пас.км., або 95,7% до 2012 року. Так залізничним транспортом пасажирооборот склав 2 871,5 тис.пас.км, або 95,2% до 2012 року; автомобільним - 827,3 тис.пас.км, або 88,3% до 2012 року; водним - 1 тис.пас.км, або 70,2% до 2012 року; авіаційним - 29,9 тис.пас.км, або 154,1% до 2012 року; трамвайним - 102,2 тис.пас.км, або 87,4% до 2012 року; тролейбусним - 60,4 тис.пас.км, або 84,9% до 2012 року. Область має значну розгалужену транспортну інфраструктуру, важливою складовою якої є вулиці і дороги міст та інших населених пунктів, загальною протяжністю 8 834,9 км, у тому числі з твердим покриттям - 6 190,6 км. Із загальної протяжності доріг у комунальну власність прийнято 7 138,5 км (80,8%), у тому числі з твердим покриттям 4 964,5 км. (80,2%). Дороги мають незадовільний технічний стан.

Розвиток підсистеми гальмують низка факторів. До місцевих проблем необхідно віднести: нестабільне фінансування будівництва мостових переходів через р. Дніпро в м. Запоріжжя. Значний знос технічної бази, насамперед, злітно-посадкової смуги, базового підприємства авіаційного транспорту КП «Міжнародний аеропорт Запоріжжя», невирішеність питання передачі до комунальної власності Бердянського аеропорту.

Для покращення стану підсистеми необхідно: забезпечити передачу повноважень з управління дорогами місцевого значення місцевим державним адміністраціям з передбаченням відповідного фінансування з урахування планово-попереджувальних ремонтів. Забезпечити фінансування з державного бюджету реконструкції злітно-посадкової смуги «КП «Міжнародний аеропорт Запоріжжя», пошук інвестора для розвитку інфраструктури аеропорту. Вирішити питання функціонування ДП «Аеропорт Бердянськ».

2. ПІДСИСТЕМА ЗВ'ЯЗКУ

В області розгалужена телефонна мережа. Впроваджено цифрові телефонні станції. Мережа «Інтернет» у режимі «он-лайн» використовується у всіх галузях господарського життя. Маються декілька потужних серверів електронної пошти. Область посідає перше місце серед регіонів України за показниками телефонізації на душу населення (основними домашніми телефонними апаратами у міській місцевості забезпечено 70 сімей із 100, у сільській – 32 із 100). У 2013 році по області налічувалося близько 95,4 тис. абонентів широкосмугового доступу до мережі Інтернет, в тому числі в сільській місцевості – 17,3 тис. абонентів (абоненти Запорізької філії ПАТ «Укртелеком»).

Для з'ясування перспектив розвитку підсистеми необхідно постійно аналізувати звітність щодо щільності мережі зв'язку, щільності покриття мережі Інтернет, рівня забезпечення мобільним зв'язком всіх населених пунктів регіону.

За результатами аналізу приймати відповідні управлінські рішення.

3. ЕКОЛОГІЧНА ПІДСИСТЕМА

Область відноситься до найбільш техногенно навантажених регіонів України. Сконцентровані підприємства чорної і кольорової металургії, теплоенергетики, атомної енергетики, хімічної промисловості, машинобудування, на які приходить 93% викидів всіх забруднюючих речовин в атмосферне повітря (БАТ «Запоріжсталь», Запорізька ТЕС БАТ «Дніпроенерго», БАТ «Дніпроспецсталь», «Запорожжкокс» та ін.). У 2013 році викиди забруднюючих речовин в атмосферу склали 245,9 тис.т. від рухомих джерел забруднення, що на 18,4% більше 2012 року та 115 тис.т. від стаціонарних джерел забруднення, що на 6,1% більше 2012 року. Об'єм відходів IV класу шкідливості за 2013 рік складає 8323,8 тис. грн., що на 2,9% менше 2012 року.

Одна з основних проблем підсистеми – велика кількість викидів оксидів азоту, вуглецю та сірки від технологічного обладнання металургійних підприємств, теплових станцій та котелень. Також суттєві шкоди завдають застаріле газоочисне обладнання, висока ступінь амортизаційного зношення – від 54 до 80%, скидання неочищених стічних вод під час ліквідації аварійних ситуацій на каналізаційних колекторах у водойми, відсутність достатньої кількості сучасних полігонів твердих побутових та промислових відходів, які б відповідали сучасним санітарно та природоохоронним вимогам.

Для покращення стану екологічної підсистеми доцільно залучити громадські організації до розгляду звітів щодо виконання заходів регіональних екологічних програм на предмет цільового та дієвого використання виділених коштів. Посилити контроль органів державної влади, органів місцевого самоврядування за станом екологічної ситуації в регіоні, впровадити упереджувальні заходи для запобігання виникненню екологічних проблем.

4. РЕКРЕАЦІЙНА ПІДСИСТЕМА

На території регіону у 2013 році нараховувалося 19 санаторіїв та пансіонатів з лікуванням з 5,4 тис. ліжок (показники на рівні 2012 року); 12 санаторіїв-профілакторіїв з 1,2 тис. ліжок (на 1 установу та на 0,3 тис. ліжок менше показників 2012 року); 7 будинків і пансіонатів відпочинку з 1,1 тис. місць (на 1 установу та на 0,1 тис. місць менше від 2012 року); 194 бази та інших закладів відпочинку з 21,9 тис. місць (на 8 установ та на 0,4 тис. місць більше 2012 року); 374 дитячі заклади оздоровлення та відпочинку з 14,4 тис. місць (на 43 заклади більше 2012 року). Кількість колективних засобів розміщення складає 358 з кількістю місць - 35805, що на 43 заклади та на 117 місць більше в порівнянні з 2012 роком. Кількість розміщених в колективних засобах складає 287 319 осіб, що на 14 840 осіб менше показників 2012 року.

Розвиток рекреаційного потенціалу гальмує незадовільна екологічна ситуація в регіоні, незадовільний стан каналізаційних очисних споруд, застарілі технології очистки стоків, дефіцит якісної питної води, що створює незадовільну епідеміологічну ситуацію, ставить під загрозу здоров'я населення та відпочиваючих. В деяких населених пунктах, таких як сел. Кирилівка, яке є санаторно-курортною та оздоровчою зоною республіканського значення на узбережжі Азовського моря, взагалі відсутні каналізаційні очисні споруди.

Для покращення стану підсистеми доцільно здійснювати розбудову магістральних водопроводів. Підвищити якість і асортимент надання послуг, забезпечити доступність послуг різним верствам населення, проведення відповідної рекламної кампанії.

5. ПІДСИСТЕМА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Індекс будівельної продукції у 2013 році порівняно з 2012 роком склав 78,9%. Нове будівництво, реконструкція та технічне переоснащен-

ня склали 70,8% загального обсягу виконаних будівельних робіт, капітальний і поточний ремонт – 19,2% та 10% відповідно. У 2013 році прийнято в експлуатацію 179,6 тис. м. кв. житла, що складає 92,5% до показників 2012 року (одноквартирних - 162,2 тис. м. кв., з двома та більше квартирами - 15,5 тис. м. кв., у гуртожитках - 1,9 тис. м. кв.). Збудовано квартир - 0,9 тис., з них у міських поселеннях – 0,7 тис., у сільській місцевості – 0,2 тис. Прийнято в експлуатацію загальної площі житла на 1000 населення – 100,9 м. кв.. На 01.01.2014 в області функціонує 449 об'єднань співвласників багатоквартирних будинків, які об'єднують 516 жилих будинків. За минулий рік 68,4 тис. сімей призначено субсидії для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг та електроенергії (96,3% загальної кількості сімей, які звернулися за субсидіями). Крім того, 8,7 тис. сімей призначено субсидій готівкою для придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива (92,6% загальної кількості сімей, які звернулися за субсидіями).

На повільний розвиток підгалузі, крім проблеми забезпечення населення доступним житлом, впливає гостра проблема газифікації населених пунктів області, особливо сільських. Основна причина – обмежений фінансовий ресурс регіону, суттєве зменшення обсягу інвестиційних субвенцій, що надаються з Державного бюджету України бюджету області, низький відсоток проведення платежів територіальними органами Державної казначейської служби України у зв'язку з відсутністю підкріплень.

Для покращення стану підсистеми доцільно відпрацювати механізм відшкодування забудовникам з місцевих бюджетів певної частини витрачених коштів на будівництво житла для надання фіксованого відсотку квартир в збудованих будинках населенню, яке знаходиться на квартирному обліку.

6. ОСВІТНЯ ПІДСИСТЕМА

Протягом 2013 року реорганізовано 6 сиріт-

ських шкіл-інтернатів. Отримано, в межах державної цільової програми, 17 шкільних автобусів та придбано 1 автобус за кошти районного бюджету. Розширено кількість суб'єктів єдиного інформаційного освітнього простору області шляхом уведення бази даних 502 дошкільних закладів області (57 тис. дітей). Кількість працюючих дошкільних закладів по області - 509 із загальною кількістю місць – 47 408 (на 24 місця менше у порівнянні з 2012 р.). Загальна кількість дітей у закладах 57 660 осіб (на 1 417 осіб більше у порівнянні з 2012 р.). Кількість загальноосвітніх навчальних закладів - 611 (на 13 закладів менше у порівнянні з 2012 р.) із кількістю учнів - 155,3 тис. осіб (на 0,6 тис. осіб менше у порівнянні з 2012 р.). Кількість професійно-технічних навчальних закладів - 47 одиниць (на рівні 2012 р.), з кількістю учнів – 17,6 тис. осіб (на 0,8 тис. осіб менше 2012 року). Кількість вищих навчальних закладів (I-II та III-IV рівнів акредитації) – 27 (на рівні 2012 року) з 81,8 тис. студентів (на 4,7 тис. осіб менше 2012 р.). Кількість аспірантів - 809 осіб (на 89 осіб менше 2012 р.). Кількість докторантів – 64 особи (на 3 особи більше 2012 р.). Послугами оздоровлення та відпочинку забезпечено 125,4 тис. дітей, що складає 85,5% (2012 рік – 65%) від загальної кількості дітей шкільного віку. Всього у позашкільних навчальних закладах області функціонує 2 199 гуртків (проти 2 059 – 2012 році), у яких позашкільну освіту отримують 50 396 вихованців (проти 44 815 – 2012 році). Загальне охоплення дітей позашкільними навчальними закладами складає 100%.

На розвиток підсистеми негативно впливає недостатня кількість місць у дитячих дошкільних закладах, а саме перевищення фактичної кількості дітей що відвідують дошкільні заклади над кількістю місць у цих закладах на 21,6%; незбалансованість структури попиту на фахівців з боку економіки регіону і структури спеціальностей, що пропонують ВНЗ, недостатній фінансовий ресурс, що спрямовується на галузь освіти.

Шляхи покращення стану підсистеми: збільшення мережі дитячих дошкільних закладів надасть позитивну динаміку розвитку підсис-

теми, замість зайвого навантаження на вже існуючі; забезпечення дозвілля дітей шкільного віку у період літніх канікул, з метою уникнення бездоглядності.; проведення аналізу та відповідної роботи щодо збалансування попиту і пропозицій на фахівців, які необхідні для підвищення економіки регіону, проведення відповідної роз'яснювальної роботи серед підлітків та інших верств населення.

7. МЕДИЧНА ПІДСИСТЕМА

Кількість медичних закладів за 2013 рік зменшилась на 78% в порівнянні з 2012 р. і становить 143 заклади з 14 923 ліжками (на 1,4% менше 2012 р.). Протягом 2013 року планова ємність амбулаторно-поліклінічних закладів області становила 203 відвідування за зміну на 10 тис. населення. В порівнянні з 2012 р. знизився показник малюкової смертності і склав по області 8,1 проміле. Завдяки реалізації протягом 2013 року заходів обласних програм медико-санітарної спрямованості знизилась на 1,5% захворюваність на злоякісні новоутворення проти 2012 року. В області функціонує 161 сільська лікарська амбулаторія, у тому числі 148 сімейних (90% яких розташовано в сільській місцевості). Сімейною медициною охоплено 38% населення області. Попит в сімейних лікарях в області складає 1133 лікаря, на 01.01.2014 підготовлено 794 фахівця. Створено КУ «Обласний перинатальний центр» Запорізької обласної ради», 32 центра первинної медико-санітарної допомоги, Територіальне медичне об'єднання «Обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф». Функціонують 36 пунктів постійного базування бригад екстреної медичної допомоги. Укомплектованість служби лікарями швидкої та невідкладної медичної допомоги складає 86%, молодшими медичними спеціалістами – 92%, водіями – 88 %. З 01.04.2013 служба екстреної медичної допомоги функціонує під єдиним центром керування на всій території області.

Розвиток підсистеми гальмує недостатнє фінан-

сування галузі охорони здоров'я, наслідком якого є недостатня кількість сучасного медичного обладнання, недостатнє забезпечення профільних хворих безоплатними лікарськими засобами. Існує проблема нестачі кваліфікованих медичних кадрів.

Проведення інвентаризації діючих регіональних програм, виявлення неефективних програм та припинення їх дії надасть можливість спрямувати вивільнені кошти на першочергові потреби підсистеми.

8. ПІДСИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У 2013 році на обліку служб у справах дітей області перебувало 4,1 тис. дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, з них у сімейних формах виховувалося 2,8 тис. дітей, або 80,5% (на 9,9% більше в порівнянні з 2012 роком). В 184 прийомних сім'ях проживає 363 дитини, в 16 дитячих домах сімейного типу – 109 вихованців. Приріст питомої ваги дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які виховуються у сімейних формах виховання склав 4,8%. Із загальної кількості дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківської опіки мають житло на правах володіння та користування 2,2 тис. осіб, або 53,1%. Протягом 2013 року під соціальним супроводженням центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді області знаходилося 8 476 сімей (осіб), які опинилися в складних життєвих обставинах. Надано 587 500 соціальних послуг, що в 3,4 рази більше в порівнянні з 2012 роком. Знято з супроводження з позитивними результатами 4 700 сімей (осіб), що в 6 разів перевищує показники 2012 року. На обліку в органах Пенсійного фонду є 553,1 тис. пенсіонерів, що на 5,7 тис. менше в порівнянні з 2012 роком, яким призначено середній розмір місячної пенсії в розмірі 1 497,4 грн.

Розвиток підсистеми гальмує роздроблення фінансових ресурсів на здійснення пільгових виплат в незначних розмірах великій кількості пільговиків, враховуючи при цьому матеріальні

затрати на здійснення нарахування та перерахування пільг (на сьогодні в Україні нараховується близько 180 видів пільговиків та 380 видів пільг).

Здійснення оцінки ефективності надання існуючої кількості пільг, потреби населення щодо пільгового переліку, впровадження нових підходів до визначення пільгових категорій, встановлення розмірів виплат, достатніх для забезпечення потреби особи, що підпадає під пільгову категорію, шляхом внесення змін до законодавства.

9. КУЛЬТУРНА ПІДСИСТЕМА

Мережа установ культури клубного типу складається з 415 клубів та будинків культури, де працюють більше 3,0 тис. клубних формувань, в яких займаються 45,0 тис. учасників, з них майже 50% - діти та підлітки. Населення області обслуговують 502 бібліотеки з книжковим фондом 8,7 млн. примірників. В області діє 6 театральних-видовищних установ: 3 - обласних театри, 2 - муніципальні, філармонія, які розраховані на 2863 місця. Естетичне виховання дітей та молоді на Запоріжжі здійснюють 65 початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів та 2 вищі навчальні заклади культури і мистецтв I-II рівнів акредитації.

Станом на 01.01.2014 в області зареєстровано 61 кінодемонстратор. За звітний період кількість проведених сеансів збільшилася на 20 %, обслуговано 258,2 тис. глядачів, що підтверджує підвищений інтерес глядачів до вітчизняного та зарубіжного кіно. Стабільною залишається мережа музейних закладів. В області діє 23 музеї, 2 національних заповідники, а також 114 музеїв, що перебувають у віданні підприємств, установ та організацій. Протягом 2013 року музеї і заповідники відвідало 639,3 тис. чол., музейні зібрання поповнилися понад 5,0 тис. предметами основного фонду, проведено близько 13,0 тис. екскурсій, оформлено майже 350 нових виставок. На території області функціонує 515 туристичних та санаторно-

оздоровчих закладів, 88 закладів готельного типу, 22 садиби сільського (зеленого) туризму, 38 ліцензованих суб'єкта туристичної діяльності (туроператори).

Розвиток підсистеми гальмує високий рівень бюрократизації та інвестиційна необізнаність бізнесу щодо можливостей регіону. Проблема є недостатня поінформованість, і як наслідок нерозкрученість такого сектору як історичні пам'ятки, яких в краї десятки тисяч – від курганів до замків, від фортець нового часу до руїн заводів індустріальної та до індустріальної доби. Викликає занепокоєння і невідповідність рівня якості туристичного ринку західним стандартам.

Для розвитку підсистеми доцільно організувати популяризацію через ЗМІ активних форм відпочинку, інтелектуального проведення дозвілля, сприяння патріотичному вихованню молоді. Необхідним є запровадження соціальних стандартів у сфері туризму та курортній інфраструктурі регіону. Приведення історичних пам'яток в належний стан, для використання їх в туристичному бізнесі. Долучення бізнесу до вирішення проблем підсистеми через елементи громадянського суспільства.

ВИСНОВКИ

Запорізький регіон має значний виробничий потенціал, що спричиняє високий рівень техногенного навантаження на навколишнє природне середовище, загострення екологічних проблем. Також потребує уваги розвиток таких підсистем як транспортної, медичної, та ін. Поряд з негативними факторами, що гальмують розвиток інфраструктури регіону є сприятливі природнокліматичні умови, що дозволяють розвивати курортно-рекреаційний та аграрний потенціали, наявність значного науково-освітнього потенціалу, висококваліфікованих кадрів. Серед них - розвинутий індустріальний сектор та значні енергогенеруючі потужності.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

На підставі проведеного аналізу розвитку Запорізької області, враховуючи думку експертів у відповідних галузях життєдіяльності регіону, вважаю за доцільне:

■ Запорізькій облдержадміністрації, а саме Департаменту промисловості та розвитку інфраструктури облдержадміністрації, звернутися до відповідних міністерств та відомств з пропозицією щодо внесення змін до діючої системи надання пільг за перевезення пасажирів на транспорті, а саме надання адресної грошової допомоги малозабезпеченим верствам населення замість компенсації пільгового проїзду безпосередньо перевізникам (фінансування за рахунок коштів Державного бюджету України). Термін реалізації проекту 5 років;

■ Запорізькій облдержадміністрації, а саме Департаменту промисловості та розвитку інфраструктури облдержадміністрації спільно з Департаментом економічного розвитку та торгівлі облдержадміністрації та Управлінням капітального будівництва облдержадміністрації звернутися до відомчих міністерств з питання передачі повноважень управління дорогами місцевого значення до місцевих державних адміністрацій із забезпеченням необхідного обсягу фінансування за рахунок коштів Державного бюджету України (у вигляді міжбюджетного трансферту бюджету області). Кошти спеціального фонду місцевих бюджетів, що мають відповідне цільове призначення також спрямовувати на зазначені дороги. Термін реалізації проекту 5 років;

■ Обласному управлінню екології та природних ресурсів розробити план заходів в розрізі кожного місцевого бюджету області щодо здійснення попереджувальних дій для запобігання погіршення екологічної ситуації в регіоні, виникнення техногенних катастроф, покращення сучасного екологічного стану. Запровадити поквартальне звітування голів місцевих державних адміністрацій, на колегіях облдержадміністрації, з питання виконання таких заходів. Фінансування заходів пропонується здійснюва-

ти за рахунок коштів спеціального фонду місцевих бюджетів що мають відповідне цільове призначення. Термін реалізації проекту 5 років;

- Запорізькій облдержадміністрації, а саме Департаменту економічного розвитку та торгівлі облдержадміністрації, надати завдання розробникам регіональних програм здійснити інвентаризацію діючих на сьогодні програм, припинити дію неефективних програм. Вивільнені кошти місцевих бюджетів спрямувати на першочергові потреби галузі охорони здоров'я. Термін реалізації проекту 5 років ;

- Запорізькій облдержадміністрації, а саме Департаменту соціального захисту населення облдержадміністрації, після проведення роботи щодо оцінки ефективності існуючої кількості пільг та потреби населення щодо пільгового переліку, доцільно звернутися до галузевого міністерства з пропозицією внесення змін до чинного законодавства в частині впровадження нових підходів до визначення пільгових категорій в галузі соціального забезпечення, перегляду розмірів діючих виплат, впровадження виплат достатніх для забезпечення потреб особи, що підпадає під пільгову категорію (фінансування за рахунок коштів Державного бюджету України). Термін реалізації проекту 5 років.

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА ОБЛАСТЬ

Розвиток Івано-Франківської області повинен базуватись на розробці довгострокових стратегічних та короткострокових тактичних планів розвитку. Такі плани повинні бути чіткими та точними у часовому та територіальному векторах, адекватними щодо фінансової спроможності бюджету та інтелектуальних ресурсів громади. До створення та реалізації повинні бути залучені не тільки працівники державних структур, а також і місцеві активісти, представники громадських організацій, які більш точно можуть охарактеризувати особливості менталітету та тенденції розвитку інфраструктури.

1. ТРАНСПОРТНА ПІДСИСТЕМА

Вантажообіг автомобільного транспорту в Івано-Франківській області у 2011 році становив 1477,4 млн ткм, а в 2012 році 1554,9 млн ткм.

Перевезення пасажирів за видами транспорту загального користування, а саме: залізничний - 6,3 млн у 2011 та 2,3 млн у 2012 році, автомобільний (автобуси) - 70,0 млн у 2011 та 73,0 млн у 2012 році, тролейбусний – 22,1 млн у 2011 та 20,0 у 2012 році, авіаційний - 0,0 у 2011 та 0,0 у 2012 році.

Тенденціями розвитку даної підсистеми є збільшення попиту на міжміські перевезення суспільним транспортом. Проблемою у цьому напрямі є довготривала відсутність покращення умов перевезення залізничним та автобусним транспортом. Оскільки Івано – Франківська область в стратегічному відношенні орієнтована та розвиток туризму важливою перспективою і потребою розвитку даної підсистеми є покращення міжміського автобусного та залізничного сполучення в області, а також підписання договорів з міжнародними авіакомпаніями для забезпечення дешевого авіасполучення з країнами Європейського союзу, авіа – сполучення літаками бізнес класу. Аеропорт облас-

ного центру – міста Івано-Франківська також потребує збільшення пропускної здатності. Проблема внутрішньо міського суспільного транспорту полягає у відсутності вивісок з назвами міських зупинок та чіткого часового розкладу руху транспорту, що можна змінити за допомогою покращення та переобладнання зупинок спеціальними табло та формування і контролю графіку руху внутрішньо - міського транспорту. Для полегшення орієнтування у міському транспорті для туристів з інших країн необхідно додатково вказувати назви зупинок англійськими літерами відповідно до того як вони вказані у найпопулярніших туристичних картах в мережі Інтернет.

2. ПІДСИСТЕМА ЗВ'ЯЗКУ

Сутність тенденцій розвитку даної підсистеми полягає у високому рівні конкуренції та сповільненні попиту на послуги мобільного зв'язку через перенасичення ринку. Кількість абонентів мобільного зв'язку у Івано-Франківській області перевищує кількість жителів області. Щільність покриття мобільного зв'язку у містах залежить від щільності розміщення базових станцій, що становить приблизно від 20 до 500 метрів. Щільність покриття на околицях міст та сільській місцевості може становити 1500 – 2000 метрів. Практично 99% всіх населених пунктів Івано-Франківської області забезпечені зв'язком стандарту GSM. Виключення становлять місцевості зі складною географічною структурою. Покриття CDMA стандарту зв'язку забезпечується операторами на 75% території області. Забезпеченість основними домашніми телефонними апаратами станом на 01.04.2014 року складає 53 одиниці на кожні 100 сімей у містах та 24 одиниці на кожні 100 сімей у селах Івано-Франківської області. Високошвидкісним кабельним Інтернетом забезпечені 90% жителів міст Івано-Франківської області та приблизно 30% жителів сільських місцевостей. Відсутність високошвидкісного кабельного Інтернету компенсується доступом до Інтернету, який надають оператори мобільного зв'язку. Проблемами у питанні розвитку підсистеми

зв'язку є складність проведення високошвидкісного кабельного Інтернету у гористій місцевості. Перспективами для розвитку є створення спеціальних полегшених податкових умов для компаній, що будуть надавати високошвидкісний кабельний Інтернет у сільських місцевостях зі складною географією.

3. ЕКОЛОГІЧНА ПІДСИСТЕМА

Сучасну екологічну ситуацію в Івано-Франківській області не можна вважати задовільною, незважаючи на зменшення за останні роки антропогенно-техногенного навантаження на природне середовище та здійснення ряду природоохоронних заходів. Найбільшу небезпеку для екології становлять підприємства хімічної, нафтодобувної промисловості, деревообробної, енергетичної та інших галузей. До територій з найскладнішою екологічною ситуацією належать території Галицького (Бурштинська ТЕС), Калуського (БАТ "Оріана", ЗАТ "Лукор"), Надвірнянського (БАТ "Нафтохімік Прикарпаття", ТОВ СП "Інтерплит") та Тисменицького (БАТ "Івано-Франківськцемент", БАТ "Хутрофірма Тисмениця") і Долинського (ТЗОВ "Уніплит", БАТ "Шкіряник").

Несприятлива ситуація на ділянці ріки Бистриця нижче м. Івано-Франківська внаслідок скидання недостатньо очищених зворотних вод КП "Івано-Франківськекотехпром", ріці Прут – після скиду недостатньо очищених вод з очисних споруд м. Коломиї (Коломийське ВУВКГ), ріці Дністер – після скидання недостатньо очищених зворотних вод ЗАТ "Лукор", ріці Саджава – внаслідок забруднення недостатньо очищеними зворотними водами ТЗОВ "Уніплит".

Викиди забруднюючих речовин в атмосферу від стаціонарних та пересувних джерел забруднення у області становлять 224,9 тис. тон у 2011 році та 275,9 тис. тон у 2012 році. Викиди забруднюючих речовин від автотранспорту у Івано-Франківській області становлять 53,6 тис. тон у 2011 році та 51,9 тис. тон у 2012 році. Утворення відходів різних класів небезпеки

– 3,4 тис. тон відходи I – III класу небезпеки у 2011 році та 3,6 тис.тон. у 2012 році. Відходи IV класу небезпеки становлять 1094,5 тис. тон у 2011 році та 1573,1 тис. тон у 2012 році.

Перспективами розвитку даної підсистеми є жорсткий контроль та припинення порушень законів природокористування, системний підхід до управління природними ресурсами, екологічне обґрунтування обсягів промислового виробництва, залучення інвестицій для удосконалення та створення додаткових утилізаційних та очисних споруд.

4. РЕКРЕАЦІЙНА ПІДСИСТЕМА

Площа земель об'єктів природно-заповідного фонду в області становить 102,8 тис. га. В області налічується 366 територій і об'єктів природно-заповідного фонду, в тому числі перший в Україні національний парк — Карпатський, розташований біля верхів'я Пруту. Серед природних рекреаційних ресурсів області - сприятливий клімат, джерела мінеральних вод і запаси лікувальних грязей. Кліматичні курорти (Косів, Ворота, Шешори, Яремча та ін.) зосереджені переважно в південно-східній частині області. Серед них одним із найбільш популярних є Яремча. Тут лікують ревматизм, захворювання опорно-рухового апарату, нервової системи, легенів та ін. Мінеральні води області різноманітні за своїм хімічним складом: у гірській частині — хлоридно-натрієві (Верховинський, Рожнятівський райони), вуглекислі невисокого рівня мінералізації (верхів'я р. Чорний Черемош), типу «Нафтуся» (район Шешорів); у Передкарпатті — хлоридно-натрієві і кальцієво-натрієві (Долина, Калуш, Космач, та ін.); на рівнинних територіях — йодо-бромні малого рівня мінералізації і сульфідні (Більшівці, Коршів, Городенка, Черче). Родовища лікувальних грязей відомі в Городенківському, Рогатинському і Долинському районах.

5. ПІДСИСТЕМА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Дана підсистема є найбільш відсталою, через це вона підпала під певні реформи. Новобудови обслуговуються приватними жеками або ОСББ (об'єднання співвласників багатоквартирних будинків). Для оптимізації роботи у сфері житлово-комунального господарства була створена система Єдиний Розрахунковий Центр. Негатив даної системи – старі кадри, які перейшли працювати з старих ЖЕКів, які продовжують відтягувати позитивні зміни та намагаються зібрати кошти, не виконав відповідні роботи. Хоча ЖЕКи практично ліквідовані. Найкращими перспективами розвитку у даній сфері є створення об'єднань співвласників багатоквартирних будинків, які могли б самостійно управляти зібраними коштами та більш ефективно вирішувати власні проблеми. Проте такі реформи потребують і відповідних реформ у реформ у законодавчій сфері.

6. ОСВІТНЯ ПІДСИСТЕМА

Станом на 2013 рік в Івано-Франківській області існують 16 вищих навчальних закладів I – II рівнів акредитації, 22 професійно – технічні освітні заклади, 745 загальноосвітніх навчальних закладів, 386 дошкільних закладів, в яких існує 24735 місць.

Основними тенденціями розвитку підсистеми є скорочення загальноосвітніх закладів, та не достатня кількість дошкільних закладів. Особливо не вистачає дитячих садочків у великих містах, що спричинило великі черги на запис до дит. садків. Основною проблемою вищих навчальних закладів є недостатня гнучкість навчальних програм і повна відсутність орієнтованості на потреби та складності сучасного ринку праці. Високий рівень конкуренції та безробіття на ринку праці а також висока вартість навчання в українських навчальних закладах мотивує багатьох студентів шукати можливості для навчання та працевлаштування за кордоном. Особливість викор-

донного розташування області спричинила велику зацікавленість студентів у навчанні в Польщі.

7. МЕДИЧНА ПІДСИСТЕМА

Кількість лікарняних закладів в Івано-Франківській області становила 85 у 2011 році та становить 85 у 2012 році, тобто залишилась незмінною, кількість лікарських амбулаторно поліклінічних закладів у 2011 становила 263, у 2012 – 272. Кількість лікарняних ліжок - 12 тис у 2011 році та 11, 7 тис у 2012 році. Кількість лікарняних ліжок на 10 000 населення становила 86,9 у 2011 році та 84,9 у 2012 році. Кількість лікарів усіх спеціальностей становила 8,5 тис у 2011 році та 8,7 тис у 2012 році. Кількість середнього медичного персоналу становила 15,1 тис у 2011 та 14,8 тис у 2012 році. В області спостерігається збільшення кількості захворювання новоутвореннями - 10,3 тис зареєстрованих випадків у 2011 році та 11,1 тис зареєстрованих випадків у 2012 році.

Проблемами підсистеми є модернізація обладнання, оновлення фондів, відкриття нових центрів первинної медичної допомоги у селах та малих містах області.

Серед пріоритетних завдань на 2014 р. — подальший розвиток первинної ланки медичної допомоги, зміцнення її матеріально-технічної бази та кадрового потенціалу, розвиток системи екстреної медичної допомоги, паліативної та хоспісної служб, створення фтизіатричного та психіатричного територіальних медичних об'єднань, а також будівництво Обласного перинатального центру на 125 ліжок у місті Івано-Франківську, поліклініки на 850 відвідувань за зміну у Коломиї та хірургічного корпусу Галицької центральної районної лікарні.

8. ПІДСИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Середній рівень пенсій осіб які перебувають на обліку Пенсійного фонду становив 1115,74 у 2012 році та 1312,80 у 2013 році. Кількість усіх

пенсіонерів становила 375,5 тис у 2012 році та 370,9 тис у 2013 році. Чисельність дітей усиновлених у 2012 році - 62 дитини та у 2013 році – 43 дитини.

Тенденціями розвитку даної підсистеми є поступове скорочення соціального забезпечення, тому перспективами розвитку даної системи є забезпечення додержання законодавства про працю, пенсійне забезпечення, соціальний захист та соціальне обслуговування населення; призначення та виплата державних соціальних допомог, компенсацій та інших соціальних виплат, встановлених законодавством; проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи; розроблення та організація виконання міських програм поліпшення соціального обслуговування інвалідів, пенсіонерів, одиноких непрацездатних громадян похилого віку та всебічне сприяння в отриманні ними соціального обслуговування та соціальних послуг за місцем проживання; сприяння створенню умов для безперешкодного доступу інвалідів до об'єктів соціальної інфраструктури; виконання функцій головного розпорядника коштів місцевого бюджету на здійснення заходів з виконання державних програм соціального захисту населення за рахунок субвенції з державного бюджету.

9. КУЛЬТУРНА ПІДСИСТЕМА

Кількість професійних театрів у Івано-Франківській області становить 4 од. і є незмінною з 1995 року. Кількість концертних організацій становить 2 організації і є незмінною з 2010 року. Кількість відвідувань концертних організацій 60,6 тис у 2011 році та 71,9 тис у 2012 році. Кількість музеїв становила 22 у 2011 році та 24 у 2012 році. Кількість відвідувань музеїв 463,7 тис за 2011 рік та 486,1 тис у 2012 році. Кількість масових універсальних бібліотек 771 у 2011 році та 771 у 2012 році. У бібліотечному фонді знаходилось 8339 примірників літератури у 2011 році та 8177 примірників у 2012 році. Кількість закладів культурного клубного типу 722 у 2011 році та 723 у 2012 році. Випуск книг

у 2011 році становив 264 друкованих одиниць у 97,2 примірниках, у 2012 році становив 197 друкованих одиниць у 114,3 примірниках. За 2011 рік було видано 42 журналів та інших періодичних видань та 39 у 2012 році. У 2011 році було видано 39 газет та 53 у 2012 році в разових тиражах 194,9 тис примірників у 2011 році та 470,4 тис примірників у 2012 році. У обласному центрі Івано-Франківської області постійно проходять регіональні конкурси та фестивалі. Перспективи розвитку підсистеми полягають у активізації проведення фестивалів та ярмарків на території обласного центру для залучення більшої кількості туристів та представників всеукраїнських засобів масової інформації.

ВИСНОВКИ

Підсистеми, які потребують розвитку є транспортна, підсистема освіти та культурна підсистеми. Особливу увагу слід приділити реформі підсистем освіти та транспорту.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Рекомендації стосовно модернізації транспортної системи:

- утилізація, або відмова від старих міжміських автобусів;
- розробка нових вимог до якості надання послуг перевезення та якості транспортних засобів для перевезення пасажирів у містах та між містами на законодавчому рівні;
- жорсткий контроль за виконанням нових вимог;
- вибір найкращих варіантів транспортних засобів на чесній тендерній основі за обов'язкової умови контролю громадськості на законній основі для протидії корупції.
- фінансування забезпечити за допомогою дер-

жавного бюджету та залучення грантових коштів і добровільних пожертв.

Рекомендації стосовно модернізації системи освіти:

- провести дослідження щодо найбільш бажаних професій на ринку праці;
 - провести PR-кампанію серед молоді для популяризації виділених професій і навчання цим професіям; (наприклад – технічні спеціальності, будівельні спеціальності, бізнес – освіта, програмування);
 - активізація громадського контролю для протидії корупції у вищих навчальних закладах;
 - джерелами залучення інтелектуальних ресурсів можуть бути студентські молодіжні організації та громадські організації у співпраці з органами державного управління
 - фінансування може здійснюватись на 80% з державного бюджету та на 20 % за рахунок залучених грантових або інших коштів.
- Рекомендації щодо покращення культурної підсистеми:
- розробка механізмів популяризації та проведення великої кількості міжнародних фестивалів, ярмарків, театральних дійств;
 - розробка та реалізація культурних заходів для підвищення рівня толерантності та міжкультурного і міжнаціонального взаєморозуміння;
 - розробка та підтримка проектів громадських організацій для проведення міжрегіональних культурних для популяризації мирного та безконфліктного ставлення до спірних культурних та історичних питань;
 - проведення загальноукраїнських культурних заходів;
 - максимальне висвітлення різних цікавих культурних заходів які будуть проводитись у області

на загальноукраїнському рівні для примирення та спокою у суспільстві та орієнтацію на нові більш цікаві напрями життя;

- джерелами залучення інтелектуальних ресурсів можуть стати громадські активісти, представники громадських організацій та органів державної влади для спільного вирішення питань відповідно до розроблених стратегічних та планів;

- фінансування може здійснювати частково за рахунок державного бюджету та залучених коштів.

КИЇВСЬКА ОБЛАСТЬ

Розвиток інфраструктури Київської області регламентується такими документами: «Програма соціально-економічного та культурного розвитку Київської області на 2014 рік», «Стратегія розвитку Київської області на період до 2015 року», затверджено рішенням Київської обласної ради від 30.03.2007 № 103-10-V, «План заходів з реалізації Стратегії розвитку Київської області на період до 2015 року» (розпорядження голови облдержадміністрації від 18.10.2011 № 1160) та відповідно до цілей і пріоритетів розвитку економіки, передбачених «Державною програмою активізації розвитку економіки на 2013-2014 роки» та «Державною програмою розвитку внутрішнього виробництва».

1. ТРАНСПОРТНА ПІДСИСТЕМА

Київська область та м. Київ є регіонами країни у яких найвищий показник відсотку протяжності автомобільних доріг з твердим покриттям по всій країні. У Київській області цей показник є на рівні 96%. Станом на 2012 рік довжина автомобільних доріг загального користування становила 8,6 тис. км, в тому числі дороги з твердим покриттям – 8.6 тис. км. При цьому щільність автомобільних доріг з твердим покриттям складала станом на 2012 р. 305 км на 1000 км².

За 2013 р. підприємствами транспорту перевезено 5112,5 тис.т вантажів, що становило 87,4% від обсягу перевезень вантажів у 2012р. Вантажообіг склав 1558,0 млн.ткм, або 91,9% від обсягу 2012р.

У 2013 р. послугами пасажирського транспорту скористалися 121,9 млн. пасажирів, виконано пасажирську роботу в обсязі 2393,8 млн.пас. км, що проти 2012 р. становило 86,5% та 28,7% відповідно.

Обсяги пасажирських автоперевезень (з урахуванням перевезень фізичними особами-підприємцями) за 2013р. склали 114,0 млн. пасажирів, або 87,6% від обсягів перевезень пасажирів у 2012р., у тому числі маршрутні – 46,4 млн. пасажирів; пасажирооборот склав 2159,1 млн.пас.км (105,8% від обсягу 2012р.), у тому числі маршрутний – 940,4 млн.пас.км.

Основною проблемою транспортної підсистеми Київської області була і залишається незадовільна якість асфальтного покриття автомобільних доріг загального користування з твердим покриттям, крім того відсутня відповідна кількість розв'язок, які б надали змогу збільшити пропускну здатність дорогами Київської області, як товарів та пасажирів до столиці України, так і для транзитного транспорту в напрямку Беларусі, Російської Федерації з Заходу, та у зворотному напрямку.

2. ПІДСИСТЕМА ЗВ'ЯЗКУ

Підприємствами пошти та зв'язку станом на 2012 рік надано послуг на суму 2 млрд.грн., що, на 5,5% більше, ніж за 2010 рік. Доходи від послуг зв'язку для населення збільшилися на 1,8% і становили 449,2 млн. гривень.

Розвиток телекомунікаційних мереж в Київській обласній філії ПАТ “Укртелеком”, в основному, проводиться за рахунок впровадження обладнання широкосмугового доступу до мережі Інтернет з наданням споживачам послуг з передачі даних.

За 2012 рік проведено розширення існуючих майданчиків ШСД (широкосмуговий доступ в Інтернет) на 1536 портів та будівництво 8-ми нових майданчиків на 896 портів.

Послуги широкосмугового доступу до мережі Інтернет надаються на 124 майданчиках у 78 населених пунктах Київської області, монтованою ємністю 57984 порти, з них задіяна ємність 55974 порти.

За станом на 01.01.2013 щільність телефонних апаратів становить 22,68 на 100 мешканців, тоді як на початок 2012 року складала 23,62 на 100 мешканців (Програмою було передбачено - 24,4 одиниці).

Розвиток мережі Інтернет та стільникового зв'язку хоча і призводить до зменшення кількості користувачів стаціонарними телефонами та традиційним поштовим з'єднанням, але разом з тим покращує комунікацію в межах області та може стати поштовхом до розвитку районів області, які віддалені від Києва.

3. ЕКОЛОГІЧНА ПІДСИСТЕМА

Протягом 2013 року в атмосферу надійшло 2427,8 тис.т забруднюючих речовин від стаціонарних та пересувних джерел, що на 588,1 тис.т менше, ніж за 2012 рік. У розрахунку на 1 км² території області припадає 8,6 т викинутих в атмосферу забруднюючих речовин, а на одну особу 140 кг. Близько 40% небезпечних речовин, що потрапили у повітря, припадало на стаціонарні джерела забруднення промислових підприємств.

Протягом 2013 р. на охорону навколишнього природного середовища підприємствами, організаціями та установами було витрачено 2272,0 млн.грн., що на 1,5% менше порівняно з 2012р. З них 18% (408,7 млн. грн., що на 14,2% більше) – поточні витрати на охорону природи, пов'язані з експлуатацією і обслуговуванням засобів природоохоронного призначення, 82% (1863,3 млн.грн., що на 4,4% менше) – інвестиції в основний капітал, направлені на будівництво і реконструкцію природоохоронних об'єктів, придбання обладнання для реалізації заходів екологічного спрямування та капітальний ремонт природоохоронного призначення.

Проблемою підсистеми є застарілість устаткування та очисних споруд, які б мінімізували викиди в атмосферу шкідливих речовин.

4. РЕКРЕАЦІЙНА ПІДСИСТЕМА

За даними за 2013 рік в Київській області діяли: санаторії та пансіонати з лікуванням – всього 13, у них ліжок – 2,2 тис., санаторії-профілакторії – всього 5, у них ліжок – 0,5 тис., будинки і пансіонати відпочинку – всього 1, у них ліжок – 0,1 тис., бази та інші заклади відпочинку – всього 60, у них ліжок – 8 тис. та дитячі оздоровчі табори – всього 553, у них ліжок – 4,4 тис. Крім того, в межах області діяло 56 готелів з кількістю готельних номерів – 1631, які б могли прийняти одночасно 3159 осіб.

Стосовно санаторіїв та баз відпочинку тут ситуація дещо гірша, оскільки дитячі табори відпочинку зникають з мапи області, через недофінансування з одного боку, з іншого через привабливість їх розміщення, що є причиною атаки на них рейдерів з метою знищення та перепродажу землі за привабливими цінами або будівлі замських будинків, котеджних містечок.

Керівництво області має звернути увагу на промоцію області багатой на рекреаційні зони, і на збереження лікувально-профілактичних закладів, які ще існують, а в подальшому на побудову інших, оскільки люди – це основний капітал області, і їхнє здоров'я є запорукою соціально-економічного розвитку при столичній області.

5. ПІДСИСТЕМА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Станом на 2013 рік в області було введено 57,0 млн. м² у середньому на одного жителя, 32,7 м² загальної площі разом з тим на квартирному обліку перебувало 43,5 тис. сімей та однаків, з яких лише 240 отримало квартири.

Найбільш активно будується житло навколо Києва, але будівельники нехтують обов'язком створення соціальної інфраструктури навколо збудованих житлових будівель, що спричиняє в подальшому нестачі дитячих садків, шкіл, закладів охорони здоров'я.

Розв'язання даної проблеми полягає в загальному розвитку усіх районів області, за рахунок залучення інвестицій інвесторів в більш віддалені та розвинені райони області, щоб сприяло для вирівнювання соціально-економічних показників між районами області та зменшило б тенденцію міграції мешканців області до Києва в пошуках роботи.

6. ОСВІТНЯ ПІДСИСТЕМА

Для забезпечення права дітей на здобуття дошкільної освіти у дошкільних навчальних закладах (далі – ДНЗ), в області функціонує 718 закладів, у яких отримують дошкільну освіту понад 65,3 тис. дітей. Порівняно з 2012 роком кількість ДНЗ збільшилася на 13 одиниць, кількість дітей – на 2,6 тис. осіб.

У 2013 році розпочали навчальний рік 753 загальноосвітні навчальні заклади (2012 рік – 766), з них 10 вечірніх та 8 приватних.

Створений ліцей у м.Обухів (на базі загальноосвітньої школи I-III ступенів) та реорганізовано загальноосвітню школу I-III ступенів у спеціалізовану загальноосвітню школу I-III ступенів з поглибленим вивченням окремих предметів у м.Фастів.

Завершуються роботи з будівництва 2 шкіл: Вишнівської загальноосвітньої школи I-III ступенів на 720 учнівських місць (Києво-Святошинський район) та навчально-виховного комплексу на 333 місця (з них ЗНЗ – 288 місць, ДНЗ – 45 місць) у с. Путрівка Васильківського району.

Упродовж 2013 року до професійно-технічних навчальних закладів було прийнято 5626 осіб, у тому числі за державним замовленням – 3868 осіб та за кошти місцевого бюджету – 35 осіб. Підготовлено 7099 робітників, з них робітничу кваліфікацію за кошти державного бюджету здобули 4356 (61%) випускників.

В області також діє 17 ВНЗ I-II рівнів акредитації та 6 ВНЗ III-IV рівнів акредитації, що на 1 ВНЗ III-IV рівнів акредитації менше, ніж в 2012

році. В яких навчається 8,6 тис студентів і 25,7 студентів відповідно.

7. МЕДИЧНА ПІДСИСТЕМА

Станом на 2013 рік в області діяло 97 медичних закладів, що на 3 більше, ніж в 2011 році, але на 5 менше, ніж в 2010 році. Кількість лікарняних ліжок на 2012 рік в медичних складала 14,6 тис.

Станом на 2013 рік кількість лікарів усіх спеціальностей (крім дантистів) складала 6,9 тис спеціалістів, що становить 40,2 лікарів на 10 000 населення, кількість середнього медичного персоналу складала 15 тисяч, що складає 87,4 на 10000 населення.

Показник дитячої смертності упродовж 2013 року стабілізувався на рівні 6,0 проміле (у 2012 – 5,7 проміле), що нижче загальнодержавного показника (8,5 проміле).

Проблемою підсистеми є недостатнє фінансування системи охорони здоров'я з державного та обласного бюджету.

8. ПІДСИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У сфері соціального захисту населення Київської облдержадміністрації функціонують 11 будинків-інтернатів для громадян похилого віку та інвалідів, у тому числі 3 – для громадян похилого віку та інвалідів, 7 – психоневрологічних інтернатів та 1 – дитячий будинок-інтернат.

Чисельність підопічних у будинках-інтернатах складає 1968 осіб, з початку 2013 року до них на повне державне утримання влаштовано 100 осіб.

9. КУЛЬТУРНА ПІДСИСТЕМА

З метою створення належних умов для реалізації державної культурної політики на

території області та задоволення культурних потреб населення, в області затверджена і діє Комплексна програма розвитку галузі культури на 2011-2015 роки.

Реалізацію державної політики у сфері культури в Київській області забезпечує цілісна мережа закладів та установ, серед яких 1818 закладів культури і мистецтва, у тому числі обласної комунальної власності – 19, комунальної власності міст та районів – 1799. Це зокрема: 832 клубних заклади, 889 бібліотек, 61 школа естетичного виховання, 23 державних музеїв, 2 парки культури та відпочинку, 2 заповідники, вищий мистецький навчальний заклад I-II-го рівня акредитації “Коледж культури і мистецтв”, обласний центр народної творчості та культурно-освітньої роботи, обласний центр охорони і наукових досліджень пам'яток культурної спадщини, обласний центр розвитку туризму, обласні курси підвищення кваліфікації працівників культури, 3 редакційно-видавничі групи.

У 2012 році видатки на утримання закладів культури і туризму обласного підпорядкування затверджені у сумі 67,6 млн.грн., профінансовані майже на 61,2 млн.грн., (на 90,4% до плану), що на 26,4% більше, ніж у 2011 році.

ВИСНОВКИ

Оцінюючи вищеперераховані підсистеми, особливої уваги заслуговують підсистема транспорту та зв'язку, а також освітня.

У системі освіти велику роль необхідно приділити профтехосвіті, оскільки база цих навчальних закладів ще існує, але освіта в них не є престижною, хоча за останні роки затребуваність спеціалістів професійно-технічною з кожним днем зростає.

А загалом, потрібно використовувати усі підсистеми, які спрямовані на жителя області, оскільки основним капіталом будь-якої адміністративної одиниці – є людський капітал.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Перенесення центру Київської області з Києва в м. Біла Церква – це дасть змогу обласній чиновницькій еліті не зливатися зі столицею. Дасть поштовх до розвитку південним районам Київської області (реалізація за 2-3 роки, фінансування – з державного бюджету)
- Побудова Кільцевої дороги навколо Києва. Дасть змогу пустити побудову логістичних центрів в межах області, розвиток інфраструктури навколо цієї дороги (особливо сфери послуг), що дасть робочі місця. Крім того буде розвантажено Київ. (реалізація – 5 років, фінансування державний бюджет і інвестори,

КИРОВОГРАДСЬКА ОБЛАСТЬ

Кіровоградщина - різноманітний і привабливий край, розташований у географічному центрі України між Дніпром та Південним Бугом, у південній частині Придніпровської височини.

Промисловість області забезпечує 20,8% валової доданої вартості, яка створюється в області. Стратегічно важливими для економіки області є машинобудування та харчова промисловість – галузі, якими забезпечується найбільша частка валової доданої вартості (24% та 22% відповідно), що створюється у промисловості області.

1. ТРАНСПОРТНА ПІДСИСТЕМА

Протяжність автомобільних доріг загального користування станом на 01.01.2014 року, які пролягають по території області, становить 6258,7 км, з них 6160,6 км (98,0%) - з твердим покриттям. Щільність автомобільних доріг загального користування на 1000 кв. км складає 256,0 км. Протяжність автомобільних доріг державного значення становить 2119 км., місцевого значення 4041,4 км. На території області функціонує 107 залізничних станцій.¹⁶

Загальний вантажообіг за 2013 рік становить 27201,1 млн.ткм., в т.ч. залізничним транспортом - 26529,1 млн.ткм., автомобільним транспортом - 670,9 млн.ткм., авіаційним 1,1 млн.ткм. Загальний обсяг пасажирообороту за аналогічний період становить 1100,6 млн.пас.км, в т.ч. автомобільним транспортом - 1051,2 млн.пас.км, авіаційним - 25,3 млн.пас.км, тролейбусним – 24,1 млн.пас.км.¹⁷

Серед основних проблем функціонування транспортної підсистеми є повільне оновлення та модернізація автомобільного транспорту та

16. http://www.oblrada.kirovograd.ua/CER_prog/

17. http://www.kr.ukrstat.gov.ua/arhiv/2013/12/stat_inf_oper_transp.htm

електротранспорту, низька якість асфальтобетонного покриття на автомобільних дорогах.

З метою розвитку транспортної системи в Кіровоградській області доцільним є запровадження повного охоплення регулярним автобусним сполученням населених пунктів у сільській місцевості, закупівля пасажирських автобусів великої місткості на міських маршрутах, поліпшення технічного стану автомобільних доріг державного та місцевого значення.

2. ПІДСИСТЕМА ЗВ'ЯЗКУ

В Кіровоградській області станом на 10.01.2014 проживає 987,6 тис. чоловік. Зв'язком загального користування забезпечено 144,6 тис абонентів у містах та 29,2 тис абонентів у селах. Середній показник кількості основних телефонів на 1000 сімей становить 35 одиниць. На даний час кількість абонентів мобільного зв'язку в області налічує 1008066 чоловік.¹⁸

Однією з головних проблем підсистеми зв'язку залишається недостатня якість послуг даної галузі, наявність територіальних зон, які не дозволяють в повній мірі користуватись існуючими послугами, недостатній рівень автоматизації та комп'ютеризації у відділеннях поштового зв'язку у сільській місцевості.

З метою активізації підсистеми зв'язку доцільним є постійне впровадження передових технологій націлених на підвищення якості послуг, розширення їх асортименту та забезпеченні їх соціальної доступності.

3. ЕКОЛОГІЧНА ПІДСИСТЕМА

Загальний обсяг викидів у 2013 році у Кіровоградській області від стаціонарних джерел та автотранспорту становить 64,8 тис. тонн., що в розрахунку на одну особу становить 65,8 кг

на рік.

На території області функціонує три основних великих промислових екологічно-небезпечних об'єкти: ДП «Східний гірничо – збагачувальний комбінат» (добування уранової та торієвої руди, виробництво та переробка ядерного палива), ТОВ «Побужський феронікелевий комбінат» (виробництво кольорових металів (нікелю), Кіровоградське ВКГ ОКВП «Дніпро-Кіровоград» (забір, очищення та скид стічних вод).¹⁹

На даний час ключовими проблемами екології в області є високий рівень техногенного навантаження на навколишнє природне середовище через відсутність дієвої системи збору, сортування, утилізації та захоронення твердих побутових відходів, а також вплив урано-добувного комплексу на довкілля.

Область потребує комплексного підходу щодо створення ефективної системи управління у сфері поводження з твердими побутовими відходами, збільшення потужності сміттєзвалищ та створення належним чином обладнаних полігонів переробки побутового сміття.

4. РЕКРЕАЦІЙНА ПІДСИСТЕМА

У 2013 році Кіровоградську область відвідало 15031 туристів, які були обслуговані суб'єктами туристичної діяльності. Загальний обсяг колективних засобів розміщення за 2013 рік становить 74 од., в т.ч.: 46 – юридичних осіб, 28 – фізичних осіб, підприємців. Загальна кількість місць для розміщення становить 3799 од. Протягом 2013 року працювало 554 дитячих заклади оздоровлення та відпочинку, які відвідало 58354 дитини.²⁰

Основною проблемою рекреаційної підсистеми Кіровоградської області є низький рівень туристичних потоків, що обумовлено недостатнім рівнем розвитку туристичної та санаторно-

18. http://www.kr-admin.gov.ua/Reference/Ua/pasport_180414.pdf

19. http://ekolog.kr-admin.gov.ua/files/EKOPACPORT_2014.pdf

20. http://www.kr.ukrstat.gov.ua/stat_inf_rik_turizm.htm#1

курортної інфраструктури області.

З метою відновлення рекреаційної підсистеми доцільно оновити матеріально-технічну базу санаторно-курортних закладів, підкреслити унікальні еколого-географічні особливості оздоровлення та реабілітації, запровадити комплексний підхід до санітарно-курортного оздоровлення та туристичної привабливості регіону.

5. ПІДСИСТЕМА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

У 2013 року підприємства житлово-комунального господарства Кіровоградської області отримали збитки у сумі 68,5 млн. грн. (по Україні - 2069,9 млн. грн.). Житловий фонд Кіровоградської області становить 310 754 будинки загальною площею житлових приміщень 24,729 млн. кв. м. В області функціонує 123 об'єднання співвласників багатоквартирних будинків.²¹

Серед основних проблем комунального господарства слід виділити наступні: значна зношеність основних засобів, недостатня конкуренція на ринку комунальних послуг, збитковість переважної частини галузевих підприємств, значне енергоспоживання підприємств галузі, недостатність забезпечення якісною питною водою мешканців області.

Житлово-комунальне господарство потребує значних обсягів фінансових ресурсів для відновлення фінансового та технічного стану суб'єктів господарювання та комунальних мереж. Вирішення даної проблеми можливе лише за умови великих інвестицій в галузь, значної підтримки державної та місцевої влади. Пріоритетним спрямуванням інвестицій повинно стати енерго та ресурсозбереження, підвищення якості комунальних послуг.

21. <http://minregion.gov.ua/attachments/content-attachments/1215/Kirovogradska.pdf>

6. ОСВІТНЯ ПІДСИСТЕМА

Станом на 01.01.2014 року в Кіровоградській області функціонує 5 вищих навчальних закладів III-IV рівня акредитації та 12 вищих навчальних закладів I-II рівня акредитації. Чисельність студентів які навчаються у вищих навчальних закладах становить – 19691 чол. Загальна чисельність професійно-технічних навчальних закладів становить – 12 од., в яких навчається 8337 осіб. В області функціонує 402 загальноосвітніх навчальних заклади. В 530 дошкільних навчальних закладах перебуває 32362 особи. Крім того в області функціонує 142 навчально-виховних комплексів в яких здійснюють навчання 32258 учнів. Щільність населення на території регіону становить 40,2 особи на 1 кв. км. Коефіцієнт смертності дітей у віці до 1 року (на 1000 народжених) - 11,1.²²

Серед основних проблем функціонування освітньої підсистеми є недостатність місць для дітей у дошкільних навчальних закладах, недостатній рівень впровадження профільного навчання, недостатній рівень оснащення навчальних закладів сучасними комп'ютерними технологіями і технікою через обмеженість фінансування.

З метою вдосконалення системи освіти доцільним є збільшення обсягів її фінансового забезпечення, посилення матеріальної бази закладів освіти, поглиблення співпраці вищих навчальних закладів з роботодавцями з метою врахування новітніх кваліфікаційних вимог, забезпечення громадянам рівного доступу до системи освітніх послуг.

7. МЕДИЧНА ПІДСИСТЕМА

На даний час в області функціонує 46 лікарняних закладів з загальною кількістю ліжок - 8415 шт. Середній показник кількості лікарів на 10 000 населення становить - 32,4 осіб. Кількість лікарських амбулаторно-поліклінічних закладів становить 88 одиниць, при цьому їх планова ємність

22. http://www.kr-admin.gov.ua/Reference/Ua/pasport_180414.pdf

за зміну становить – 25365 чоловік. Загальна кількість ФАПів у області налічує – 482 од. Разом з тим за 2013 рік в області померло 16513 осіб, а народилось 10562, що становить - 63,92%.

Основною проблемою медичної підсистеми є наявність значного морального та фізичного старіння основних засобів, брак фінансування спрямованого на впровадження передових світових технологій, недостатній рівень кваліфікації медичного персоналу, низький рівень привабливості загальних медичних професій, недостатній рівень надання медичної допомоги дитячому та жіночому населенню області, хворим на серцево-судинні захворювання.

Наявний стан галузі спричиняє значне погіршення якості медичних послуг, створює підґрунтя для ігнорування переважною частиною населення необхідних планових медичних оглядів, що призводить до погіршення стану їх здоров'я та зростання кількості хронічних захворювань, що має безпосереднє відображення на рівні трудового потенціалу населення країни. В зв'язку з цим доцільним є збільшення фінансового забезпечення галузі, суттєве оновлення медичного устаткування, запровадження обов'язкового медичного страхування.

8. ПІДСИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Загальна чисельність дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування в області на кінець року становить 3268 чоловік. Протягом 2013 року в Кіровоградській області було усиновлено 91 дитину, в т.ч.: 66 дітей громадянами України та 25 іноземними громадянами.

Проблема росту кількості дітей, що знаходяться в інтернатних закладах, загострюється через специфіку інтернатної системи виховання. Основним недоліком цієї системи є те, що вона формує певний світогляд дитини, в якому домінують недовіра та образа на суспільство. Це зумовлено тим, що умови виховання та зростання дітей в інтернатних закладах віддалені від сімейних.

З метою запобігання погіршення криміногенної ситуації в області та покращення стану соціального забезпечення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування доцільним є розширення мережі дитячих будинків сімейного типу, скорочення рівня безробіття.

9. КУЛЬТУРНА ПІДСИСТЕМА

В 2013 році в Кіровоградській області функціонувала розгалужена підсистема культурного забезпечення яка включає в себе наступні установи: 578 бібліотек, 581 клубних закладів, 31 музей, 30 кінозалів, 30 дитячих музичних шкіл, 13 дитячих шкіл мистецтв, 3 дитячі художні школи, 2 театри та одна концертна організація. На території області перебуває 2378 пам'яток археології, 2168 пам'яток історії, 887 пам'яток архітектури та містобудування, 2 заповідники та 192 щойно виявлені об'єкти культурної спадщини.

Головною перешкодою належного збереження і примноження культурно-історичної спадщини Кіровоградської області є неналежне фінансування, що обумовлено обмеженістю бюджетного фінансування та недостатністю власних фінансових ресурсів.

З метою збереження та примноження культурно-історичної спадщини доцільним є збільшення їх туристичної привабливості, пошук додаткового фінансування шляхом співпраці з меценатами та благодійними організаціями, удосконалення системи інформаційного забезпечення сфери туризму.

ВИСНОВКИ

Аналіз стану окремих інфраструктурних складових Кіровоградської області засвідчив про наявність значних системних перешкод для стійкого розвитку регіону. З метою забезпечення повноцінного функціонування регіону доцільним є розробка та впровадження страте-

гії його розвитку, ключова увага в якій повинна бути зосереджена на підсистемі житлово-комунального господарства, екологічній та медичній підсистемах.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Підвищення ефективності комплексного використання потенціалу мінерально-сировинної бази. На території області експлуатується 30 % родовищ з розвіданими запасами, проте не впроваджуються інноваційні технологічні процеси для комплексного вилучення цінних корисних компонентів зі складу руд. Необхідним є оновлення основних засобів шляхом впровадження інноваційних технологій на ДП «Східний гірничо – збагачувальний комбінат». (Джерело: кошти інвесторів, Державний бюджет України, місцеві бюджети. Терміни реалізації 3-5 років).

- Підвищення рівня інноваційної активності промислових підприємств з метою зниження рівня техногенного навантаження на навколишнє природне середовище. Будівництво нової установки очистки шахтних вод від природних радіонуклідів, завислих та хімічних речовин, що використовуються на Центральному родовищі уранових руд. (Джерело: власні фінансові ресурси, кошти інвесторів, бюджетні фінансові ресурси. Терміни реалізації 1-5 років).

ЛУГАНСЬКА ОБЛАСТЬ

Виходячи з того, що з погляду кризових явищ в господарстві та суспільстві Луганська область належить до депресивних областей України вона потребує проведення реструктуризації господарства, розвитку соціальної інфраструктури, просвітницької діяльності та культурного розвитку.

Основні документи, що регламентують розвиток інфраструктури, є: Стратегія соціального та економічного розвитку Луганської області до 2015 року, Програма економічного і соціального розвитку Луганської області, Регіональні програми розвитку залежно від галузі.

1. ТРАНСПОРТНА ПІДСИСТЕМА

Луганська область розташована на південному сході України в басейні річки Сіверський Донець. Мережа автомобільних шляхів становить 5,8 тис. км, із твердим покриттям 5,6 тис. км. Із них 954,7 км — державного значення, 1211 км — обласного значення, 3470,2 км — місцевого значення. Густота автомобільних доріг в області — 209,7 км на 1000 км², це менше ніж в цілому по Україні (269 км). Залізничний транспорт представлено Луганським та Дебальцевським відділеннями Донецької залізниці, Попаснянським держпідприємством по перевезенню вантажів та пасажирів. Розгорнута довжина колій — 12067 км, під'їзних колій підприємств та організацій — 2320 км. Середня густота залізничних доріг — 45 км на 1000 км², це більше ніж в середньому по Україні (37,6 км). Вантажообіг у 2013 року за видами транспорту склав: наземний — 4730,4 млн.ткм, залізничний — 2717,5 млн.ткм, автомобільний 2012,9 млн.ткм. Пасажирообіг склав: наземний — 4940,6 млн.пас.км, залізничний — 712,0 млн.пас.км, автомобільний 3695,4 млн.пас.км, тролейбусний — 457,3 млн.пас.км, трамвайний — 75,9 млн.пас.км, авіаційний — 27,0 млн.пас.км. Стан доріг — задовільний.

Основні проблеми:

застарілий рухомий склад пасажирського транспорту; невідповідність транспортної інфраструктури сучасним вимогам; низька пропускна спроможність доріг національного значення; збитковість через надання численних пільг на проїзд в умовах недостатнього бюджетного фінансування; завантаженість вулиць обласного центру великогоавтомобільним транспортом та низький рівень безпеки руху на дорогах; низький рівень використання транзитних можливостей ЛОКП «Міжнародний аеропорт «Луганськ».

Перспективи розвитку підсистеми:

підвищення пропускної спроможності траси М04; розвантаження вулиць Луганська від великогоавтомобільного транзитного транспорту і, як наслідок, покращання екологічного стану міста та підвищення рівня безпеки руху на дорогах; підвищення транзитного потенціалу області й України в цілому (між Європою та Азією); збільшення кількості населених пунктів, охоплених маршрутною мережею внутрішньообласного сполучення; підвищення якості надання послуг з перевезення пасажирів у міському транспорті.

накласти як на суб'єктів ринку, так і на його споживачів різного роду додаткові збори, податки, акцизи і т.д.

Розвиток мережі інтернет в області має наступні проблеми. Хаотичне будівництво телекомунікацій в області. Великі витрати на їх розробку, виробництво та експлуатацію, зростаючі вимоги щодо їх розширення й модифікації. У масштабі області в цілому ще не сформовано територіальну інфраструктуру інформатизації.

Перспективи розвитку підсистеми:

Розпорядженням КМУ № 386-р від 15 травня 2013 р. прийнято Стратегію розвитку інформаційного суспільства в Україні, Вочевидь, ця Стратегія вимагає сукупності послідовних конкретних заходів з прискорення процесів розвитку.

Для їх детального аналізу Інститутом телекомунікацій і глобального інформаційного простору НАН України за договором з Державним агентством з питань науки, інновацій та інформатизації України розроблено Національну систему індикаторів оцінки рівня розвитку інформаційного суспільства, затверджену Постановою Кабінету Міністрів України № 1134 від 28.11.2012 р. Прийняття цієї системи є певним зрушенням в сфері розвитку інформаційного суспільства, оскільки з'явилась основа для оцінки поточного стану цього процесу та можливість прийняття рішень виходячи з конкретних оцінок ситуації.

2. ПІДСИСТЕМА ЗВ'ЯЗКУ

Станом на кінець I кварталу 2014 року забезпеченість населення області мобільним зв'язком на 100 чоловік складає 135,2, а стаціонарними телефонами 15,5 на 100 чоловік. Відносний темп зростання складає 100 та 40 відсотків відповідно. Забезпеченість населення області доступом до мережі інтернет 5,9 на 100 чоловік. Темп росту 112,6 %.

Основні проблеми:

Довготривала економічна криза та нестабільність вітчизняного законодавства суттєво пригальмувала розвиток мобільного зв'язку. Більш того, мобільний зв'язок, як один з найприбутковіших напрямів діяльності, потрапив під пильну увагу контролюючих, інспектуючих та інших подібних "експроприуючих" органів. За останні роки спостерігалися спроби

3. ЕКОЛОГІЧНА ПІДСИСТЕМА

Для Луганської області характерна складна екологічна ситуація. По забрудненню атмосферного повітря, у тому числі продуктами горіння породних відвалів, за обсягами викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря область посідає третє місце після Донецької та Дніпропетровської областей.

Загальна кількість викидів в атмосферу у 2013 році – 550,8 тис. т. Підприємства області

входять до переліку 100 об'єктів, які є найбільш-шими забруднювачами довкілля в Україні, а саме: ПАТ «Алчевський металургійний комбінат»; ПАТ «Алчевський коксохімічний завод»; ЗАТ «Северодонецьке об'єднання «Азот»; ДТЕК Луганська ТЕС ТОВ «ДТЕК Східенерго»; ПрАТ «ЛІНІК».

Загальний обсяг вод, що скидаються у водні об'єкти, протягом останніх 3-4 років залишається досить стабільним і в 2013 році склав 312,0 млн м³., при цьому більше 30 % скидів належить до категорії забруднених. Найбільший обсяг забруднених зворотних вод скидається промисловими підприємствами (головним чином шахтами) і підприємствами водопровідно-каналізаційного господарства. Найбільшими забруднювачами водних ресурсів в області є: ВП Луганська тепла електрична станція ДТЕК «Східенерго», ЗАТ «Северодонецьке об'єднання «Азот», ПрАТ «Алчевський металургійний комбінат».

Станом на 01.01.2013 у спеціально відведених місцях чи об'єктах (полігонах, комплексах, спорудах, ділянках надр тощо) та на території підприємств області накопичилось 1011,0 тис. тонн небезпечних відходів.

Основні проблеми:

низький рівень зберігання відходів вуглевидобутку у частині захисту атмосферного повітря; високе навантаження на атмосферу області викидами підприємств та від автотранспорту; недостатній рівень впровадження технологічних процесів та обладнання для використання енергетичного потенціалу (утилізації) шахтного метану; незахищеність поверхневих вод басейнів р. Сіверський Донець та підземних вод питної якості; низький рівень утилізації промислових відходів; недостатній рівень встановлення на місцевості меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Перспективи розвитку підсистеми:

скорочення викидів в атмосферу за рахунок впровадження механізму регулювання промислових викидів в атмосферу у рамках наближення до міжнародних стандартів якості повітря;

будівництво та реконструкція очисних споруд та водопровідно-каналізаційних мереж на 6 об'єктах: м. Гірське (м. Первомайськ), смт Попасна, м. Рубіжне, смт Калиніський (Попаснянський район), сел. Хрящувате (Краснодонський район), сел. Білокуракине; створення Національного природного парку «Кремінські ліси»; будівництво та реконструкція 3 полігонів для видалення твердих побутових відходів у містах Стаханові, Свердловську та смт Попасному.

4. РЕКРЕАЦІЙНА ПІДСИСТЕМА

Кількість готелів та інших місць для тимчасового проживання - 51. Одноразова місткість, місць - 2078. Кількість людей, що скористалися послугами, - 101,9 тис. осіб. Середньорічний коефіцієнт завантаження готелів - 0,12. Санаторії та пансіонати з лікуванням - 12, у них ліжок 1,1 тис. Санаторії-профілакторії - 22, у них ліжок 1,7 тис. Бази та інші заклади відпочинку - 39, у них місць - 1,9 тис. Дитячі оздоровчі табори - 786, у них місць - 10,8 тис. Дитячі заклади оздоровлення та відпочинку, які працювали влітку - 771, у них місць - 10620, кількість дітей, які перебували у закладах - 54143 особи. Колективні засоби розміщування - 105, кількість місць - 5741.

Основні проблеми:

невідповідність переважної більшості туристичних об'єктів міжнародним стандартам; незадовільний стан туристичної, сервісної та інформаційної інфраструктури уздовж автомобільних доріг та міжнародних транспортних коридорів.

Перспективи розвитку підсистеми:

сприяння створенню належних умов для розвитку іноземного та внутрішнього туризму (у т.ч. соціального, спортивного та інших), формуванню цілісної системи розвитку дитячого та молодіжного туризму, зокрема через розвиток окремих туристичних центрів; сприяння розвитку готельного бізнесу через просування інвестиційних проектів цієї галузі; сприяння підтримці малого та середнього бізнесу у розбудові

туристично-рекреаційної сфери та закладів розміщення: баз відпочинку, малих готелів, апартаментів, хостелів, сільських зелених садиб; створення умов для визначення знакових туристичних об'єктів – «візитних карток» регіону, концентрації зусиль щодо створення на їх основі якісних туристичних продуктів з послідовною інформаційною підтримкою.

5. ПІДСИСТЕМА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Загальна площа житлового фонду у 2013 році складає 55,3 млн м². У середньому на одного мешканця області припадає 24,1 м² житлової площі. Кількість сімей та однаків, які перебували на квартирному обліку на кінець року – 32,2 тис. Кількість сімей та однаків, які одержали житло протягом року – 682 одиниці. Питома вага загальної площі забезпеченою різними ознаками благоустрою житла (водопроводом, каналізацією, опаленням, газом, гарячим водопостачанням, ваннами, підлоговими електроплитами) за останні 5 років не змінилась, та залишається в середньому на рівні 47,44% від загальної кількості житла.

Основні проблеми:

відсутність механізму автоматичного корегування тарифів на житлово-комунальні послуги, затвердженого на державному рівні, у зв'язку з підвищенням цін на енергоносії та рівня мінімальної заробітної плати; незадовільний технічний стан багатоквартирних житлових будинків, наднормативні витрати енергоносіїв, неефективна система управління; незадовільний стан ліфтового господарства; незадовільний технічний стан систем комунальної теплоенергетики, низький ККД обладнання.

Перспективи розвитку підсистеми:

створення конкурентного середовища на ринку житлово-комунальних послуг; підвищення якості наданих житлово-комунальних послуг, запобігання необґрунтованому збільшенню їх вартості; сприяння оптимізації управління основними фондами спільної власності;

створення умов для забезпечення реформування системи взаємовідносин в сфері житлово-комунального господарства для забезпечення умов мешкання населення області на рівні сучасних стандартів.

6. ОСВІТНЯ ПІДСИСТЕМА.

Протягом 2013 року: кількості дітей дошкільного віку складала 86771 осіб, із них розміщені у постійних дошкільних закладах 58137 (67%); чисельності учнів загальноосвітніх навчально-виховних закладів 170,9 тис.осіб.

Чисельність населення та дітей Луганської області падає. Також кількість закладів освіти зменшується щорічно на 5-10 одиниць.

Основні проблеми:

недостатня кількість дошкільних навчальних закладів; невідповідність мережі загальноосвітніх навчальних закладів реальній кількості учнів; високий рівень диференціації цього показника (особливо в шахтарських містах та селищах); недостатній рівень оснащення навчальних закладів комп'ютерною технікою та підключення мережі Інтернет підключено 99,0 %).

Перспективи розвитку підсистеми:

оптимізація мережі навчальних закладів; забезпечення рівного доступу до якісної освіти; підвищення якості загальної середньої освіти; впровадження інформаційно-комунікативних технологій в навчально-виховний процес; підвищення престижу працівників освітянської сфери області.

7. МЕДИЧНА ПІДСИСТЕМА.

Медичну допомогу населенню надають 644 лікувально-профілактичні заклади, у тому числі: 109 лікарень, 23 диспансери, 110 амбулаторно-поліклінічних закладів, 13 станцій швидкої медичної допомоги, 332 фельдшерсько-

акушерських пункти, 10 санаторіїв, 1 будинок дитини та інші. Для забезпечення лікарняної допомоги розгорнуто 20 тис. лікарняних ліжок або 88,6 на 10 тис. населення.

Коефіцієнт дитячої смертності на Луганщині склав 7,3. Малюкова смертність продовжує знижуватись та дорівнює 7,0 на 1000 новонароджених. Середня тривалість життя 70 років.

Основні проблеми:

високий рівень захворюваності, що суттєво впливає на показники здоров'я населення; недосконала мережа медичних закладів, яка не відповідає потребам населення області; незадовільний рівень забезпечення лікувально-профілактичних закладів сучасним медичним обладнанням.

Перспективи розвитку підсистеми:

формування структурованої системи надання медичних послуг населенню з визначенням і чітким розмежуванням переліку функцій для максимально ефективного використання бюджетних коштів; забезпечення лікувально-профілактичних закладів області медичними кадрами та сучасним медичним обладнанням, в т.ч. придбання високоякісного сучасного медичного обладнання для створення високоспеціалізованих відділень обласних лікарень та диспансерів.

8. ПІДСИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

В системі інтернатних установ області є 5 загальноосвітніх шкіл – інтернатів, в них виховуються 728 дітей. У Луганській області також функціонує 21 дитячий будинок сімейного типу (ДБСТ) і 178 прийомних сімей, в яких виховується 432 дитини. Всього на Луганщині в сімейних формах виховання виховується 3 тисячі 700 дітей, що складає 76% від загального числа дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківської опіки (4880 осіб).

Основні проблеми: недостатній рівень фінансового забезпечення на завершення роботи

щодо створення безперешкодного доступу інвалідів до об'єктів соціальної інфраструктури; санаторно-курортне лікування інвалідів всіх категорій.

Перспективи розвитку підсистеми:

осилення цільової спрямованості соціальних програм; запровадження прогресивної технології обслуговування малозабезпечених громадян; забезпечення надання усіх видів соціальної допомоги та пільг громадянам, які мають на це право згідно з чинним законодавством.

9. КУЛЬТУРНА ПІДСИСТЕМА.

В Луганській області культурне обслуговування населення здійснює 1227 закладів культури та мистецтв, з яких: 569 державних публічних бібліотек (з них 371 – на селі), 526 клубних установ (380 у сільській місцевості), 5 театрів, 33 музеї, 78 шкіл естетичного виховання, один вищий навчальний заклад культури, 10 парків культури та відпочинку, Луганська обласна філармонія, Луганський обласний Будинок творчої інтелігенції «Світлиця», Луганський обласний центр навчально-методичної роботи культурних ініціатив та кіномистецтва, Луганський обласний центр народної творчості, Луганський обласний Палац культури. На сьогодні приведено до належного стану 850 пам'яток історії та 135 – монументального мистецтва. За останні 2 роки помітна тенденція до зменшення відвідування закладів культури.

Основні проблеми:

незадовільний матеріально-технічний стан існуючої мережі культурних і мистецьких об'єктів; недостатній рівень фінансування на утримання 1227 закладів культури області; низький рівень інвентаризації об'єктів археологічної спадщини (32 %).

Перспективи розвитку підсистеми:

збереження національної культурної спадщини; забезпечення культурного розвитку та виховання населення області; підтримка аматорського та професійного мистецтва.

ВИСНОВКИ

Найбільшої уваги потребують підсистеми в яких накопичено багато не вирішених проблем, і їх розв'язання потребує негайного втручання. До них відноситься підсистема житлово-комунального господарства із великими відсотком зносу та екологічна підсистема з проблемами шахтних відвалів та викидах забруднюючих речовин в атмосферу, по яких область займає третє місце по Україні.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Підсистема житлово-комунального господарства.

■ Скорочення споживання енергоресурсів. Шляхом: зменшення обсягів споживання природного газу об'єктами теплопостачання населених пунктів Луганської області; оптимізації схем теплопостачання населених пунктів у тому числі за рахунок реалізації пілотного проекту по децентралізації теплопостачання територій області.

Джерела фінансування: Фонд регіонального розвитку. Діючі проекти МТД.

Термін виконання: З огляду на те, що на території області відбувається озброєний конфлікт, важко визначити кінцевий термін виконання. За умови стабілізації ситуації термін виконання буде становити 3 роки.

Виконавець: обласна рада, обласна держадміністрація, місцеві органи самоврядування, громадські організації.

■ Забезпечення мінімально ресурсоемного, надійного, ефективного теплопостачання. Завданнями у цій сфері є: впровадження альтернативного палива, у тому числі біопалива; децентралізація теплопостачання населених пунктів області.

Джерела фінансування: Фонд регіонального розвитку. Діючі проекти МТД.

Термін виконання: З огляду на те що на території області відбувається озброєний конфлікт, важко визначити кінцевий термін виконання. За умови стабілізації ситуації термін виконання буде становити від 3 до 5 років.

Виконавець: обласна рада, обласна держадміністрація, місцеві органи самоврядування, громадські організації.

Екологічна підсистема.

■ Поліпшення екологічної ситуації та підвищення рівня екологічної безпеки. Шляхом: зменшення обсягу викидів загальнопоширених забруднюючих речовин в атмосферне повітря на 50,5 %; впровадження інтегрованого управління водними ресурсами за басейновим принципом; реконструкція існуючих та будівництво нових очисних споруд; зниження на 36 % рівня забруднення вод забруднюючими речовинами; охорона земель і ґрунтів; охорона лісів; екологічна реабілітація територій, порушених внаслідок провадження виробничої діяльності підприємствами хімічної, гірничо-видобувної, нафтопереробної промисловості; зберігання 70 % побутових відходів на екологічно безпечних полігонах; остаточне знешкодження не придатних до використання пестицидів.

Джерела фінансування: Фонд регіонального розвитку. Діючі проекти МТД. Державний і місцеві фонди охорони навколишнього природного середовища, кошти підприємств, установ та організацій.

Термін виконання: З огляду на те, що на території області відбувається озброєний конфлікт, важко визначити кінцевий термін виконання. За умови стабілізації ситуації термін виконання буде становити 5-7 років.

Виконавець: обласна рада, обласна держадміністрація, місцеві органи самоврядування, громадські організації.

■ Забезпечення екологічно збалансованого природокористування. Завданнями у цій сфері є: технічне переоснащення виробництв на основі впровадження інноваційних проектів,

енергоефективних і ресурсозберігаючих технологій, маловідходних, безвідходних та екологічно безпечних процесів; збільшення обсягу використання відновлюваних і альтернативних джерел енергії.

Джерела фінансування: Фонд регіонального розвитку. Діючі проекти МТД. Державний і місцеві фонди охорони навколишнього природного середовища, кошти підприємств, установ та організацій.

Термін виконання: З огляду на те, що на території області відбувається озброєний конфлікт, важко визначити кінцевий термін виконання. За умови стабілізації ситуації термін виконання буде становити від 3 до 5 років.

Виконавець: обласна рада, обласна держадміністрація, місцеві органи самоврядування, громадські організації.

ЛЬВІВСЬКА ОБЛАСТЬ

Львівщина має достатньо розвитку інфраструктуру з домінуючою роллю у ній м. Львова, як головного культурного і транспортного центру. Незважаючи на відносну високий стан розвитку окремих компонентів інфраструктури, її загальний стан не відповідає стандартам сучасної економіки. Особливо це стосується рекреаційної та транспортної підсистем, що уповільнює соціально-економічний розвиток регіону. Покращення ситуації вимагає радикальних рішень, значних ресурсів та пошуку альтернативних джерел фінансування.

Розвиток інфраструктури Львівської області визначається низкою документів, головними серед яких є Стратегія розвитку Львівщини до 2015 року та Схема планування території Львівської області.

1. ТРАНСПОРТНА ПІДСИСТЕМА

У 2013 р. на Львівщині спостерігалось зниження основних показників транспортної підсистеми. Вантажообіг області становив 9,8 млрд. ткм, що на 2,3% менше у порівнянні з 2012 р., пасажирооборот – 6028,8 млн.пас.км і зменшився на 6,7% по відношенню до 2012 р. Негативна динаміка показників створила резерви пропускної спроможності на всіх видах транспорту для переробки потоків у 2–3 рази більше існуючих.

Львівська область характеризується розвинутою мережею автомобільних магістралей і залізниць.

Водночас, значне недофінансування спричинило виникнення низки проблем: незадовільний експлуатаційний стан більшості доріг місцевого значення; окремі ділянки існуючої мережі державних і місцевих доріг проходять безпосередньо територією населених пунктів, чим порушується однорідність потоку транспор-

ту, підвищується аварійність, знижується швидкість руху, погіршується екологія тощо; різниця ширини українських і польських залізничних колій вимагає заміни колісних вагонних пар потягів і цим на довгий час затримує рух при перетині кордону; рівень технічного оснащення та пропускна спроможність міжнародних автомобільних та залізничних пунктів пропуску не відповідає реальним потребам і міжнародним нормам.

Внаслідок низьких показників національного та регіонального економічного розвитку, покращення рівня транспортної інфраструктури обумовлюватиметься, в першу чергу, залученням альтернативних джерел фінансування.

2. ПІДСИСТЕМА ЗВ'ЯЗКУ

Протягом 2013 р. спостерігалася тенденція подальшого зменшення забезпеченості населення основними домашніми телефонними апаратами, яка станом на 1 січня 2014 р. становила 24%, що на 1% менше у порівнянні з попереднім роком. Забезпеченість населення Львівщини мобільним зв'язком становила 127,4% та є достатньою для забезпечення потреб населення.

Львівщина відноситься до регіонів з найвищим рівнем забезпечення населення доступом до мережі Інтернет, який у 2013 р. становив 9,7%, широкосмуговим доступом (ШСД) – 9,6%, рівень проникнення мобільного ШСД – близько 4,7% та залишилися майже незмінними щодо 2012 р.

Основними проблемами залишилися низький рівень проникнення мобільного (мереж 3G та 4G) та фіксованого ШСД у сільську місцевість, що обумовлено відсутністю зацікавленості провайдерів виходити за межі великих міст.

Усунення проблеми обумовлюватиметься розробкою єдиної державної політики забезпечення населення ШСД, яка визначатиме перелік пільг для приватних провайдерів для розвитку інфраструктури в сільській місцевості.

3. ЕКОЛОГІЧНА ПІДСИСТЕМА

У порівнянні з середніми значеннями по Україні стан довкілля Львівщини є задовільним. Починаючи з 2009 р. у Львівській області спостерігається відносна стабілізація обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферу та залишається на рівні 254-255 тис. тон на рік, кількість викидів в атмосферне повітря тримається на рівні 96,5-100 кг/особу.

Серед суб'єктів господарювання найбільшими забруднювачами довкілля залишаються Добротвірська ТЕС, ДП "Львіввугілля", Філія управління магістральних газопроводів "Львівтрансгаз", ЛКП "Збиранка", Роздільське державне гірничо-хімічне підприємство "Сірка", Львівське міське комунальне підприємство "Львівводоканал".

Основні проблеми:

відсутність комплексної системи моніторингу за якістю атмосферного повітря; низький рівень використання технологій для очистки викидів; забруднення поверхневих вод внаслідок скиду неочищених стічних вод на великих промислових підприємствах, інтенсивне утворення та накопичення небезпечних відходів; незадовільний технічний стан більшості систем водопостачання і каналізації, фізичний та моральний знос очисних споруд; відсутність сучасних полігонів з утилізації побутових відходів.

Динаміка рівня забруднення залежатиме від відновлення обсягів виробництва та інвестицій підприємств у засоби очистки, що може бути досягнуто за допомогою введення системи пільг.

4. РЕКРЕАЦІЙНА ПІДСИСТЕМА

На території Львівщини створена широка мережа рекреаційних закладів, кількість яких залишається майже незмінною. На Львівщині розташовано 50 санаторіїв та пансіонатів з лікуванням (14777 ліжок), 5 санаторіїв-профілакторіїв (319 ліжок), 4 будинків і пансіонатів відпочинку (148 ліжок), 19 баз відпочинку (946

ліжок), 887 дитячих оздоровчих таборів (3051 ліжок), а також близько 500 приватних садиб, які займаються сільським туризмом.

Туристична галузь є однією із найбільш пріоритетних для соціально-економічного розвитку регіону.

5. ПІДСИСТЕМА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

У 2013 р. на Львівщині продовжилося покращення рівня забезпечення населення житлом. У розрахунку на 1000 мешканців було збудовано 267,8 м² загальної площі житла, що на 20,2 м² більше ніж в середньому по Україні. Упродовж року введено в експлуатацію 4506 квартир середньою площею 125,6 м² загальної площі.

Внаслідок відсутності достатніх фінансових ресурсів забезпечення благоустрою житлового фонду інженерним устаткуванням та іншими ознаками благоустрою житла, що підвищують комфортні умови проживання, показники поліпшення житлових умов малозабезпеченим громадянам залишилися на низькому рівні.

6. ОСВІТНЯ ПІДСИСТЕМА

У 2013 р. кількість дошкільних закладів становила 712, що на 18 закладів більше у порівнянні з 2012 р. Охоплення закладами дітей дошкільного віку збільшилося на 3% та становило 48%. Недостатня кількість закладів призвела до їх значного переповнення дітьми. З огляду на те, що кількість місць у закладах становила 65052, в них навчалося 67837 дітей, у 2012 р. - 45259 та 46700 відповідно. В 2013/2014 рр. на території області діяло 1410 загальноосвітніх навчальних закладів, в яких навчалося 254,5 тис. дітей. Кількість закладів зменшилася на 9 у порівнянні з 2012/2013 рр.

Регіон характеризується низькими темпами скорочення населення зі значною диференціа-

цією за віковою структурою. Впродовж перших десяти місяців 2013 р. кількість населення зменшилася на 1549 чол., за 2012 р. – на 924 чол. Негативна динаміка вказує, що в найближчій перспективі в освітній підсистемі основну проблему становитиме недостатня кількість дошкільних навчальних закладів, що може бути вирішено як за рахунок коштів державного бюджету, так і завдяки відкриттю приватних дошкільних навчальних закладів.

7. МЕДИЧНА ПІДСИСТЕМА

У 2013 р. у Львівській області було 128 лікарняних закладів, кількість лікарняних ліжок в яких дорівнювала 24,2 тис. Кількість лікарняних ліжок на 10 тис. чоловік дорівнювала 96. Зазначені показники залишилися незмінними у порівнянні з 2012 р. Кількість амбулаторно-поліклінічних закладів становила 444, планова ємність їх відвідувань за зміну становила 48,4, тоді як кількість відвідувань значно перевищувала цей показник і дорівнювала 98. Планова ємність амбулаторно-поліклінічних закладів на 10 тис. чоловік становила 192.

Демографічна ситуація в області є дещо кращою від середньої по Україні, але містить низку ризиків для майбутнього розвитку, через прискорене старіння населення, особливо у сільських територіях, зміну статеві структури старших груп населення, зменшення кількості осіб працездатного віку у загальній структурі населення. Ці чинники вимагатимуть збільшення в середньостроковій перспективі ємності лікарняних та амбулаторно-поліклінічних закладів за рахунок державного бюджету. Покращення медичної підсистеми може бути досягнуто за рахунок введення страхової медицини.

8. ПІДСИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У 2013 р. в регіоні функціонувало 30 шкіл-інтернатів, з них 20 спеціальних загаль-

ноосвітніх шкіл-інтернатів (10 – для дітей з вадами розумового розвитку, 4 – для дітей з порушеннями зору, 3 – для дітей з порушеннями слуху, 1 – для дітей з тяжкими порушеннями мовлення, 2 – для дітей з вадами опорно-рухового апарату), 4 загальноосвітніх санаторних шкіл-інтернатів, 5 загальноосвітніх шкіл-інтернатів, 1 школа-інтернат, в якій навчаються та виховуються діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування. У 2013 р. на Львівщині було зафіксовано зменшення загальної кількості дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, що становила 2790 дітей (у 2012 р. – 2801 дітей). 327 дітей виховувалися у прийомних сім'ях та будинках сімейного типу, що на 45 дітей більше у порівнянні з 2012 р.

Підсистема потребує подальшого реформування інтернатних закладів, поступова реорганізація низки спеціальних загальноосвітніх шкіл-інтернатів у навчально-реабілітаційні центри, створення мережі територіальних/профільних центрів ранньої допомоги дітям тощо. Фінансування програм відбуватиметься з обласного бюджету.

9. КУЛЬТУРНА ПІДСИСТЕМА

Львівщина володіє добре розвинутою мережею установ культури, має велику культурну спадщину. Впродовж останніх років кількість закладів культури на Львівщині залишається майже незмінною. У 2013 р. на території області діяло 9 професійних театрів, розрахованих на 3,8 тис. глядацьких місць, 13 концертних організацій, 52 демонстраторів кіно. Важливе значення в розвитку культурного життя області належить музеям, яких на Львівщині налічується 25 закладів, діє 7 історико-культурних та історико-архітектурних заповідників. Мережа установ культури клубного типу складається з 1416 клубів та будинків культури на 258,5 тис. місць. Населення області обслуговує 1355 масові та універсальні бібліотеки.

Відсутність належного фінансування стала основною причиною занепаду масових закладів культури. Об'єкти культури та мистецтва мають найбільші обсяги руйнації основних фондів. Для підтримки належного стану об'єктів підсистеми можуть залучатися гроші благодійних фондів.

ВИСНОВКИ

В Стратегії розвитку Львівщини у період до 2020 року доцільно, крім іншого, зосередити увагу на розвитку транспортної та рекреаційної підсистем, та підсистеми житлово-комунального господарства.

Необхідність подальшого розвитку транспортної підсистеми обумовлена географічним розташуванням області на кордоні з країнами Євросоюзу та перспективами зростання товарообороту між Україною та ЄС. Особливу увагу слід приділити модернізації колій, покращенню стан сільських доріг як одного з чинників економічного зростання села. Розвиток підсистеми доцільно здійснити за допомогою пошуку альтернативних джерел фінансування.

Розвиток туристичної підсистеми доцільно спрямувати у напрямі збільшення кількісних та якісних показників рекреаційних закладів, розвиток та популяризація сільського туризму, розвиток ділового туризму, що може бути досягнуто за рахунок пошуку іноземних інвесторів.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Збільшення пропускної спроможності залізниць між Львовом і Варшавою за допомогою проведення капітальних робіт на залізничних коліях на дільниці Львів - Рава-Руська та будівництво нової суміщеної колії на дільниці Рава-Руська – Брюховичі, що коштуватиме близько 105 та 360 млн. грн. відповідно. Джерело фінансування – державний бюджет;

- Реалізація проекту будівництва концесійної автомобільної дороги Львів-Краковець;

- Покращення туристичної інфраструктури для бізнес-зустрічей і ділових подій (конференц-центри, зали для зустрічей, готельна інфраструктура), розбудова інфраструктури для проведення Зимової Олімпіади-2022 за рахунок державного бюджету та залучення коштів приватних інвесторів;

- Розвиток соціальної інфраструктури у Буському, Кам'янка-Бузькому, Радехівському та Турківському районах за допомогою гранту уряду ФРН. Загальна вартість проекту - 33 млн.грн.

МИКОЛАЇВСЬКА ОБЛАСТЬ

Миколаївська область – це високорозвинутий індустріальний регіон держави, який визначається потужною багатогалузевою промисловістю, що має дуже важливе значення в структурі народногосподарського комплексу України. Природні та кліматичні умови області сприятливі для інтенсивного високоефективного розвитку сільського господарства. У Миколаївській області функціонує потужна транспортна система, до складу якої входить залізничний, морський, річковий, автомобільний, авіаційний та трубопровідний транспорт. Миколаївська область має значний рекреаційний потенціал, раціональне використання якого сприятиме покращенню як здоров'я, так і матеріального стану людей. Миколаївська область має великі перспективи розвитку інфраструктури за умов достатнього фінансування.

1. ТРАНСПОРТНА ПІДСИСТЕМА

Область є одним із важливих центрів національних та міжнародних транспортних зв'язків. Довжина автомобільних шляхів загального користування з твердим покриттям становить більш ніж 4,8 тис. км. Експлуатаційна довжина залізничних колій загального користування – 28,9 кв.км шляхів на 1 тис. кв.км території. Відправлення (перевезення) вантажів за видами транспорту за 2013 рік – залізничний – 3073,2 тис. т, річковий – 3,9 тис. т, автомобільний – 19469,2 тис. т. Відправлення (перевезення) пасажирів за видами транспорту загального користування за 2013 рік – залізничний – 2710,6 тис. пас., морський – 4,2 тис. пас., річковий – 200,8 тис. пас., автомобільний – 129565,8 тис. пас., авіаційний – 1,8 тис. пас., трамвайний – 26139,9 тис. пас., тролейбусний – 13537,3 тис. пас.

Однією із стратегічних задач соціально-економічного розвитку регіону є розвиток транспортного потенціалу Миколаївської області. Обмеже-

ні фінансові ресурси, які надходять у дорожнє господарство району є чинником того, що мережа автомобільних доріг місцевого значення, знаходиться у вкрай незадовільному стані.

2. ПІДСИСТЕМА ЗВ'ЯЗКУ

Послуги електрозв'язку в Миколаївській області надає Миколаївська філія ВАТ «Укртелеком». Нині по області стабільно працюють 469 телефонні станції загальною ємністю 304,5 тис. номерів. Забезпеченість населення основними домашніми телефонними апаратами на 100 сімей у міських поселеннях становила 77 одиниць, у сільській місцевості – 25. Триває й розвиток таксофонної мережі та Інтернету. В містах Очаків, Снігурівка, Нова Одеса встановлено супутникові антени, що дає можливість значно поліпшити якість послуг Інтернет. За цей час розширено обласний вузол Інтернет, що значно збільшило швидкість передачі даних, відкрито Інтернет-кафе в обласному центрі і в районах. Нині надання послуг доступу до Інтернет забезпечується у всіх районах області. Рівень забезпечення населення мобільним зв'язком високий.

3. ЕКОЛОГІЧНА ПІДСИСТЕМА

Найважливіші екологічні проблеми області – незадовільний технічний стан каналізаційних очисних споруд, забруднення вод малих річок області, забруднення вод р. Інгулець високомінералізованими шахтними водами Кривбасу, залишок на території області непридатних до використання та заборонених до застосування пестицидів та агрохімікатів, забруднення ТОВ «Миколаївський глиноземний завод» пилом червоного шламу довкілля, екологічні наслідки незаконного демонтажу колишніх шахтно-пускових ракетних установок, низький відсоток заповідності області, інтенсивний розвиток екзогенних процесів на території області.

Миколаївська область не настільки екологічно

проблемна, як скажімо, Донецщина чи Дніпропетровщина, однак і вона має свої екологічні проблеми.

4. РЕКРЕАЦІЙНА ПІДСИСТЕМА

Миколаївська область має значний рекреаційний потенціал, раціональне використання якого сприятиме покращанню як здоров'я, так і матеріального стану людей. Перелік населених пунктів, віднесених до курортних: села Василівка, Покровка, Чорноморка Очаківського району, місто Очаків, села Вікторівка, Коблево, Морське, Лугове, Рибаківка Березанського району. Перелік водних об'єктів, родовищ мінеральних вод – Очаківське, Коблевське, Казанківське, родовищ лікувальних грязей – Бейкушське, Тилігульське.

На території курортних зон Миколаївської області працюють бази відпочинку: с. Коблево – 81, с. Рибаківка – 61, с. Лугове – 13, с. Морське – 5, с. Чорноморка – 37, с. Покровка – 1, м. Очаків – 7. На території області функціонує 7 лікувальних санаторіїв та пансіонатів, 111 санаторіїв та закладів відпочинку, 9 санаторіїв-профілакторіїв, 14 будинків відпочинку й пансіонатів та 81 база відпочинку. Заклади відпочинку розташовані, головним чином, у курортних зонах Коблева, Очакова й Миколаєва на узбережжі Чорного моря та його лиманів. Кількість готелів та закладів готельного типу – більше 130, місць – 11235.

5. ПІДСИСТЕМА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

На території Миколаївського району розташовані 52 населені пункти. Генеральні плани розроблені тільки в 46 населених пунктів. Наявний житловий фонд району має загальну площу 753,6 тис. кв.м, у тому числі багатоквартирний житловий фонд становить 120,2 тис. кв.м, сільський – 633,4 тис. кв.м. Середня забезпеченість житлом у районі становить 23,0 кв.м на

1 людину. Середня площа одного помешкання складає 67 кв.м. Зношеність житлового фонду району становить більше 54%. Житловий фонд потребує дообладнання різними видами зручностей, особливо у сільській місцевості. На селі рівень благоустрою житла здебільшого не відповідає сучасним вимогам.

Пріоритетні напрями подальшого розвитку житлового будівництва району можливі тільки за умови підтримки місцевих бюджетів коштами державних програм.

6. ОСВІТНЯ ПІДСИСТЕМА

На Миколаївщині функціонують 558 комунальних і 1 державний загальноосвітній навчальний заклад, 552 комунальних, 9 приватних, 6 державних дошкільних закладів. На початок 2013 року в області функціонувало 567 дошкільних навчальних закладів (40,1 тисяч дітей). У минулому навчальному році в області функціонувало 572 ЗНЗ (110309 учнів). Ця кількість у цілому задовольняє потреби населення. 2013 року до школи пішли 11 060 першокласників. Зараз в області функціонують 43 позашкільні навчальні заклади, із них 27 центрів, палаців, будинків художньо-естетичної творчості учнівської молоді; 8 центрів і станцій юних техніків; 4 центри, станції юних натуралістів; 1 центр туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді; 1 дитяча флотилія юних моряків; 1 школа естетичного виховання дітей; 1 державний будинок художньої творчості. На даний момент позашкільною освітою охоплено 76,2% дітей.

В Миколаївській області проживало 1168,7 тис. осіб, з них 791,2 тис. мешкає у міських поселеннях, 377,5 тис. – у сільській місцевості. Народилося 12991 осіб, смертність дітей у віці до 1 року становить 7,27 на 1000 новонароджених.

7. МЕДИЧНА ПІДСИСТЕМА

Мережа закладів охорони здоров'я області: 22 обласних, 26 міських закладів, 2 медичних коледжі, 2 дитячих санаторії, будинок дитини. Всього по області первинну медичну допомогу надають 28 центрів первинної медико-санітарної допомоги, у тому числі в м. Миколаєві 7 центрів ПМСД. Ліжковий фонд області – 9209 ліжок.

Показники смертності – 14,7 на 1000 населення. Випадків материнської смертності за 2013 рік не зареєстровано.

На сьогодні середня тривалість життя в Україні становить 70,4 роки: для чоловіків – це 65,2, для жінок – 75,5.

8. ПІДСИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

В області проживає 4,5 тис. дітей з інвалідністю. Сьогодні загальна кількість дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, в області становить 3680 дітей.

В області діють 30 дитячих будинків сімейного типу, в яких виховуються 179 дітей, та 171 прийомна сім'я, в яких виховується 333 дитини. Разом у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях виховується 512 дітей відповідної категорії.

Загальна кількість дітей в області, які виховуються в сім'ях опікунів та піклувальників, становить 2380 дітей.

Крім того, працюють 24 інтернатні заклади (19 шкіл-інтернатів, 1 навчально-виховний комплекс «загальноосвітня школа-інтернат-ліцей I-III ступенів», 1 комунальний заклад «Загальноосвітня школа-інтернат – центр загальної і профільної та комплексної реабілітації», 1 спеціальна школа, 1 школа соціальної реабілітації, 1 дитячий будинок).

В області 1 дошкільний заклад спеціального

призначення для дітей із вадами зору, 5 санаторних дошкільних закладів для дітей з латентною туберкульозною інфекцією; 65 дошкільних закладів мають 144 групи спеціального призначення, у тому числі 13 дошкільних закладів мають групи різного спеціального призначення; 14 дошкільних закладів мають 47 санаторних груп. Функціонують 11 спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів Миколаївської обласної ради, в яких протягом 2012/2013 навчального року навчались 303 діти. Із метою своєчасного виявлення дітей з особливими освітніми потребами, визначення адекватного напрямку корекційного навчання в області функціонують 1 обласна та п'ять районних (м. Миколаїв, м. Южноукраїнськ, м. Вознесенськ, Первомайський і Жовтневий райони) психолого-медико-педагогічних консультацій. У шести загальноосвітніх навчальних закладах Миколаївщини функціонують спеціальні класи інтенсивної педагогічної корекції.

9. КУЛЬТУРНА ПІДСИСТЕМА

В області функціонують 1187 закладів культури та мистецтв, у тому числі 577 клубів. У регіоні функціонує 552 бібліотеки, 2 державних обласних музеї (обласний краєзнавчий і художній ім. Верещагіна) і 162 громадських музеї, які щорічно відвідують понад 300 тис. чоловік. Населення області обслуговують 3 професійні театри та обласна філармонія. В області функціонує один з найкращих у Європі зоопарків, 3 парки культури та відпочинку, обласний науково-методичний центр народної творчості, вище державне музичне училище та 45 шкіл естетичного виховання. В області зареєстровано понад 5000 пам'яток історії, культури та архітектури, 400 меморіальних дошок, пам'ятники Т. Шевченку, О. Пушкіну в Миколаєві, О. Суворову і Р. Судковському в Очакові, будинок обсерваторії в Миколаєві тощо. Є майже 1000 пам'яток бойових дій в роки громадянської та вітчизняної воєн.

ВИСНОВКИ

Найбільшої уваги потребують підсистема житлово-комунального господарства, медична і підсистема соціального забезпечення. Але всі ці проблеми можливо вирішити за рахунок державних програм та бюджетні кошти, тому в їх поліпшення в рекомендації ми не включаємо.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Задля кращого сполучення між містами Миколаїв та Одеса, та задля підвищення якості міжнародного сполучення, вважаємо за потрібне створення повноцінного двостороннього шляху між цими містами. Тобто два ряди дорожнього руху в одному напрямку та два ряди в іншому. Фінансування за рахунок бюджету та можливого залучення міжнародних фондів, оскільки траса має міжнародне значення, а сама ця ділянка вкрай завантажена, особливо в літньо-осінній період.
- Розчищення замуленості рік регіону, що дасть нове життя річковому транспорту та вантажобігу. Фінансування за рахунок бізнесмена Олексія Вадатурського, керівника та власника ТОВ СП «Нібулон», який готовий за власний кошт и із залученням власного обладнання, вирішити дану проблему за найближчі три роки, але за умови, що держава поверне йому витрати в обумовлений термін до 5 років.
- Задля реалізації людського, наукового та залишків матеріального ресурсу в галузі суднобудування пропонуємо перехід від великомасштабного та військового кораблебудування на комерційне та приватне. Для цього потрібна розробка спеціальних державних програм та залучення інвесторів. Але при цьому не забуваючи про перспективи повернення до тих масштабів та ресурсів, які мало місто раніше.
- Також найбільш перспективними вважаємо розвиток аграрного сектору за рахунок родючості ґрунтів та наявності великої кількості посівних площ, та розвиток ІТ-сектору, який вже зараз має велику кількість спеціалістів, але, які працюють на іноземного інвестора.

ОДЕСЬКА ОБЛАСТЬ

Одеська область - високорозвинений індустріальний регіон, промисловість якого відіграє значну роль у структурі реального сектору економіки регіону. Основними галузями, які формують структуру промислового виробництва області, є харчова промисловість (частка у загальному обсязі реалізованої продукції 30,1%), з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (25,9%), хімічна промисловість (19,1%), машинобудування (8,0%). За 2013 рік промисловими підприємствами реалізовано продукції на суму 25,0 млрд. грн.

Вигідне географічне розташування, близькість ринків збуту продукції, багатогалузева промисловість, розвинена мережа транспортних комунікацій, кваліфікована робоча сила додають Одеській області переваги перед іншими регіонами України.

1. ТРАНСПОРТНА ПІДСИСТЕМА

В цілому вантажообіг у регіоні за усіма видами транспорту у 2013 році склав 64,5 млн.ткм., що на 4,1% менше у порівнянні з 2012 роком. При цьому вантажообіг залізничного транспорту становив 60,3 млн.ткм., автомобільного транспорту - 1,7 млн.ткм., водного транспорту - 2,5 млн.ткм.

Пасажирооборот за всіма видами транспорту у 2013 році становив 11520,1 млн.пас.км., що на 3,8% менше у порівнянні з 2012 роком. Основну частку у пасажирообороті займає залізничний транспорт 64,8%, автомобільний – 28,8%, водний – 0,3%, авіаційний – має незначні показники, тролейбусний – 2,6%, трамвайний – 3,5%. Мережа автомобільних шляхів загального користування в області становить 8,3 тис. км, у тому числі державного значення – 776,5 км. Тверде покриття мають 8,1 тис. км (97,6%) доріг. Забезпеченість автомобільними дорогами на 1000 кв. м становить 248,8 км.

Основними проблемами транспортної підсистеми є - незадовільний стан транспортної інфраструктури та основних засобів (порти, підхідні канали, залізничне та автомобільне господарство), необхідність в модернізації та удосконаленні мережі.

Пріоритетними напрямками розвитку транспортної підсистеми є реалізація окремих інвестиційних проектів, стабілізації та нарощування вантажної бази для гарантованого завантаження терміналів та портово-промислових комплексів.

2. ПІДСИСТЕМА ЗВ'ЯЗКУ

Підприємствами зв'язку за січень–вересень 2013р. надано послуг пошти та зв'язку на суму 2322,8 млн.грн., у т.ч. обсяг реалізації послуг населенню склав 1668,1 млн.грн., що становило 71,8% загального обсягу. Найбільша частина доходів у структурі послуг зв'язку надійшла від мобільного – 42,6%, комп'ютерного зв'язку – 20,9%, телефонного міського – 20,5%, телефонного міжміського – 6,2%. Обсяги наданих послуг пошти та зв'язку в цілому збільшилися на 9,8%, зокрема, від кабельного телебачення – в 1,6 раза, комп'ютерного зв'язку – на 25,8%, телефонного міського – на 18,8%, поштового – на 9,3%, нагляду та технічного контролю за використанням радіочастот – на 6,2%, спеціального і фельдзв'язку – на 4,5%.²³

Основною проблемою підсистеми зв'язку є низька якість послуг, що частково проявляється у низькому рівні захищеності інформації.

З метою розвитку підсистеми зв'язку доцільним є вивчення та впровадження передового досвіду з метою підвищення якості послуг, забезпечення повноцінного доступу до телекомунікаційних послуг незалежно від місця розташування їх споживача.

23. <http://morhoz.odessa.gov.ua/morhoz-pdprimstva-sferi-zvyazku/stan-rozvitku-zvyazku-v-odeskj-oblast/>

3. ЕКОЛОГІЧНА ПІДСИСТЕМА

Основними шкідливими речовинами, що надходять в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення, є сірчистий ангідрид, оксид вуглецю, оксиди азоту, пил, викиди яких складають 41 % від усіх викидів по області. Загальна кількість екологічно-небезпечних підприємств в області станом на 01.01.2014 р. становить 582 од. Загальна кількість викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря у 2013 році від стаціонарних джерел забруднення – 26,227 тис. т., від автомобільного транспорту – 124,25 тис. т. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел у розрахунку на одну особу протягом 2013 року – 10,9 кг.²⁴

Серед основних проблем екологічної підсистеми слід виділити незадовільний стан поводження з твердими побутовими відходами, відсутність сучасних підприємств з їх переробки, значна кількість сміттєзвалищ та полігонів, що вичерпали свої проектні потужності.

З метою забезпечення повноцінного функціонування екологічної підсистеми необхідним є будівництво сміттєпереробних підприємств – біля Одеси, на півдні та на півночі регіону. Проведення подальшої паспортизації полігонів та звалищ, їх консервації та рекультивації, взяття на облік інших не врахованих звалищ з метою зменшення негативного впливу усіх видів полігонів, сміттєзвалищ, інших об'єктів на довкілля та місця проживання та відпочинку людей.

4. РЕКРЕАЦІЙНА ПІДСИСТЕМА

У 2013 році в Одеській області функціонувало 685 од. колективних засобів розміщення, серед яких 303 – юридичні особи, 382 – фізичні особи-підприємці. Загальна кількість місць представлених колективними засобами розміщення становила 62444 од. Протягом 2013 року

на території області колективними засобами розміщення було надано послуги 567678 особам. Протягом літа 2013 року оздоровленням та відпочинком охоплено 166,2 тис. дітей.

Серед основних проблем функціонування рекреаційної підсистеми Одеської області є низька якість послуг з оздоровлення та туристичного відпочинку, що в першу чергу обумовлено зношеністю основних засобів закладів охорони здоров'я, відсутністю новітнього медичного обладнання, високою вартістю послуг у відношенні до середнього рівня доходів домогосподарств.

Пріоритетним напрямом розвитку рекреаційної підсистеми є створення сучасної матеріально-технічної бази профільних суб'єктів господарювання, забезпечення високої якості послуг з метою поширення позитивного сприйняття підсистеми в країні та за її межами.

5. ПІДСИСТЕМА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Загальний житловий фонд Одеської області станом на 01.01.2014 року склав 53,1 млн. м². У середньому на одного жителя області припадає 22,0 м² загальної площі. Загальна кількість квартир в регіоні становить 989,9 тис. шт. На квартирному обліку перебуває 34,5 тис. чоловік, з яких 141 отримали житло в поточному році.

Серед основних проблем функціонування житлово-комунальної підсистеми є наявність значного зносу комунальних мереж, житлового фонду та основних засобів профільних суб'єктів господарювання, що в першу чергу обумовлено неналежним фінансуванням проведення їх поточного та капітального ремонту.

З метою забезпечення належного функціонування житлово-комунального господарства доцільним є запровадження пріоритетного бюджетного фінансування господарства, в т.ч. за рахунок впровадження новітніх форм

24. <http://ecology.odessa.gov.ua/zvti/>

державно-приватного партнерства та залучення іноземного капіталу.

6. ОСВІТНЯ ПІДСИСТЕМА

В області функціонують 1828 закладів освіти, з них: дошкільної - 830, середньої - 896, професійно-технічної - 45, вищих навчальних - 57 та 39 інтернатних закладів різних типів; позашкільну освіту надають 122 заклади. Мережа дошкільних закладів складає 830 ДНЗ різних типів та форм власності, в яких дошкільну освіту отримують 73,3 тис. дітей, що складає 81,2% дітей віком від 3 до 6 років. Первинну професійну підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації здійснюють 45 закладів професійно-технічної освіти. З них 30 - це професійно-технічні навчальні заклади, 4 філії, 8 закладів у складі ВНЗ III-IV рівнів акредитації, 3 навчальні центри при установах виконання покарань.

Основною проблемою функціонування системи освіти є недовідне фінансування галузі, що спричиняє низьку якість підготовки фахівців, обмежену соціальну доступність вищої освіти, а також недостатній рівень професійних навичок у випускників.

З метою підвищення ефективності функціонування підсистеми освіти доцільним є приведення матеріально-технічної бази освітніх закладів до сучасного рівня, поглиблення співпраці потенційних роботодавців з освітніми закладами з метою поступового формування у майбутніх фахівців необхідних кваліфікаційних знань та вмінь, повноцінного виконання державою задекларованого в Конституції України права громадян на безкоштовну освіту.

7. МЕДИЧНА ПІДСИСТЕМА

В Одеській області функціонує 241 заклад охорони здоров'я, з яких 225 утримуються за рахунок коштів місцевих бюджетів. Загальна забезпеченість стаціонарними ліжками

населення області становить 75,4 на 10 тисяч населення. Протягом 2013 року забезпеченість ліжками денних стаціонарів склала 14,2 на 10 тис. населення. В області знаходиться 266 закладів загальної практики/сімейної медицини, з яких 233 розташовані у сільській місцевості, 33 - у містах області. Кількість штатних посад та працівників сімейних лікарів становить 1138 штатних одиниць.

Серед основних проблем функціонування медичної підсистеми є наявність значного рівня морального та фізичного зносу основних засобів, низька якість медичних послуг, неналежна профілактика захворювань, що обумовлено недостатністю фінансування галузі та низький рівень доходів населення.

З метою розвитку медичної підсистеми доцільним є збільшення кількості закладів охорони здоров'я які фінансуються за рахунок державного бюджету, вивчення та впровадження передового досвіду збереження здоров'я суспільства.

8. ПІДСИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Загальна чисельність дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування на кінець 2013 року в Одеській області становить 6266 чоловік. Протягом 2013 року було усиновлено 327 дітей, в т.ч. громадянами України – 220, іноземними громадянами – 107.²⁵

Ключовою проблемою підсистеми соціального забезпечення є поступове збільшення чисельності дітей сиріт в області, а також низький рівень фінансового забезпечення профільних закладів освіти.

З метою покращення ситуації у підсистемі соціального забезпечення необхідно впроваджувати системний підхід щодо працевлаштування та створення побутових умов для всіх

25. <http://www.od.ukrstat.gov.ua/>

дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

9. КУЛЬТУРНА ПІДСИСТЕМА

Станом на 1 січня 2014 року базову мережу закладів культури і мистецтва області складають 1721 заклад культури, з яких 23 - утримуються за рахунок обласного бюджету, 1698 - за рахунок міських, районних, сільських та селищних бюджетів (бібліотеки, клуби, музеї, школи естетичного виховання), зокрема 841 бібліотека, 26 районних/міських історико-краєзнавчих музеїв. Загалом кількість стаціонарних об'єктів, що надають професійні послуги у сфері культури станом на кінець 2013 року у порівнянні з 2012 роком не змінилася і становить: театри – 6 одиниць (4555 місць); 1 концертний (філармонійний) зал (980 місць); 8 музеїв; 1 цирк. Водночас кількість закладів культури клубного типу станом на кінець 2013 року становила 738 одиниць (52 – міська та 686 – сільська місцевість) і збільшилася на 1 одиницю у порівнянні з 2012 роком за рахунок сільської місцевості. В регіоні діють 4 центри національних культур. Кількість дитячих шкіл естетичного виховання у регіоні станом на кінець 2013 року становила 68 одиниць.

Основною проблемою функціонування підсистеми культури є обмеженість фінансового забезпечення, що пов'язано з необхідністю утримувати такі об'єкти за рахунок коштів місцевих бюджетів та забезпечувати належне матеріально-технічне забезпечення для підтримки відповідного рівня послуг.

Доцільним є проведення інвентаризації об'єктів культури та мистецтв масового характеру в регіонах для удосконалення мережі цих об'єктів.

ВИСНОВКИ

Проведений аналіз інфраструктурних складових Одеської області засвідчив про необхідність запровадження комплексного підходу щодо розвитку регіону. Забезпечити повноцінний розвиток області на даний час вбачається можливим лише за умови наявності системного підходу, який може бути реалізований за допомогою регіональної стратегії розвитку. На особливу увагу в регіоні на даний час заслуговують підсистеми житлово-комунального господарства та екологічна.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Упорядкування існуючих та будівництво нових полігонів утилізації твердих побутових відходів на півдні та на півночі регіону. (Джерело: кошти інвесторів, Державний бюджет України, місцеві бюджети. Терміни реалізації 3-5 років).
- Поширення форми державно-приватного партнерства у житлово-комунальному господарстві з метою створення необхідних обсягів фінансового забезпечення, відновлення фінансово-майнового стану галузі та підвищення якості комунальних послуг. (Джерело: кошти інвесторів, Державний бюджет України, місцеві бюджети. Терміни реалізації 1-5 років).

ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСТЬ

З огляду на розробку стратегій Полтавської області та розглянутий стан інфраструктури десяти підсистем Полтавської області ми можемо говорити про наступні тенденції. По ряду підсистем склалась ситуація дисбалансу, коли розвиток або відставання однієї підсистеми негативно впливає або впливатиме на розвиток інших. Так, на розвиток транспорту, зокрема авіаційного та річкового впливає недостатній розвиток культурної, туристичної та рекреаційної підсистем. Наявна інфраструктура готелів є недозавантаженою через відсутність відповідного потоку туристів, представників бізнесу.

Значна частина жителів Полтавщини проживає у сільській місцевості, але недорозвиненість тваринництва та гіпертрофований розвиток рослинництва негативно впливають на показники соціальної інфраструктури області. З іншого боку, переваги від розвитку сільського господарства може звести нанівець розвиток добувної галузі та нафто-газова промисловість області.

1. ТРАНСПОРТНА ПІДСИСТЕМА

На території Полтавщини функціонують всі (за винятком морського) види транспорту – залізничний, автомобільний, річковий, трубопровідний, повітряний. Провідне місце за вантажнооборотом в області належить трубопровідному і залізничному транспорту, а за пасажирооборотом – автомобільному і залізничному. За експлуатаційною довжиною залізничних колій загального користування – 3,9%, за довжиною автомобільних доріг з твердим покриттям – 5,4%, за вантажнооборотом автомобільного транспорту – 5%.

Залізничний транспорт Полтавщини займає друге місце в перевезенні вантажів і третє — в перевезенні пасажирів. Експлуатаційна протяж-

ність залізниць на території області становить 853,4 км. Щільність залізниць в розрахунку на 100 км кв. 2,96 км (Україна — 3,8 км). Залізниці обслуговуються переважно тепловою тягою. Експлуатаційна довжина електрифікованих залізничних колій загального користування становить 277,6 км (32,5% від загальної довжини). Решта 575,8 км (67,5%) — дизельне паливо.

Висновки і рекомендації по підсистемі: в області розвиненими є залізничний автомобільний та трубопровідний транспорт. За наявності всіх можливостей розвитку річкового транспорту його потужності використовуються непрофільно – для видобутку піску під час поглиблення фарватерів річок. Наявна інфраструктура авіатранспорту створює додаткове навантаження для бюджету щодо компенсації постійних витрат – утримання приміщень, виплати заробітних плат працівників.

2. ПІДСИСТЕМА ЗВ'ЯЗКУ

На території Полтавської області основними видами зв'язку виступають: поштовий, телеграфний, міський і сільський телефонний, телефонний міжміський (включаючи міжнародний), д्रो́тове мовлення, передача і прийом телевізійних і радіопрограм, радіозв'язок, комп'ютерний, мобільний. Доходи підприємств від подання послуг зв'язку у фактичних цінах постійно збільшується (2005 рік – 31,1 млн. грн., 2013 рік – 534,3 млн. грн.). В структурі доходів провідне місце займає мобільний зв'язок (250,0 млн. грн. та міжнародний зв'язок 106,8 млн. грн.).

В області діють наступні підприємства зв'язку: Укртелеком, Утел, Велтонтелеком, Київстар, Білайн, Лайф, МТС.

Аналіз надання послуг підприємствами зв'язку загального користування свідчить, що за останні роки значно скоротилось відправлення газет і журналів (з 17,1 млн. до 12,2 млн.), листів (з 10,6 млн. до 8,2 млн.), телеграм (з 0,18 млн. до

0,01 млн.), проте відправлення посилок збільшилось (з 0,27 млн. до 0,41 млн.). Поряд з тим, майже в 4 рази зменшилися обсяги надання міжміських телефонних переговорів (включаючи міжнародні) (з 106,87 млн. в 2005 році до 45,20 млн. в 2013 році).

Висновки і рекомендації по підсистемі: Наявна статистична інформація враховує показники, що є вже застарілими. Підсистема зв'язу одна із найбільш динамічних підсистем. При стратегічному плануванні цієї підсистеми слід відштовхуватися не від наявних статистичних показників, а від світових трендів розвитку цієї підсистеми.

3. ЕКОЛОГІЧНА ПІДСИСТЕМА

У 2013р. від стаціонарних джерел забруднення у повітря надійшло 66,6 тис.т забруднюючих речовин, що на 1,3 тис.т, або на 1,9% менше, ніж у 2012р. Із загальної кількості забруднюючих речовин, що надійшли в атмосферу, викиди метану та оксиду азоту, які належать до парникових газів, становили відповідно 18,2 тис.т та 0,1 тис.т. Крім цих речовин, у 2013р. в атмосферу було викинуто 3014,4 тис.т діоксиду вуглецю, який також впливає на зміну клімату.

У 2013 р. основними забруднювачами атмосферного повітря області були: ПАТ «Транснаціональна фінансово-промислова нафтова компанія «Укртатнафта», філія «Управління магістральних газопроводів «Київтранс-газ» ДК «Укртрансгаз» НАК «Нафтогаз України», ВАТ «Полтавський гірничо-збагачувальний комбінат», якими викинуто забруднюючих речовин відповідно 15,3 тис.т (23,0% від загального обсягу), 14,1 тис.т (21,1%), 8,8 тис.т (13,2%).

Висновки і рекомендації по підсистемі: Основними забруднювачами навколишнього середовища Полтавської області є нафто-газова промисловість та підприємства з видобутку залізної руди. Стратегія розвитку Полтавської області має враховувати, що розвиток зазначе-

них галузей буде знижувати потенціал розвитку туризму та сільського господарства.

4. РЕКРЕАЦІЙНА ПІДСИСТЕМА

Полтавська область - у 10 найпопулярніших областей України по рейтингу відомих брендів та місць відпочинку. Рівень надання туристичних послуг в області забезпечується інфраструктурою, яка на сьогодні складається - 50 готелів та інших закладів розміщення (29 мають сертифікацію), - 12 санаторно-курортних закладів, - 100 осель зеленого туризму, - більше 100 об'єктів харчування, - туристичні послуги надають 226 турагенцій та тур операторів. У 10 разів зросла кількість турагенцій та тур операторів, осель зеленого туризму за останнє десятиріччя.

Висновки і рекомендації по підсистемі: Рекреаційна галузь, зокрема готелі в умовах економічної кризи досить часто працюють не на повне завантаження. Тому важливим напрямком думки при розробці стратегії області є і використання рекреаційних ресурсів.

5. ПІДСИСТЕМА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

В сфері житлово-комунального господарства області працюють 120 підприємств комунальної та приватної власності. Кількість працюючого населення на підприємствах і в організаціях житлово-комунального господарства складає близько 11,0 тис.чол.

Ситуація в житлово-комунальному господарстві продовжує ускладнюватися, існують значні проблеми у становленні ринкових засад господарювання, розвитку конкуренції та залученні приватних інвестицій у підприємства галузі. Недосконала тарифна політика призвела до погіршення фінансово-економічного стану підприємств житлово-комунального господарства, зростання збитковості їх діяльності.

Причиною збитковості підприємств водопровідно-каналізаційного господарства та комунальної теплоенергетики є затримка з впровадженням економічно обґрунтованих тарифів на їх послуги, підприємства не отримують компенсації витрат через встановлення тарифів, що не враховують повної собівартості на виробництво послуг і не забезпечують граничного рівня рентабельності роботи підприємств.

По базових підприємствах житлово-комунального господарства області за 2010 рік рівні відшкодування тарифами для населення вартості зазначених послуг складають: теплопостачання - 85,1%, водопостачання - 58,4%, водовідведення - 40,5 %, квартирна плата - 96,0 %.

Висновки і рекомендації по підсистемі: Для відновлення інфраструктури ЖКГ слід залучати кошти державного бюджету та створити механізми залучення приватних ресурсів: приватно-публічне партнерство, ОСББ, залучення міжнародної технічної допомоги тощо.

6. ОСВІТНЯ ПІДСИСТЕМА

Середня освіта: загальноосвітні навчальні заклади – 703; навчається учнів - 125,3 тис. учнів

Дошкільні заклади – 578; Кількість дітей у закладах - 42,2 тис. чол.

Професійна освіта - вищі навчальні заклади III–IV рівнів акредитації (університети, академії, інститути) – 6; вищі навчальні заклади I–II рівня акредитації (технікуми, училища, коледжі) - 25; професійно-технічні навчальні заклади - 43.

Висновки і рекомендації по підсистемі: Ключова проблема: За період з 1995 року кількість студентів Вишів I - II рівнів акредитації зменшилась у 2 рази, а кількість студентів III - IV рівнів акредитації збільшилась у 2 рази. Освітня підсистема не готує фахівців для виробни-

цтва (синіх комірців), а намагається готувати т.з. «білих комірців». Подальший розвиток сільського господарства та промислових підприємств не можливий без усунення цього дисбалансу.

7. МЕДИЧНА ПІДСИСТЕМА

Підсумки опитування, розповсюджені на всі домогосподарства, свідчать, що 51,6% населення (у 2012р. - 50,7%) оцінило стан свого здоров'я як "добрий", 43,6% (у 2012р. - 41,4%) - як "задовільний", а 4,8% (у 2012р. - 7,9%) - як "поганий".

Майже 80,0% опитаних повідомили, що за останні 12 місяців вони хворіли. У більшості випадків перенесені захворювання не мали довготермінових негативних наслідків. Однак, 3,6% осіб відчули вплив захворювань на повсякденну працездатність, а 22,0% - на життєву активність, тобто можливість займатися фізичною працею, відвідувати культурні заклади, вести активний спосіб життя.

Із загальної кількості опитаних осіб 37,8% (у 2012р. - 39,1%) мали хронічні захворювання або проблеми зі здоров'ям. Найбільш поширеними були гіпертонія - 50,0%, серцеві захворювання - 32,4%, артроз або артрит, у тому числі ревматоїдний - 17,3%, остеохондроз - 14,8%.

За даними опитування частка домогосподарств, у яких хто-небудь потребував медичної допомоги, придбання ліків та медичного приладдя, у 2013р. становила 98,4% проти 96,6% у 2012р. При опитуванні у 2013р. повідомили, що за останні 12 місяців зверталися по медичну допомогу 89,5% опитаних осіб (у 2012р. - 89,7%). Серед тих, що зверталися по медичну допомогу, 84,5% зазначили, що зверталися до поліклініки (крім стоматолога), 19,6% - до сімейного лікаря у поліклініці, 19,4% - до стоматолога у державній медичній установі, 4,4% - до приватного стоматолога, 3,8% - до швидкої медичної допомоги, 3,0% - до платної медичної установи або лікаря з

приватною практикою (крім стоматолога), 0,4% - до народного цілителя, гомеопата, знахаря, екстрасенса.

Із загальної кількості осіб, які повідомили, що зверталися до лікаря за останні 12 місяців, 51,7% здійснили свій останній візит до лікаря у зв'язку з хворобою або проблемою зі здоров'ям, 46,0% - необхідністю проходження профілактичного огляду, 1,4% - необхідністю поновлення рецептів, 0,8% - необхідністю отримання документа, сертифіката, листа-довідки тощо, 0,1% - у зв'язку з нещасним випадком, травмою.

Частка домогосподарств, які повідомили про випадки неможливості задовольнити потреби в отриманні медичної допомоги, склала 4,0% від кількості домогосподарств, у яких хто-небудь із членів потребував медичної допомоги, придбання ліків та медичного приладдя.

Основною причиною недоступності окремих видів медичної допомоги переважна більшість домогосподарств, як і в опитуванні попереднього року, вказала занадто високу вартість ліків, медичних товарів, послуг охорони здоров'я.

Серед осіб, які перебували на стаціонарному лікуванні, 95,4% (у 2012р. - 96,4%) брали з собою до лікарні медикаменти, 94,6% (у 2012р. - 84,2%) - їжу, 89,5% (у 2012р. - 84,7%) - постільну білизну.

Висновки і рекомендації по підсистемі: У теперішній час медична система області перебуває у стані докорінного реформування. Хоча Полтавська область не увійшла до переліку пілотних областей з реформування медицини, наразі відбуваються ті ж процеси що і в областях-пілотах, тобто перехід від так званої системи Семашко до сучасної модернізованої трирівневої системи медичного забезпечення. З огляду на це, використання сталої системи наявних статистичних показників, зокрема, показників ліжко-місць, на нашу думку є неактуальним у теперішній ситуації. Напевно, що буде відбуватися лавиноподібне скорочення ліжко-місць, укрупнення лікарських закладів

та формування нової медичної інфраструктури Полтавської області у відповідності нового адміністративно-територіального поділу.

8. ПІДСИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

В області проживає 79811 осіб з інвалідністю, більшість з яких потребує постійної допомоги з боку держави, місцевих органів виконавчої влади. З них 9101 особа має I групу інвалідності, 32686 осіб - II групу, 33385 - III групу, та 4639 - дітей з інвалідністю.

Проблеми підсистеми соціального захисту : потреба в покращенні медичного обслуговування та оздоровлення осіб з обмеженими фізичними можливостями, їх реабілітації, наданні якісної освіти, фізкультурно-оздоровчого та культурного обслуговування; проблема працевлаштування осіб з інвалідністю, які мешкають у сільській місцевості (вплив сезонного характеру виробництва, відсутності роботодавців в переважній більшості сільських населених пунктів, проблеми транспортного сполучення); низька конкурентоспроможність осіб з інвалідністю в умовах постійного зростання вимог роботодавців до рівня освіти, виробничого досвіду претендентів на роботу; відсутність у роботодавців мотивації до працевлаштування осіб з інвалідністю, наявність перешкод для отримання та збереження роботи особою з інвалідністю, пов'язаних з зовнішнім оточенням; відсутність пропозицій від роботодавців для осіб з інвалідністю, що бажають організувати свою трудову діяльність вдома та займатись надомною працею; непристосованість об'єктів соціальної інфраструктури, житлового та громадського призначення до потреб осіб з обмеженими фізичними можливостями.

Важливим аспектом привабливості Полтавської області є доступність інфраструктури адміністративних приміщень, приміщень соціально-культурних закладів, магазинів тощо для інвалідів-колясочників. Оцінка інфраструктури має враховувати і цей показник.

Висновки і рекомендації по підсистемі: У зв'язку з тим, що майже вся інфраструктура відновлення здоров'я інвалідів залишилась в окупованому Криму (Євпаторія), а Полтавська область має ряд санаторіїв, зокрема у курорті – Миргороді, важливим напрямком розвитку соціальної інфраструктури для області слід розглянути створення національного центру реабілітації для інвалідів. Цей крок посилив би рекреаційний та туристичний потенціал області.

9. КУЛЬТУРНА ПІДСИСТЕМА

На кінець 2012 року на Полтавщині діяло 809 бібліотек, у т.ч. 44 для дітей, 858 клубних закладів, 6 центрів культури та дозвілля, 3 парки культури й відпочинку (м. Полтава, м. Кременчук, м. Лубни). У області працюють професійні мистецькі заклади: обласний український музично-драматичний театр імені М.В. Гоголя, обласний театр ляльок та Комунальне підприємство культури і мистецтв «Полтавська обласна філармонія», палац дозвілля «Листопад» із глядацькою залюю на 1200 місць, оснащеною сучасною звуковою й освітлювальною технікою, який складає гідну конкуренцію кращим залам не тільки України, а й Європи.

Висновки і рекомендації по підсистемі: В області наявна розгалужена мережа, що залишилась від СРСР, на утримання якої не вистачає бюджетних ресурсів, разом з тим пам'ятки культури, що мають потенціал туристичного інтересу досить часто знаходяться у стані напівруйнації. Для збереження таких пам'яток та зростання пов'язаного з питанням культури туристичного потенціалу Полтавської області у стратегії області слід передбачити механізми передачі таких пам'яток приватному туристичному бізнесу.

ВИСНОВКИ:

Після проведеного аналізу можна зробити висновки, що практично всі підсистеми інфраструктури області мають проблеми, які гальмують її розвиток.

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

- Для відновлення інфраструктури ЖКГ слід залучати кошти державного бюджету та створити механізми залучення приватних ресурсів: приватно-публічне партнерство, ОСББ, залучення міжнародної технічної допомоги тощо.
- Створення національного центру реабілітації для інвалідів. (Джерела: державні та приватні кошти. Термін реалізації: 2015-2018).

РІВНЕНСЬКА ОБЛАСТЬ

Рівень розвитку інфраструктури Рівненської області, в основному, забезпечений розвинутою мережею транспортних комунікацій, ділянки яких проходять за напрямками міжнародних європейських доріг, сприяють пропуску транзитних транспортних потоків через регіон, що обумовлює його стратегічне значення у розвитку економіки країни.

Розвиток інфраструктури області регламентований «Положенням про управління інфраструктури та промисловості Рівненської обласної державної адміністрації» та «Державною стратегією регіонального розвитку».

1. ТРАНСПОРТНА ПІДСИСТЕМА

За показником вантажообігу область знаходиться на 10 місці серед регіонів України та немає тенденції до зростання. За показником пасажирообороту область знаходиться на 11 місці серед регіонів України та має зигзагоподібну тенденцію. Зростають обсяги перевезень вантажів залізничним транспортом та пасажирів автомобільним транспортом. Мережа автомобільних доріг загального користування Рівненської області станом на 01.01.2014 становить 5143,2 км, в тому числі з твердим покриттям 5072,7 км (або 98,6%), із них: дороги державного значення – 2000,9 км; дороги місцевого значення – 3076,5 км.

Регулярним автобусним сполученням охоплено 98,3% сільських населених пунктів, це один із кращих показників серед регіонів держави. Це потенційно сприяє розвитку туристичної та туристично-рекреаційної інфраструктури області.

2. ПІДСИСТЕМА ЗВ'ЯЗКУ

Не спостерігається тенденція до збільшення

щільності зв'язку, оскільки область знаходиться на 21 місці серед регіонів України. В області експлуатуються 471 АТС, загальною монтованою ємністю 224,5 тис. телефонних номерів. Рівень телефонізації на 100 сімей становить 42 телефонних апарати. Кількість абонентів мобільного зв'язку становить 1265,65 тис. одиниць. Динамічного розвитку набуває комп'ютерний зв'язок, що пов'язано із підключенням до інформаційної мережі «Інтернет» все більшої кількості користувачів (станом на 01.01.2014 нараховувалося 49,4 тис. абонентів, в тому числі 44,2 тис. населення).

Рівненська область належить до регіонів, де найнижча щільність мереж фіксованого та мобільного зв'язку в розрахунку на 100 осіб. Перспективним напрямом розвитку інфраструктури зв'язку є розгалуженість мережі Інтернет, на противагу перенасиченості вітчизняного ринку мобільним зв'язком. Динаміка зростання користувачів мобільним зв'язком значно уповільнюється.

3. ЕКОЛОГІЧНА ПІДСИСТЕМА

Протягом останніх років техногенне навантаження на навколишнє природне середовище характеризувалося нестабільною динамікою. Рівненська область належить до регіонів, де за звітний період надійшло найменше забруднень від стаціонарних та пересувних джерел (52,1 тис. тонн). Валові обсяги викидів від підприємств області у розрахунку на одну особу – 11-13 кг/особу, що у 9-11 разів менше середніх показників в Україні.

Суттєвою складовою забруднення атмосферного повітря області є викиди від пересувних джерел (близько 75% валових викидів області), які щороку зростають внаслідок збільшення кількості автотранспорту та інтенсивності його руху. В області існують ареали забруднення, зокрема: Рівне, Здолбунів, Рівненський, Здолбунівський та Костопільський район. Згадані території мають близько 60% викидів шкідливих речовин у повітря, що обумовлю-

ється розташуванням на цій території найбільших підприємств області та значним скупченням автотранспорту.

Проблеми підсистеми: модернізація підприємств області у хімічній, деревообробній та промисловій галузях. Запуск сміттєпереробного заводу у Рівненському районі.

4. РЕКРЕАЦІЙНА ПІДСИСТЕМА.

Перспективна порогова рекреаційна ємність внутрішнього ландшафтного ресурсу складає 1,5 млн. осіб відпочиваючих, що дає можливість прийняти на відпочинок відпочиваючих з інших областей України. В області функціонує 30 санаторно-оздоровчих закладів та 55 готелів і мотелів.

В області не сформувалася відповідна до її рекреаційно-туристичного потенціалу система закладів розміщення. За останнє десятиліття практично відсутні зміни кількості готелів, хоча зростає їх номерний фонд та одноразова місткість. У територіальному розрізі 34% потужностей готелів розміщені у обласному центрі. Найнижчі показники використання місткості (до 0,1) зафіксовано у північних районах: Зарічненському, Рокитнівському, Костопільському, Березнівському (в середньому в області 0,23). За офіційними даними в області працює близько 90 агросадиб, загальна місткість яких становить близько 400.

У районах, що мають значні природні рекреаційні ресурси та недостатній рівень соціально-економічного розвитку та інфраструктурного забезпечення (Березнівський, Зарічненський, Рокитнівський, Сарненський) основна увага має бути приділена розбудові мережі транспортного сполучення та засобів розміщення відпочиваючих, щоб в повній мірі реалізувати потенціал природних рекреаційних ресурсів. Проте, в межах таких районів із усіх видів засобів розміщення варто розвивати ті, які придатні для організації природо-орієнтованих видів рекреації (бази відпочинку, кемпінги, агросадиби

тощо) та еколого-орієнтовані видитранспорту для туристів (велосипедний, кінний тощо).

5. ПІДСИСТЕМА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА.

Розвиток житлово-комунального господарства у Рівненській області, за напрямом встановлення приладів обліку споживання теплової енергії, відповідає середньостатистичному показнику по Україні. Зокрема, оснащеність будинковими лічильниками тепла складає – 25,5%, а лічильників гарячої води – 7,7% від потреби (по Україні оснащеність будинковими лічильниками тепла становить 26%, гарячої води – 19,9%). Щорічно зростають обсяги використання альтернативних видів палива на котельнях комунальної теплоенергетики, зокрема у 2013 році використано альтернативного палива 7,1 млн. тонн умовного палива, що на 14,3% більше, ніж у 2012 році. До обслуговування житлового фонду залучено 9 приватних підприємств, що становить 3% загальної кількості багатоквартирних будинків. За темпом зростання обсягів введення в експлуатацію житла область посідає п'яте місце в Україні.

Однією із найбільших проблем у даній підсистемі є заміна/реконструкція котлів (встановлення котлів з ККД не нижче 91%) та теплових мереж. Разом з тим, із загальної протяжності теплових мереж у незадовільному стані знаходиться 41,7%, аварійному – 3,1% (для порівняння по Україні цей показник становить 15,7%). Зношеність основних фондів підприємств комунальної власності складає 40%. Житловий фонд області обладнаний 1269 ліфтами, з них 878 ліфтів експлуатуються понад 25 років.

В даний час очистка 70 відсотків стічних вод здійснюється на очисних спорудах ПАТ «Рівнеазот» (підприємство недержавної форми власності). Розроблення оптимальних механізмів кредитування ОСББ банками та іншими фінансовими установами. Залучення приватних підприємств до обслуговування житлового фонду.

6. ОСВІТНЯ ПІДСИСТЕМА

Станом на 01.01.2014 в області функціонує 495 дошкільних та 677 загальноосвітніх навчальних закладів, в яких виховується 39 тис. дітей та навчається 142,7 тис. учнів. Крім того, в області функціонує 54 комплексних і профільних позашкільних навчальних закладів системи освіти та 2337 гуртків на базі загальноосвітніх навчальних закладів, в яких навчаються 93 тис. дітей (66% загальної кількості). В області функціонує 19 освітніх інтернатних закладів, у яких утримується 2730 вихованців, з них 1478 дітей забезпечені корекційною освітою.

Проблеми підсистеми: реконструкція дитячих садків, шкіл. Не усі школи охоплені мережею довозу школярів в рамках Державної програми «Шкільний автобус». Усі загальноосвітні навчальні заклади I–III ступенів області у повному обсязі забезпечено навчальними комп'ютерними комплексами та під'єднано до глобальної мережі Інтернет, що створює додаткові умови для розвитку дистанційного навчання та вирівнювання рівня знань.

7. МЕДИЧНА ПІДСИСТЕМА

У галузі охорони здоров'я: в області функціонує 90 закладів охорони здоров'я (з них 46 стаціонарних, тоді як у 2010 році – 69), 18 центрів первинної медичної допомоги (до яких входить 623 ФАП та 156 сільських лікарських амбулаторій загальної практики-сімейної медицини), 11 лікарських амбулаторно-поліклінічних закладів, обласний центр невідкладних станів та медицини катастроф (до якого входить 3 станції, 17 підстанцій та 22 пункти постійного базування), 3 санаторії та 11 інших медичних закладів. В сільській місцевості (районах) за принципом сімейності медичну допомогу отримують 96,2% населення.

У закладах охорони здоров'я працює 4311 лікарів, показник забезпеченості становить 37,3 лікаря на 10 тис. населення (при цьому у 11 з 16 районів показник забезпеченості не

перевищує 22 лікаря на 10 тис. населення). Внаслідок проведеної оптимізації, ліжковий фонд зменшився за останні 4 роки на 969 ліжок, або на 9,6%. Більшій половині жителів регіону надається медична допомога на засадах сімейної медицини.

За підтримки приватних інвесторів та державних програм придбати та встановити сучасне медичне обладнання. Реорганізувати мережу закладів охорони здоров'я.

8. ПІДСИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Станом на 01.01.2014 в області зареєстровано 1852 дитини-сироти та дитини, позбавлені батьківського піклування, з яких під опікою та піклуванням перебувало 1437 дітей даної категорії. У 2013 році у 64 прийомних сім'ях виховувалось 135 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування та 153 дитини зазначеної категорії виховувалось у 22 дитячих будинках сімейного типу. Частка дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування області, які влаштовані до сімейних форм виховання становить 93% (один із найвищих по Україні). Впродовж 2010 - 2013 років в області усиновлено 151 дитину-сироту та дитину позбавлену батьківського піклування, під опіку та піклування взято 1042 дитини, створено 4 дитячі будинки сімейного типу. В області функціонує 7 інтернатних установ для людей похилого віку та інвалідів, розрахованих на 1210 місць. На початок 2014 року на повному державному утриманні в даних установах проживало 1067 громадян похилого, віку та інвалідів, у 2013 році до інтернатних установ направлено 152 інваліди, в тому числі дітей-інвалідів та людей похилого віку.

Проблеми підсистеми: Недостатня кількість місць у інтернатних закладах освіти та закладах для людей похилого віку та інвалідів, проблема соціалізації дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування.

На основі державних та донорських коштів

модернізувати інтернатні заклади освіти і заклади для людей похилого віку та інвалідів. Через співпрацю із громадськими організаціями впровадити систему соціалізації дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування.

9. КУЛЬТУРНА ПІДСИСТЕМА

Культурно-мистецьке обслуговування населення області здійснюють: 2 обласних театри – академічний український музично-драматичний та ляльковий, обласна філармонія, 575 публічних і публічно-шкільних бібліотек, 673 клуби і будинки культури, 11 державних музеїв і 2 історико-культурні заповідники, в яких зберігається більше 260 тис. експонатів державної частини музейного фонду України, 34 школи естетичного виховання, обласний центр народної творчості, парк культури і відпочинку та зоопарк.

Водночас, відслідковується значна диференціація закладів культури по районах області. Впродовж останніх двадцяти років не проводились необхідні ремонтні та ремонтно-реставраційні роботи на об'єктах галузі, у тому числі пам'ятках архітектури національного значення.

Впровадження сучасних технологій комп'ютеризації та підключення до мережі «Інтернет» бібліотек, оскільки доступ до інтернету має 108 бібліотек у сільській місцевості.

та розвивати екологічні маршрути для туристів (велосипедний, кінний тощо).

РЕКОМЕНДАЦІЇ

■ Розвивати засоби розміщення відпочиваючих (баз відпочинку, кемпінги, агросадиби тощо) та екологічні маршрути для туристів у північних районах області. Джерела фінансування: приватні кошти, грантові кошти (програма ООН «Розвиток, орієнтований на громаду, покращить якість життя в Україні»). Термін реалізації проекту: до 2 років. Можливий виконавець – громада населеного пункту.

■ Розвивати систему диверсифікації джерел теплової енергії. Зокрема, збільшити кількість площ під посіви «енергетичної верби». Джерела фінансування: приватні кошти, державні кошти. Термін реалізації проекту: до 2 років. Можливий виконавець – органи місцевого самоврядування.

■ Розбудова точок доступу до мережі Інтернет (область посідає 25 сходинку серед регіонів країни за кількістю абонентів з доступом до мережі Інтернет). Джерела фінансування: приватні кошти, державні кошти. Термін реалізації проекту: до 2 років. Можливий виконавець – підприємці та органи місцевого самоврядування.

ВИСНОВКИ

У районах, що мають недостатній рівень соціально-економічного розвитку та інфраструктурного забезпечення (Березнівський, Зарічненський, Рокитнівський, Сарненський), але володіють значними природними рекреаційними ресурсами, розбудовувати мережу транспортного сполучення та засоби розміщення відпочиваючих, придатних для організації природо-орієнтованих видів рекреацій (баз відпочинку, кемпінги, агросадиби тощо)

СУМСЬКА ОБЛАСТЬ

Сумська область є індустріально - аграрним регіоном, має достатньо розвинений виробничий потенціал, по рівню розвитку інфраструктури займає місце в середині рейтингу серед інших областей України, що в цілому забезпечує належне надання послуг населенню. Водночас, рівень об'єктів інфраструктури в більшості підсистемах характеризується довговічністю, зношеністю, потребує модернізації та капіталоукладень, певний розвиток та оновлення об'єктів існує в галузях транспорту, зв'язку та телекомунікацій.

Рівень розвитку інфраструктури по окремих підсистемах відображений в щорічній програмі економічного і соціального розвитку Сумської області, а також у відповідних цільових обласних програмах, що в більшості своїй не мають достатнього фінансового забезпечення.

1. ТРАНСПОРТНА ПІДСИСТЕМА

Вантажообіг. У 2013р. вантажообіг склав 12524,6 млн.ткм, що становило 90,9% до 2012р. Це зумовлено зменшенням обсягів перевезення вантажів як залізничним (12058,0 млн.ткм, 90,6%), так і автомобільним (466,6 млн.ткм, 99,1%) транспортом. В загальній структурі вантажообігу – 96,3% - залізничний транспорт.

Пасажиروоборот. Послугами пасажирського транспорту за 2013р. скористалися 103472,4 тис. пасажирів, пасажирооборот виконано в обсязі 3666,0 млн.пас.км (96,9% до 2012р.), у т.ч. залізничним - 3025,0 млн.пас.км (95,4% до 2012 р.), автомобільним - 569,6 млн.пас.км (108% до 2012р.).

Всього автомобільних доріг – 7,21 тис.км, у т.ч. державного значення – 2,1 тис.км, місцевого значення – 5,1 тис.км. Дороги з твердим покриттям становлять - 6,7 тис.км. (93%).

Проблеми: незадовільний стан автомобільних доріг місцевого значення, скорочення пасажиропотоку на приміських маршрутах, що призводить до зниження рентабельності перевезень та їх припинення; неналежна якість надання послуг (переповненість пасажирами автомобілів в певні дні/години в приміському\міському транспорті, зношеність автомобілів), залежність ринку послуг в містах від приватних автоперевізників (маршрутні таксі).

Перспективи: в подальшому з зростанням економіки в цілому прогнозується відновлення (збільшення) обсягів вантажообігу всіма видами транспорту, пасажирообороту - залізничним. Залишатиметься нерентабельним ринок перевезень в сільській місцевості, відповідно – низька якість послуг.

2. ПІДСИСТЕМА ЗВ'ЯЗКУ

У 2013р. діяльність у сфері послуг пошти та зв'язку здійснювало 41 підприємство-оператор зв'язку, якими було надано послуг на суму 479,9 млн.грн., з них 339,6 млн.грн. – населенню. Провідне місце у загальному обсязі належить мобільному зв'язку (44,4%): доходи від його споживання склали 205,5 млн.грн., а кількість користувачів перевищила 1,3 млн. абонентів. Постійно збільшується коло абонентів мережі «Інтернет»: від надання доступу до мережі доходи склали 53,9 млн.грн., а кількість абонентів – 61,3 тис.

Проблеми: скорочення споживання основних поштових послуг протягом останніх років, зокрема, письмової кореспонденції, відповідно наявність збиткових відділень поштового зв'язку, низька доступність мережі Інтернет переважно в сільській місцевості.

Перспективи: споживання традиційних послуг зв'язку зменшуватиметься за рахунок стрімкого розвитку в подальшому сучасних видів (мобільний зв'язок, Інтернет), на ринку доставки кореспонденції - діятимуть альтернативні «Укрпошти» оператори, проте їх діяльність

зосереджуватиметься в основному в пунктах з достатньою кількістю населення.

3. ЕКОЛОГІЧНА ПІДСИСТЕМА

У 2013р. в атмосферу надійшло 30532,0 т шкідливих речовин, що на 1,0% більше, ніж у 2012р. Щільність викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел забруднення на 1 км.кв – 1281,1 кг (по Україні – 7116 кг), у розрахунку на 1 особу - 26,8 кг. (по Україні – 94,4 кг).

Найбільшими забруднювачами повітря Сумської області у 2013р. були такі підприємства: філія управління магістральних газопроводів «Київтрансгаз» дочірньої компанії «Укртрансгаз» НАК «Нафтогаз України» – 10548,8 т (34,5% від загального обсягу), ТОВ «Сумитеплоенерго» – 5228,7 т (17,1%), Качанівський ГПЗ ПАТ «Укрнафта» – 4483,5 т (14,7%), НГВУ «Охтирканафтогаз» ПАТ «Укрнафта» – 2160,0 т (7,1%), ПАТ «Сумихімпром» – 2121,9 т (6,9%), НГВУ «Полтаванафтогаз» УППГ-1 – 730,1 т (2,4%).

Проблеми: відсутність локальних систем виявлення загрози виникнення надзвичайних ситуацій на багатьох об'єктах підвищеної небезпеки області та надійної системи оповіщення та інформування населення; низький вплив (або відсутність оперативного реагування) органів влади на суб'єктів господарювання (в основному з видобутку природних копалин) - забруднювачів довкілля (води, землі, повітря).

Перспективи: не зважаючи на достатньо низький в цілому по області рівень забруднення навколишнього середовища існують локальні місця, де наявні промислові підприємства (м.Суми, Шостка), підприємства з видобутку нафти (вищезазначені райони), що з розвитком діяльності та відсутністю модернізованого обладнання погіршуватимуть екологічний стан відповідних територій.

4. РЕКРЕАЦІЙНА ПІДСИСТЕМА

Упродовж 2013 року в області працювало 68 колективних засобів розміщення, у т.ч. готелі та аналогічні засоби розміщення (у т.ч. турбази, студентські літні табори) – 50 (у 2010 р. – 36), спеціалізовані засоби розміщення (у т.ч. санаторії та пансіонати з лікуванням, санаторії-профілакторії, бази відпочинку) – 18 (у 2010 р. – було 24). Кількість місць в них відповідно – 1,37 та 2,12 тис. (разом – 3,5 тис.). У 2010 р. – 2,92 та 2,72 тис.

Кількість розміщених в них осіб – 59,2 тис. відповідно – 45,1 та 14,1. (у 2010 році – в готелях -48,2 тис.). Кількість суб'єктів тур діяльності – 59, у т.ч. юридичні особи – 23, ФОП (турагенти) –36.

Проблеми: певна кількість об'єктів стала нерентабельною (перебувала на балансі певних закладів та установ), високий рівень оплати за ці послуги на рівні об'єктів за межами області, необхідність капіталовкладень в модернізацію та ремонт об'єктів. Стримують розвиток туризму відсутність належної інфраструктури, незадовільний стан доріг, їх невідповідність сучасним транспортним навантаженням, потребують значного ремонту об'єкти туристичного показу, у першу чергу, пам'ятки культурної спадщини.

Перспективи: туристичний потенціал області за умови модернізації об'єктів, розбудови таких форм відпочинку як літні табори та бази, модернізації закладів з лікуванням може бути інвестиційно-привабливим та перспективним для розвитку туризму.

5. ПІДСИСТЕМА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Весь житловий фонд області – 27,9 млн. м² загальної площі, забезпеченість населення області житлом становить 23,6 м² на одного жителя (у 2009р. – 23,0). В області станом на 01.01.2014 на квартирному обліку перебуває – 52,483 осіб, більше 10 років – 39,870. Одержав-

ли житло та поліпшили житлові умови у 2013р. – 129 (Полтавська – 102, Чернігівська – 111, Харківська – 257). У 2013р. в області прийнято в експлуатацію 142,6 тис.м² загальної площі житла, що становить 72,8% рівня 2012р. У т.ч. у міських поселеннях (79,2 % в загальній структурі) – 119, 9 тис.м² (74,2% до 2012р.).

Проблеми: В області житловий сектор перейшов на ринкові відносини і головною проблемою будівництва (придбання) житла населенням із середніми достатками є висока вартість кредитної ставки, зростання вартості будівництва 1 м² загальної площі житла, зменшення обсягу державного фінансування в будівництві житла. Щороку одержували житло лише 0,3-0,4% тих, що перебували в черзі. Змінилася структура введених в експлуатацію житлових будинків за формами власності і джерелами фінансування.

Перспективи: Радикальні зміни відбулися в системі фінансування житлового будівництва. Основну роль набувають індивідуальні забудовники. Обсяги будівництва житла для соціально незахищених верств населення недостатні і не дозволяють послідовно вирішити проблему забезпечення їх житлом. Необхідним є впровадження програм здешевлення вартості іпотечних кредитів, цільових програм індивідуального житлового будівництва.

6. ОСВІТНЯ ПІДСИСТЕМА

К-ть дітей дошкільного віку – 53,4 тис. К-ть дошкільних закладів в області щороку збільшується – 534 (у т.ч. 20 не працювали, 2005р. – 415, 2010р. – 495, 2012р. – 528), місць в них – 32915, к-ть дітей у закладах у 2013р. – 37,4 тис. (у 2010 – 34,5 тис.), охоплено дітей закладами – 70% (2005р. – 60%). Завантаженість дошкільних закладів на кінець 2013 року на 100 місць – 114, в міських поселеннях – 125, сільській місцевості – 86.

Кількість денних загальноосвітніх навчальних закладів (13\14 н.р) – 545 (2010р. – 608, 2013 -

561), учнів - 92,3 тис. (2010р. – 98,1 тис., 2013р – 94 тис.). Середня к-ть учнів – 170.

Проблеми: Спостерігається перевантаження груп дошкільних навчальних закладів у містах обласного значення; недостатня кількість шкільних автобусів, значна кількість малокомплектних класів в школах сільської місцевості і відсутність необхідного фінансування на матеріально-технічне забезпечення (в т.ч. оновленими комп'ютерними комплексами, доступом до мережі Інтернет), що позначається на якості надання послуг.

Перспективи: необхідно провести модернізацію системи сільської освіти на предмет доступності отримання якісних знань (оновлене матеріально-технічне забезпечення закладів, нові технології та знання у т.ч. через базові опорні школи, підвіз до них); в містах проблема недоступності навчання в ДНЗ може зростати і потребуватиме вирішення за рахунок місцевих бюджетів.

7. МЕДИЧНА ПІДСИСТЕМА

В області за даними на 2012 рік – 70 лікарняних закладів (у 2010 р. – 78), ліжок – 90,6 на 10 тис. (у 2010р – 96,7). Кількість лікарських амбулаторно-поліклінічних закладів – 257 (у 2010 – 296), ФАПів – 526. Планова ємність амбулаторно-поліклінічних закладів – 237,7 на 10 тис.населення, 27,1 тис. за зміну. Середня очікувана тривалість життя при народженні – 71,08р. (ч. - 65,7; ж. – 76,3), що корелюється з загальноукраїнськими показниками (66,1; 76).

Проблеми: недостатність та неефективність фінансування, у зв'язку з чим залишається низькою матеріально-технічна база лікувальних закладів (близько 70% діагностичної апаратури вичерпали свій ресурс).

Залишається недостатнім кадрове забезпечення закладів охорони здоров'я, особливо в сільській місцевості (укомплектованість лікарських посад в сільських амбулаторіях та дільничних лікарнях становить 66%, серед-

ніх медичних працівників фельдшерських та фельдшерсько-акушерських пунктів – 98%).

Перспективи: при існуючій практиці зберігатиметься неналежна якість медичних послуг, існує необхідність розвитку екстреної та особливо первинної медичної допомоги, оптимізації мережі закладів охорони здоров'я, модернізації їх лікувально-діагностичної бази.

8. ПІДСИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

В області у 2012-2013 навчальному році функціонувало 19 інтернатних закладів системи загальної середньої освіти, де виховувалося 2,5 тис. дітей (в порівнянні з 2011 р. менше на 15%), у т.ч. 344 дитини-сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування. У 2012-2013 роках до інтернатних установ не було направлено жодної такої дитини, протягом трьох останніх років до сімейних форм виховання з інтернатних закладів переведено 67 таких дітей.

В області у 2013 році прийомних сімей – 140 в яких виховуються 273 дітей, ДБСТ – 22 – 161 дитина (у 2010 році: сімей – 108, дітей – 204; ДБСТ – 17, дітей – 124). Чисельність дітей у Сумській області, усиновлених протягом року – 72 (загальна чисельність дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування на кінець року – 2258).

Проблеми: актуальними залишаються питання запобігання поширенню соціального сирітства, популяризації родинного виховання; забезпечення захисту житлових і майнових прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Перспективи: в області створені умови для соціального захисту зазначеної категорії громадян, фінансування інтернатних закладів забезпечується з обласного бюджету в повному обсязі до затвердженого кошторису; зберігатиметься пріоритет забезпечення прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування на виховання в сімейному оточенні.

9. КУЛЬТУРНА ПІДСИСТЕМА

В області на 2012 рік: професійних театрів – 2 (відвідування зросло з 2010 р.: з 109,1 тис до 114,7 тис.), концертних організацій (філармоній) -1, музеїв 16 (у 2010 -15, відвідування зросло з 217, 9 тис. до 247 тис.), масових та універсальних бібліотек – 566 (зменшилось, у 2010р. – 595), демонстраторів кіно\відео фільмів – 11 (у 2010р. – 13, к-ть відвідувань зросло з 162,2 тис. до 219 тис.осіб), закладів культури клубного типу – 614 (місць – 167,3 тис., у 2010р. – 634). Початкові спеціалізовані мистецькі навчальні заклади – 35, кількість учнів – 7,7 тис. осіб. (у 2012р. – 7,5).

Проблеми: недостатній рівень фінансування галузі: 11 закладів культури знаходяться в аварійному стані, 230 – потребують капітального ремонту; в осінньо-зимовий період опалюється лише 83% закладів; на неповних ставках утримується 1210 працівників, з них 343 особи відповідно до нормативів потребують переведення на повні тарифні ставки.

Перспективи: зберігається достатня мережа об'єктів масових закладів культури для забезпечення потреб населення, водночас збереження існуючої інфраструктури об'єктів в сільській місцевості потребуватиме значного фінансування з місцевих бюджетів (ремонт, модернізація, заробітні плати).

ВИСНОВКИ

■ Підсистема охорони здоров'я характеризується нерівністю доступу до медичних послуг, зокрема сільського населення. Бюджетне фінансування в основному направлене на підтримку існуючої моделі управління медициною в області. Введення нових об'єктів не змінює загальної тенденції низького рівня профілактики захворювань. Пріоритетним є надання населенню якісної первинної медико – санітарної допомоги.

■ Підсистема освіти характеризується невідповідністю інфраструктури об'єктів дошкільної

освіти потребам населення: наявні проблеми надання послуг в містах області щодо доступу до якісної дошкільної освіти (перезавантаженість, неповне охоплення). При існуючій динаміці народжуваності, необхідності повноцінного розвитку та підготовки дитини до отримання освіти в середній школі постає питання в майбутньому повного охоплення дітей дошкільною освітою. Також внаслідок демографічних тенденцій (спад) в сільській місцевості необхідна оптимізація та модернізація мережі навчальних закладів.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

■ Медична підсистема: впровадження первинної медико-санітарної допомоги на засадах загальної практики (сімейної медицини): розбудова та матеріально-технічне оснащення амбулаторій з максимальної доступністю їх до громадян; матеріальне заохочення та створення побутових умов для медичних працівників в сільській місцевості; забезпечення діяльності вертикалі ПМСД в загальній системі охорони здоров'я (з підтримкою їх діяльності з боку центрів в районах: навчання працівників, доступність всіх інших закладів для лікування та діагностики, інші ресурси); розвиток системи швидкої медичної допомоги.

Фінансування: розвиток соціальних угод (партнерства) щодо підтримки діяльності амбулаторій ПМСД (підприємництво (бізнес) – місцева громада - місцеві бюджети) з застосуванням форм соціального медичного страхування; раціональне бюджетне фінансування та перерозподіл коштів за рахунок оптимізації видатків (у т.ч. оптимізація ліжкового фонду).

■ Освітня підсистема:

■ забезпечення доступності отримання якісної освіти в дошкільних навчальних закладах: відновлення діяльності дитячих садків (в т.ч. їх повернення до комунальної власності), розширення класів, ремонт та модернізація приміщень, у т.ч. в межах створених навчально-ви-

ховних комплексів. Фінансування: отримання кредитів для модернізації об'єктів, надання пільг будівельним (ремонтним) підприємствам на їх відновлення, подальше утримання закладів - бюджети міст.

■ доступ до якісного матеріально-технічного забезпечення та нових технологій в сільській місцевості: забезпечення використання ресурсів базових опорних шкіл, придбання в необхідній кількості комп'ютерних комплексів, навчальних програм, навчального матеріально-технічного забезпечення. Фінансування: бюджетне із залученням ресурсів місцевого бізнесу за рахунок надання податкових пільг, а також пільг провайдером – надавачам послуг доступу до високошвидкісного Інтернету в сільських школах, подання пропозицій щодо надання пільг на державному рівні виробникам навчального матеріально-технічного та комп'ютерного забезпечення.

ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСТЬ

Площа області – 13,8 тис. км², що становить 2,3% території України. За індексом людського розвитку область займає 6 місце серед регіонів України. Область посідає також одне із чільних місць – сьоме за комплексом характеристик, що використовуються для виміру трудового потенціалу і характеризують рівень освіченості та інших параметрів якісного стану населення. Отже, Тернопільщина володіє достатньо багатим природно-ресурсним потенціалом, який при відповідних умовах може перетворитись у добрі стартові умови для подальшого розвитку області.

1. ТРАНСПОРТНА ПІДСИСТЕМА

За 2013 р. підприємствами транспорту області перевезено 7584,7 тис. т вантажів, що на 7,9% менше, ніж за 2012р. Вантажообіг становив 1853,6 млн.ткм (62,1% від обсягу 2012р.).

Послугами пасажирського транспорту (включаючи електро-транспорт) скористалися 85,3 млн. пасажирів, виконано пасажирооборот у обсязі 2077,7 млн.пас.км, що відповідно на 8,2% і 5,8% більше порівняно з 2012р.²⁶

Транспортна мережа області включає 5062,8 км. експлуатаційної довжини автомобільних доріг з твердим покриттям та 565,4 км. залізничних колій.

Щільність шляхів сполучення становить 364 км. експлуатаційної довжини автомобільних доріг з твердим покриттям та 41 км. залізничних колій, в розрахунку на 1 тис.кв.км. території, що є кращими показниками серед областей України. Недостатнє фінансування призвело до того, що 60% автомобільних доріг державного значення та 80% місцевого значення потребують негайного капітального ремонту.²⁷

26. http://www.te.ukrstat.gov.ua/files/arxivPublicacija/Publicacija_201312.htm

27. www.adm.gov.te.ua/files/toda_p120_strategia%202015.doc

Серед основних проблем транспортної підсистеми є поганий стан шляхового покриття, а також висока вартість транспортних послуг у доходах домогосподарств, що пов'язано зі значною вартістю паливно-мастильних матеріалів.

З метою розвитку транспортної підсистеми доцільним є оновлення та розширення кількості одиниць рухомого складу всіх складових транспортної підсистеми, особливо залізничної для створення сприятливих умов щодо включення її до мережі міжнародних транспортних коридорів, з метою забезпечення потреб в перевезеннях та відправлення вантажів.

2. ПІДСИСТЕМА ЗВ'ЯЗКУ

Протягом 2013 року Тернопільською філією ПАТ "Укртелеком" надано послуг населенню на 117,1 млн гривень, що на 2,6% більше, ніж у минулому році. Тернопільською дирекцією УДППЗ "Укрпошта" у 2013 році, за попередніми даними, отримано загальних доходів на суму 88,9 млн гривень, що на 13,3% більше, ніж у минулому році.

Динамічного розвитку в області набуває комп'ютерний зв'язок, що пов'язано з підключенням до інформаційної мережі «Інтернет» все більшої кількості користувачів (в 2013 р. в області нараховувалось 12,3 тис. абонентів, що складало 2,6% загальнодержавної кількості). Кількість користувачів мережі «Інтернет» в області зростає дещо вищими темпами, ніж в середньому по Україні (середньорічний темп приросту за 2010-2013 роки становив 68% проти 65,7% в Україні).

Ключовою проблемою функціонування підсистеми зв'язку залишається якість послуг, що пов'язано з постійно зростаючими вимогами споживачів відповідно до вимог передових технологій.

З метою розвитку підсистеми необхідним є забезпечення доступу споживачів до системи мобільного зв'язку, а також надання послуг зв'язку в

сфері кабельного телебачення та підключення до мережі Інтернет на всій території регіону. А також необхідно підвищувати кваліфікації працівників сфери зв'язку для підвищення якості та розширення спектру наданих послуг.

3. ЕКОЛОГІЧНА ПІДСИСТЕМА

Загальний обсяг викидів забруднюючих речовин і діоксиду вуглецю в атмосферне повітря в області становить – 58,2 тис. т., в тому числі стаціонарними джерелами – 15,9 тис. т. (в 2012 р. цей показник становив 21,0 тис. т., що говорить про скорочення на 5,1 тис. т.), пересувними джерелами – 41,7 тис. т. (в 2012 р. – 44,1 тис. т. – цей показник теж знизився), тобто можна говорити, про скорочення обсягів викидів забруднюючих речовин. Найбільша щільність викидів на 1 км² – 17,3 т у Тернопільському районі.²⁸

До найбільших забруднювачів атмосферного повітря в області належать підприємства, діяльність яких пов'язана з транспортуванням газу (13,646 тис.т або 65,3 % від загальних викидів стаціонарними джерелами по області. У містах та районах області, де розташовані підприємства цих галузей, спостерігаються найвищі обсяги викидів в атмосферне повітря.²⁹

Отже найбільшої екологічної проблемою області є: утилізація побутового сміття та відходів теплоелектроцентралі (утилізація шлаку), незадовільний стан каналізаційних мереж та очисних споруд більшості населених пунктів області, незадовільна експлуатація та санітарний стан організованих полігонів твердих побутових відходів міст і селищ області.

З метою поліпшення екологічної ситуації є необхідність посилення контролю за дотриманням нормативів викидів найбільшими вже

існуючими промисловими забруднювачами; дотримання санітарно-епідеміологічних норм при будівництві нових об'єктів; будівництво заводу по сортуванню та переробці сміття на території району.

4. РЕКРЕАЦІЙНА ПІДСИСТЕМА

Туристично-рекреаційну галузь визначено однією з пріоритетних в області. Її потенціал нараховує: 308 пам'яток природи, 18 парків – пам'яток садового мистецтва, 89 заказників, понад 4000 пам'яток історії, археології та архітектури, 2 державні та 1 національний історико-архітектурні заповідники, 200 тис. га ландшафтних територій.

Готельна сфера області демонструє стійкі темпи росту. В області діють 63 готелі, мотелі і кемпінги на 2100 місць, на даний час в області функціонує 11 санаторіїв та профілакторіїв з лікуванням (1,6 тис. ліжок), 3 бази відпочинку (0,4 тис. місць) та 484 дитячих оздоровчих табори (2,6 тис. місць).

На Тернопіллі нараховується більше сотні об'єктів спелеології. До послуг туристів-спелеологів: печери «Млиники», «Озерна», «Уринь», «Оптимістична».

Отже, основними проблемами функціонування рекреаційної підсистеми області є недостатнє фінансування об'єктів рекреаційної сфери призводить до значного рівня зношування як санаторіїв, так і профілакторіїв, а також не відповідність послуг сучасним потребам, що зумовлює підвищення вартості даних послуг.

З метою розвитку рекреаційної підсистеми на території Тернопільської області необхідним є відновлення фінансово-майнового стану об'єктів галузі, створення необхідної інфраструктури для відпочинку та туризму, а також запровадження нових видів туристичних маршрутів та послуг, які б відповідали вимогам сучасності.

28. <http://www.te.ukrstat.gov.ua/files/NPS/NPS2.htm>.

29. <http://www.menr.gov.ua/docs/activity-dopovidi/regionalni/rehionalni-dopovidi-u-2012-rotsi/ternopilska%202012.pdf>

5. ПІДСИСТЕМА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

У січні-листопаді 2013 р. населенням області сплачено за житлово-комунальні послуги 537,7 млн. грн. (102,3 % нарахованих сум, включаючи погашення боргів попередніх періодів), що більше січня листопада 2012 р. на 9,8 % (або на 47,8 млн. грн.)

В області функціонує 100 підприємств галузі, які експлуатують основні фонди на суму 1,4 млрд.грн., процес оновлення яких стримувався через відсутність коштів. В аварійному стані перебувають майже третина водопровідно-каналізаційних мереж, близько 30% теплопунктів, понад 15% мостів та шляхопроводів.

Основною проблемою функціонування житлово-комунального господарства є невідповідність обсягів його фінансового забезпечення існуючим потребам функціонування, рівень зносу яких коливається в межах 60-80%.

Назріває проблема знесення аварійного житла (138 будинків загальною площею – 18,1 тис. кв.м, в т.ч. панельних будинків серії 135). Всього житловий фонд в 2013 р. становив 26,1 млн. м², що на 0,2 млн. м² більше ніж в 2012 р.

З метою забезпечення поточного функціонування житлово-комунального господарства, задоволення потреб населення у послугах відповідної якості необхідним є залучення значних обсягів інвестицій в галузь, що може бути реалізовано у вигляді передачі комунальних об'єктів у концесію, забезпечення державних гарантій залучення інвестиційних ресурсів.

6. ОСВІТНЯ ПІДСИСТЕМА

Станом на 2013/2014 рік в області функціонують 855 денних загальноосвітніх шкіл, з них 14 спеціальних шкіл-інтернатів. У загальноосвітніх школах навчається 107,9 тис. учнів.

Основним постачальником робітничих кадрів

регіону є професійно-технічні навчальні заклади. Для цього збережено 24 державних професійно-технічних навчальних заклади та їх дві філії, 4 професійних ліцеї, 10 профтехучилищ, 2 навчальні центри і училище при виправних колоніях, в яких навчається 10,5 тис. юнаків і дівчат за 75 професіями.

Мережа вищих навчальних закладів області різних типів та рівнів акредитації налічує: 4 університети, серед яких 2 мають статус національних, 8 інститутів, 11 коледжів, 4 училища, 6 структурних підрозділів вузів, які забезпечують навчання у розрахунок 617 студентів на 10 тисяч населення регіону, з них 97 студентів вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації та 520 студентів - III-IV рівнів акредитації. Із перелічених вищих навчальних закладів – 13 державної, 7 – комунальної, 7 – приватної форми власності.

В області 8 дитячих будинків сімейного типу забезпечено автотранспортними засобами.

Проблемами функціонування системи освіти є: низька кваліфікація науково-педагогічних працівників, віддаленість освіти від сучасних потреб в країні, недосконала матеріально-технічна база шкіл та вищих навчальних закладів.

З метою розвитку системи освіти необхідним є відновлення та розширення мережі дошкільних навчальних закладів відповідно до потреб населення, модернізація системи матеріально-технічного забезпечення навчальних закладів та освітніх установ відповідно до сучасного рівня розвитку освітньої індустрії, інформаційно-комунікаційних технологій, покращення стану навчального та матеріального забезпечення закладів освіти, підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників.

7. МЕДИЧНА ПІДСИСТЕМА

За 12 місяців 2013 р. народилось 11807 дітей (2012 р. – 12202), народжуваність зменшилась в порівнянні із минулим роком і становить

11,0 на 1000 населення (2012 р. – 11,3), померло 14 682 людей (2012 р. – 14 838), загальна смертність становить 13,67 на 1000 населення, (2012 р. – 13,8). Природній приріст (убуток) складає - 2,67, (2012 р. – 2,5).

Показник дитячої смертності за 2013 р. зменшився в порівнянні з минулим роком і становить 6,7‰ (2012 р. 7,97‰).

В області функціонує 686 закладів охорони здоров'я системи МОЗ України (з них 19 обласних закладів, 16 ЦРЛ, 13 РЛ, 7 сільських дільничних лікарень, 4 міські лікарні, 7 Центрів ПМСД, 85 АЗПСМ, 492 ФАП/ФП, 11 фельдшерських здоров'я пунктів на підприємствах та учбових закладах). В області функціонує спеціалізоване територіально-медичне об'єднання «Фтизіатрія», до складу якого входять: обласний протитуберкульозний диспансер, 2 спеціалізовані лікарні, 3 міжрайонних диспансери та 2 протитуберкульозні санаторії.³⁰

Основною проблемою галузі залишається низька тривалість життя, низька народжуваність та висока смертність серед немовлят, наявність значного морального зносу обладнання, недостатній рівень професійної кваліфікації персоналу, неналежний рівень оплати праці медичних працівників, недостатність фінансового забезпечення надання лікувально-діагностичної допомоги населенню відповідно до нових медичних стандартів і клінічних протоколів.

З метою розвитку галузі необхідним є повне оновлення медичного устаткування, приведення у відповідність фінансування господарства, запровадження медичного страхування, забезпечення доступу всіх верств населення до отримання медичних послуг, підвищення кваліфікації працівників медичної сфери.

8. ПІДСИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

В області функціонує 19 центрів соціальних служб для молоді – 1 обласний, 1 міський, 17 районних (в кожному районному центрі області).

Кількість будинків-інтернатів для громадян похилого віку та інвалідів (дорослих та дітей) в 2013 р. склала 7 одиниць, загальною кількістю місць 1276 осіб.

Кількість дітей усиновлених протягом 2013 р. становила 50 осіб, громадянами України було усиновлено з числа дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування 13 осіб; з числа дітей, які проживають з одним із батьків і усиновлені вітчимою (мачухою) – 34 особи. Іноземними громадянами було усиновлено з них з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування 3 особи. При цьому загальна кількість дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування в 2013р. становила 1228 осіб, що на 22 особи менше ніж у 2012 р.

Основною причиною наявності значної чисельності дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування є високий рівень безробіття в районних центрах, злиденність населення, високий рівень смертності працездатного населення.

З метою подолання існуючих тенденцій проблеми соціального забезпечення повинні вирішуватись в контексті загальнодержавної стратегії розвитку країни.

9. КУЛЬТУРНА ПІДСИСТЕМА

Мережа закладів культури області складає: 916 клубних закладів, 889 бібліотек, 29 музеїв, з них 8 мають статус обласного, 53 початкових спеціалізованих мистецьких навчальних заклади, академічний обласний український драматичний театр ім.Т.Г.Шевченка, академіч-

30. www.uiph.kiev.ua/download/Vidavnictvo/Mediko-emografichna%20situacia.%202013.pdf

ний обласний театр актора і ляльки, обласна філармонія, Тернопільське обласне державне музичне училище ім. С. Крушельницької, Терехівлянське вище училище культури, обласний комунальний навчально-методичний центр, обласний комунальний методичний центр народної творчості, обласна комунальна інспекція охорони пам'яток історії та культури, обласний центр дозвілля "Терноцвіт".

У 2013 році обслуговували населення області 889 бібліотек системи Міністерства культури України, у тому числі 3 – обласних, 805 – сільських та 43 пункти бібліотечного обслуговування.

Основною проблемою функціонування закладів культури є збереження і примноження їх культурно-історичної спадщини, що в першу чергу пов'язано з браком фінансування, їх недостатньою туристичною привабливістю.

З метою розвитку закладів культури на території Тернопільщини необхідним є систематичне створення нових та поширення інформації про вже існуючі туристичні маршрути, формування регіональних особливостей культурного відпочинку, забезпечення необхідної інформації щодо наявної інфраструктури для відпочинку та туризму.

ВИСНОВКИ

Проведений аналіз свідчить про наявність проблем функціонування практично в кожній підсистемі інфраструктури. Проте, на наш погляд, особливої уваги заслуговує транспортна підсистема, екологічна підсистема та підсистема житлово-комунального господарства як галузі по життєзабезпеченню суспільства та регіону в цілому.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Сприяти залученню потенційних інвесторів у регіон на умовах державно-приватного партнерства, концесій (Джерело: кошти інвесторів, Державний бюджет України, місцеві бюджети. Терміни реалізації 10-50 років).
- Будівництво комплексу по переробці сміття в регіоні (Джерело: кошти інвесторів, Державний та місцеві бюджети. Терміни реалізації 5-7 років).
- Створення логістичних центрів виробничої та соціальної інфраструктури.
- Підвищення рівня інвестиційного іміджу Тернопільщини шляхом презентації її потенціалу на міжнародних заходах, що проводяться за кордоном, а також в Україні.

ХАРКІВСЬКА ОБЛАСТЬ

Розвиток інфраструктури Харківської області здійснюється більшою мірою за рахунок коштів державного та місцевого бюджетів у межах державних цільових програм.

Аналіз технічного стану об'єктів виробничої та соціальної інфраструктури Харківської області свідчить про те, що в її утриманні немає відповідної системи, яка забезпечувала б кваліфіковану експлуатацію, інженерну діагностику їхнього стану, вчасний ремонт, реновацію та попереджувала б аварії.

1. ТРАНСПОРТНА ПІДСИСТЕМА

Відправлення вантажів в 2013 р. залізничним транспортом здійснено – 29822,4 тис. т., що на 1784,9 тис. т. менше ніж в 2012 р., автомобільним – 29513,6 тис. т. (що на 338,9 тис. т. менше ніж в 2012 р.).

Відправлення (перевезення) пасажирів здійснювалось залізничним, автомобільним, авіаційним, трамвайним, тролейбусним та метрополітенним транспортом. Залізничним в 2013 р. – перевезено 65245,7 тис. пас., автомобільним – 129603,2 тис. пас., авіаційним – 157,5 тис.п., трамвайним – 91009,4 тис. пас., тролейбусним 112593,8 тис. пас., метрополітенним – 231108,3 тис. пас.

Проте в останні десятиріччя спостерігалась тенденція суттєвого відставання темпів розвитку матеріально-технічної бази транспорту від інших галузей економіки. Це стало основною причиною зниження вартості транспортного обслуговування, а також виникнення ряду диспропорцій його розвитку, до головних з яких відносяться: незбалансований розвиток видів транспорту як складових транспортного комплексу; невідповідний розвиток основних виробничих фондів до потреб галузей комплексу; неповна відповідність структури транспорт-

них засобів до потреб у перевезеннях вантажів і пасажирів.

У таких умовах подальший розвиток транспортного комплексу стає важливим завданням, від вирішення якого залежить економічний і соціальний стан регіону, його інтеграція у світове співтовариство.

Експлуатаційна довжина залізничних колій загального користування та тролейбусних ліній залишається майже незмінною протягом досліджуваного періоду. Довжина автодоріг з твердим покриттям загального значення в Харківській області збільшувалась дуже повільними темпами (9386 км в 2012 р. порівняно з 8179 км в 1990 р.). Скоротилась довжина трамвайних колій.

Отже шляхове господарство Харківської області розвивається дуже повільними темпами, за деякими складовими встановлена негативна динаміка.

2. ПІДСИСТЕМА ЗВ'ЯЗКУ

Аналіз стану та тенденцій розвитку зв'язку в 1990-2013 рр. дозволяє стверджувати, що скоротився обсяг відправлених газет та журналів з 1019,7 млн. од. у 1990 р. до 66,4 млн. од. в 2013 р. В цьому періоді в області поступово зростала кількість основних телефонних апаратів в мережі загального користування. Надано міжміських телефонних переговорів (включаючи міжнародні), тис - 174405,0, що на 18318,9 менше ніж в 2012 р. Підприємствами зв'язку Харківської області за січень–листопад 2013р. було надано послуг пошти та зв'язку на суму 1693,9 млн.грн., з них 1063,1 млн.грн. – населенню, що складає 62,8% від загального підсумку. Порівняно з січнем–листопадом 2012 р. обсяги наданих послуг зв'язку скоротилися на 15,1% у порівнянних цінах. Найбільша питома вага із загальної суми доходів припадає на послуги мобільного зв'язку – 53%, міського телефонного – 15,6%, комп'ютерного – 10,6%, міжміського (включаючи міжнародний) – 4,6%.

Таким чином, зв'язок Харківської області, який є складовим елементом виробничої та соціальної інфраструктури розвивався досить сталими темпами, тому він не є об'єктом першочергового інвестування коштів.

3. ЕКОЛОГІЧНА ПІДСИСТЕМА

Протягом 2013 р. в області в атмосферу викинуто 319,4 тис.т забруднюючих речовин, з них 197,6 тис.т – від стаціонарних джерел забруднення, 121,8 тис.т – від пересувних. Сумарний обсяг викидів забруднюючих речовин порівняно з попереднім роком збільшився на 5,4%, порівняно з 1990р. – зменшився в 2,1 раза.

На підприємствах області протягом 2013р. утворилось 2417,5 тис.т відходів I–IV класу небезпеки. Кількість утворених відходів розподілилась за класами небезпеки таким чином: 0,3 тис.т віднесено до I класу, 1,1 тис.т – до II класу, 122,6 тис.т – до III класу та 2293,5 тис.т – до IV класу небезпеки.

Причинами незадовільного стану екологічної підсистеми є низький рівень фінансування, що призводить до підприємства не в змозі використовувати сучасні технології для очисток та ін.

4. РЕКРЕАЦІЙНА ПІДСИСТЕМА

Готельне господарство є складовими елементом соціальної інфраструктури, який значною мірою сприяє подальшому розвитку економіки Харківської області. Підготовка до проведення чемпіонату Європи з футболу в 2012 р. слугувала поштовхом для розвитку готельного господарства протягом 2011–2012 рр. Так, за цей період майже утричі збільшилась кількість готелів. Кількість готелів в 2013 р. – 125 од., обслуговано приїжджих – 236,9 тис. ос., коефіцієнт використання місткості – 0,24.

Влітку 2013р. в області для прийому дітей та підлітків були відкриті 856 дитячих закладів

оздоровлення та відпочинку. З них 22,0% – у м.Харкові та 78,0% – у районах області та містах обласного значення.

За підсумками літнього оздоровлення дитячі заклади оздоровлення та відпочинку, розташовані на території області, прийняли 101,6 тис. дітей, більшість з них (98,5%) – мешканці області. Кількість дітей області, які відвідали ці заклади до загальної кількості дітей віком від 7–16 років склала 47,7%.

У позаміських закладах оздоровлення та закладах санаторного типу, розташованих у мальовничих місцях Харківщини, було оздоровлено 15,6 тис. дітей або 15,3% від їх загальної кількості.

5. ПІДСИСТЕМА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

На 1 січня 2013р. житловий фонд області становив 64891,2 тис.м² загальної площі, з якого 78,2% (50717,3 тис.м²) – житловий фонд міських поселень.

Особливо пильної уваги до технічного стану вимагають каналізаційні системи та очисні споруди Харківської області. Значна частина вуличної та внутрішньодворової каналізаційних мереж перебувають в аварійному стані та потребують ремонту.

6. ОСВІТНЯ ПІДСИСТЕМА

На початок 2013/14 навчального року в області налічувалось 70 вищих навчальних закладів I–IV рівнів акредитації, тобто їх кількість порівняно з попереднім навчальним роком не змінилась. Із загальної кількості вищих навчальних закладів 47,1% (33 заклади) склали ВНЗ I–II рівнів акредитації, 52,9% (37 закладів) – ВНЗ III–IV рівнів акредитації.

У вищих навчальних закладах всіх рівнів

акредитації на початок 2013/14 навчального року навчалось 209,3 тис. студентів, що на 13 тис. осіб (5,9%) менше, ніж у попередньому навчальному році. У ВНЗ I-II рівнів акредитації навчалось 21,7 тис. студентів (10,4%), у ВНЗ III-IV рівнів акредитації – 187,6 тис. студентів (89,6%).

У 2013 році вищими навчальними закладами області випущено 55,5 тис. фахівців (зменшення на 4,5 тис. осіб або 7,4%).

На кінець 2013 р. в Харківській області функціонував 681 дошкільний навчальний заклад, у порівнянні з 2010 р. їх кількість збільшилась на 7,6%, число місць у цих закладах зросло на 12,4% і склало 68,7 тис.

В Харківській області в 2013 р. працювали 883 загальноосвітні навчальні заклади. Чисельність учнів відповідно склала 220,9 тисяч. Кількість професійно-технічних навчальних закладів склала 54 одиниці, в яких навчалися 17,9 тисяч учнів.

ВНЗ Харківської області відчувають наслідки гострої демографічної кризи 90-х років, оскільки можуть прийняти майже вдвічі більше студентів, ніж очікується випускників шкіл. Фахівці сфери освіти наголошують на неминучому скороченні не тільки кількості спеціальностей, а й оптимізації самої кількості закладів вищої освіти у зв'язку із зменшенням абітурієнтів з кожним роком.

7. МЕДИЧНА ПІДСИСТЕМА

У 2012 році у Харківській області діяли 132 лікарняних заклади. Протягом 1990-2011 рр. кількість лікарняних закладів зменшилась з 208 до 127 відповідно. Загальна кількість лікарів усіх спеціальностей у 2012 р. становила 15613 осіб. Суттєвого скорочення зазнала чисельність середнього медичного персоналу як в абсолютному вираженні, так і у розрахунку на 10 тис. населення області.

Річний уточнений план бюджетних асигнувань на 2013 рік по району становить 72143,032 тис. грн. За 2013 рік касові видатки склали 64892,6 тис. грн. (90% від річного плану). План на 12 місяців минулого 2012 року складав 81457,9 грн., виконання - 78651,3 тис. грн.

Середня заробітна плата в медичній галузі за вказаний період 2005 грн., а у 2012 році - 2025 грн..

Ліжковий фонд залишився незмінним - 340 ліжок, проведено ліжко-днів - 103606, в 2012р - 104740 відповідно.

Для забезпечення надання стаціонарної медичної допомоги передбачені витрати на медикаменти та харчування. За звітний період за рахунок залишків минулого року по фактичних видатках по медикаментах вартість 1 ліжка/дня склала 16,23 грн., по харчуванню вартість 1 л/дня - 7,58 грн., а у 2012 році - відповідно – 15,87 грн. та 7,64 грн.

8. КУЛЬТУРНА ПІДСИСТЕМА

На кінець 2012 р. в області працювали 3 концертні організації, 7 стаціонарних театрів, 33 музеї, 843 бібліотеки, 695 клубних закладів, 114 демонстраторів фільмів, державний цирк, зоопарк та державна телерадіомовна компанія.

З метою відродження культурної інфраструктури села в закладах культури постійно проводиться робота з поліпшення матеріально – технічної бази закладів культури. Так, протягом 2013 року капітальних ремонтів проведено на суму 1064,188 тис. грн. (Височанська дитяча, Покотилівська дитяча бібліотеки, Переможанський клуб); поточних ремонтів закладів культури проведено на суму 304,24 тис. грн., поповнення матеріально – технічної бази відбулося на 282 тис. грн.

ВИСНОВКИ

Харківська область має розгалужену інфраструктуру. Найбільша кількість проблем сконцентрована у транспортній підсистемі та підсистемі житлово-комунального господарства. Значна частина об'єктів господарського комплексу побудована більш ніж 40 років тому і вже відпрацювала свій нормативний і подовжений ресурс.

Ступінь фактичного зносу технічного обладнання більшості об'єктів інфраструктури перевищує 65 - 70 %, що приводить до значного зниження надійності їх експлуатації, низької ефективності та підвищує ризик виникнення техногенно небезпечних ситуацій.

Інженерні споруди мають достатній ресурс але потребують ретельного обстеження. Для їх надійної експлуатації в межах розрахункового терміну необхідна розробка цільових галузевих програм та підтримуючих їх проектів.

Рухомий склад наземного міського транспорту на 75 % виробили свій ресурс, їх експлуатація можлива при проведенні реконструкції з поліпшенням якісних характеристик. Близько 100 %> трамваїв виробило свій ресурс.

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

- Оновлення та розширення кількості одиниць рухомого складу всіх складових транспортної підсистеми, особливо залізничної. (Джерела: кошти приватних інвесторів, державний та місцевий бюджет. Термін реалізації – 2015-2020 рр.)
- Ремонт вуличної та внутрішньо дворової каналізаційних мереж. (Джерела: кошти приватних інвесторів, державний та місцевий бюджет. Термін реалізації: 2014-2016 рр.)

ХЕРСОНСЬКА ОБЛАСТЬ

Рівень розвитку інфраструктури регламентований Стратегією економічного та соціального розвитку Херсонської області до 2015 року.

Рівень розвитку в цілому можна оцінити як порівняно нижчий від загальнодержавних стандартів.

1. ТРАНСПОРТНА ПІДСИСТЕМА

Позитивний фактор розташування транспортних коридорів: Євро-Азійського - 226 км, Чорноморського ЧЕС -114 км. Технічні можливості морських портів області дозволяють перевантажувати до 4,5 млн. т вантажів на рік. За січень-квітень 2014р. підприємствами транспорту перевезено 2370,1 тис.т вантажів, що на 19,8% менше, ніж за січень-квітень 2013 р. Вантажообіг збільшився на 0,5% і становив 1807,5 млн.ткм. Збільшення вантажообігу відбулося на автомобільному транспорті (на 8,3%), залізничному (на 0,6%). Пасажирським транспортом перевезено 31763,5 тис. пасажирів, що на 8,4% менше, ніж за січень-квітень 2013р. Пасажирооборот зменшився на 8,3% і становив 836 млн.пас.км. Зменшення пасажирообороту відбулося на залізничному транспорті (на 17,9%), тролейбусному (на 16,7%), автомобільному (на 3,5%).

Серед конкретних проблем: завершення резонансного незавершеного будівництва Транспортного переходу Таврійський-ХБК у м. Херсоні; проблема розташування у центрі Херсона причалів морського порту; вирішення проблеми стикування морського і залізничного транспорту (будівництво залізниці у Скадовський морпорт, недобросовісна конкуренція одеських портів з херсонськими через політику тарифів на залізничні перевезення; будівництво дніпровського річкового флоту і терміналів і річкових портів, пристаней на території області.

Подальший розвиток транспортної інфраструктури в першу чергу пов'язаний з поліпшенням транспортно-експлуатаційного стану автомобільних доріг і мостів, забезпеченням розвитку мережі автомобільних доріг і мостів, підвищенням безпеки руху, економічності та комфортності перевезень пасажирів і вантажів, пропускної здатності автомобільних доріг області. Будівництво і реконструкція доріг повинна враховувати потреби розвитку курортно-рекреаційної зони і забезпечення її автотранспортним, а іноді і морським і річковим транспортом. Перш за все – реконструкція доріг в Генічеському, Голопристанському, Скадовському і Цюрупинському районах.

2. ПІДСИСТЕМА ЗВ'ЯЗКУ

Протягом 2010-2013 рр. впевнено зростають показники доходів від надання послуг зв'язку населенню області. Якщо в 2010 р. всього отримано доходів від надання послуг зв'язку 586 930 тис. грн., то в 2013 р. – на 6% більше – 625 166 тис. грн. На 32% за цей період цей показник збільшився по наданню послуг міського телефонного стаціонарного зв'язку, на 46% – сільського, на 20% збільшився цей показник по наданню доступу до мережі Інтернет, на 5% – наданню мобільного зв'язку. Лише по наданню послуг кабельного телебачення цей показник знизився на 48%. Кількість користувачів мережі Інтернет (абонентів) в 2013 р. в області складала 68862. Це на 22% більше, ніж у 2010 році. В тому числі, у населення відповідно – 50694 і 61554 – зростання на 21%. Абонентів мобільного зв'язку в області в 2010 р. – 1 338 385, в 2013 р. – 1 524 838, зростання на 14%. В тому числі у населення – відповідно – 751 146, 1 452 450 - 93% зростання показника. Відбувається зменшення забезпеченості стаціонарними телефонами домогосподарств.

Розвиток підсистеми зв'язку області потребує подальшої інтернетизації домогосподарств, збільшення щільності використання населенням мережі Інтернет, особливо – в сільській місцевості. Подальший розвиток підсистеми

зв'язку в першу чергу пов'язаний з розвитком телекомунікаційних мереж.

3. ЕКОЛОГІЧНА ПІДСИСТЕМА

На сьогодні стан територій області, які знаходяться в межах національної екологічної мережі, крім об'єктів природно-заповідного фонду (але там є свої проблеми), значною мірою незадовільний. Все це впливає на якість елементів екологічної мережі, як природного середовища існування популяцій видів природної флори, мікобіоти та фауни. До складу екологічної мережі входять також ділянки акваторії Азовського і Чорного морів, також в значній мірі забруднені. Складові структурних елементів екологічної мережі та їх стан. Основною складовою структурних елементів екологічної мережі є території та об'єкти природно-заповідного фонду. В них охороняються різноманітні ценози суходолу та морські і річкові акваторії. Але площа заповідних об'єктів в Херсонській області складає лише 2,8 % суходолу, а з врахуванням акваторій - 5,7%. Нинішня мережа заповідного фонду недостатня не тільки за площею, але й за репрезентативністю. Важливою складовою екологічної мережі також є водні об'єкти (морські прибережні акваторії, річки, озера, лимани, штучні водойми — канали, водосховища, ставки), водно-болотні угіддя, водоохоронні зони, прибережні захисні смуги, смуги відведення, зони санітарної охорони.

В останні роки значною екологічною проблемою для Херсонщини стали лісові пожежі, які знищують великі площі соснових лісів. Це свідчить про послаблення протипожежної пропаганди в цих районах і взагалі екологічного виховання і освіти населення. Збитки від пожеж ускладнюють екологічну обстановку ще й тому, що згорілі лісові площі не відновлюються в тих же об'ємах.

Реалізація "Загальнодержавної програми формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки" в цілому в межах

держави та конкретно на території Херсонської області дасть відповідні соціальні, економічні та екологічні результати. Буде забезпечене збереження і відтворення ландшафтного різноманіття. Виконання робіт з програми буде сприяти дотриманню екологічної рівноваги на території області, створенню нормальних умов для життя і розвитку людини у екологічно сталому довкіллі, забезпеченню збалансованого і невиснажливого природокористування, в тому числі на суміжних з екологічною мережею сільськогосподарських землях, зменшенню загрози деградації та втрати родючості земель, відновленню земельних угідь, що вилучаються із сільськогосподарського використання, запобіганню безповоротної втрати частини гено-, демо-, цено- та екофонду області.

4. РЕКРЕАЦІЙНА ПІДСИСТЕМА

Вигідне розташування Херсонщини у Причорноморській низовині, по обох берегах Дніпра, вихід на два моря – Азовське і Чорне, наявність лікувального потенціалу і унікальних природних об'єктів визначають туристично-рекреаційний потенціал. Морський пляж в області сягає 200 км. Це рекреаційний потенціал європейського значення. В області існує декілька родовищ лікувальних грязей, ропи і геотермальних вод. На території області розташовано 311 закладів відпочинку і оздоровлення.

Рівень антропогенного навантаження на морське узбережжя Херсонщини повинен бути щонайменше втричі більшим ніж на цей час. Велика проблема – мала тривалість туристичного сезону. На повну потужність заклади відпочинку завантажені лише протягом 2 місяців, а реальна тривалість купального сезону – 3,5 місяці.

Необхідно залучати селян до формування туристичного продукту, організувати сільський зелений туризм. До районів пріоритетного розвитку туризму віднесено Бериславський, Каховський, Чаплинський райони, м. Нова Каховка. Це райони басейну Дніпра. В Генічесь-

кому районі передбачається значне розширення і модернізація геотермального курорту «Арабатська Стрілка» міжнародного значення, будівництво міжнародного медичного центру на 10 тис. місць, площа 360 га і 7,2 тис. персоналу. Планується будівництво медичного коледжу. Необхідно розширити терміни туристичного сезону. За рахунок продовження туристичного сезону до меж сезону купання, не збільшуючи кількості місць розміщення туристів, туристичний потік може бути збільшений.

5. ПІДСИСТЕМА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Найважливішими тенденціями є зростання тарифів на надання комунальних послуг; конкретні херсонські проблеми – відселення жителів будинків т.з. «гнучкої», без фундаментної схеми; відсутність безперебійної подачі води в частині районів обласного центру і в селах і селищах області; створення житлового фонду соціального призначення; розвиток міського електротранспорту.

Найголовнішими проблемами є водопостачання і відселення з аварійних будинків. Лише 70% домогосподарств Херсона користуються регулярним і безперебійним водопостачанням. В Херсоні 20 будинків «гнучкої» схеми з 1 338 квартирами, проживає 3 596 чол. Деформації в будинках перевищують допустимі в кілька разів. Плани по переселенню (відселенню) не виконуються.

До найбільш перспективних проектів в галузі слід віднести системну роботу по формуванню нової системи управління ЖКГ, створення нових інститутів, що базуються на системі договірних відносин, створенню ОСББ і поступову заміну системи радянських жеків самоврядними товариствами власників квартир. Дуже важливим є професійна підготовка кадрів керівників ОСББ, їх підвищення кваліфікації. Інший перспективний напрямок – це забезпечення безперебійного водопостачання у Херсоні.

6. ОСВІТНЯ ПІДСИСТЕМА

В області працює 498 дошкільних навчальних закладів, які відвідує бл. 36,8 тис. дітей. Це 72% від загальної кількості дітей дошкільного віку. Є тенденція до зростання показників, бо в 2010 р. в дитсадки були прийняті тільки 34,3 тис. дітей – 59% від контингенту дітей відповідного віку. 481 державних загальноосвітніх навчальних закладів із контингентом 105,7 тис. учнів. Чисельність шкіл постійно зменшується. В 2010 р. середніх шкіл було 509. Регіональну потребу у кваліфікованих робітниках забезпечують 26 професійно-технічних навчальних закладів. Також скорочується чисельність студентів і кількість вишів. В 2010-2011 н.р. в області було 13 вишів 1-2 рівня, 8 вишів 3-4 рівня, в них відповідно було зараховано 10 тис. студентів і 28,5 тис. студентів. В 2013-2014 рр. - вишів 1-2 рівня залишилось 11 (6,3 тис. студентів), і вишів 3-4 рівня залишилось 7 (23,2 тис. чол.).

Головними проблемами є якість навчання у навчальних закладах, наявність високого рівня злищництва і побутової корупції в школах, ліцеях, коледжах, вишах. Велика проблема це зростання реальної ціни за навчання, що загострює соціальну сегрегацію.

Найважливішими перспективними напрямками є об'єднання місцевих університетів і створення на їх основі єдиного потужного університету. Другим напрямком є робота по припиненню побутової корупції і злищництва в навчальних закладах. Третім напрямком – підвищення якості навчання, створення ринку праці викладачів і вчителів, конкурентного середовища для навчальних закладів.

7. МЕДИЧНА ПІДСИСТЕМА

Реальна загроза для перспектив розвитку регіону – стрімкі темпи депопуляції, зменшення кількості здорових людей. Загострюються проблеми дитячої і материнської смертності, стрімке поширення захворюваності та інвалідизації внаслідок соціально-небезпечних хвороб

(туберкульоз, серечно-судинних хвороб, та ін.). Діють негативні тенденції скорочення кількості лікарняних закладів. В 2010 р. їх було в області 71, а в 2012 – 63; в 2010 р. кількість лікарняних ліжок була 11,1 тис., а в 2012 р. – 10,7 тис. У розрахунку на 10 тис. населення це в 2010 р. – 102, а в 2012 р. – вже тільки 99. Показники природного руху населення області дуже негативні, проте є позитивна динаміка – в 2010 р. природне скорочення населення становило -4 044 осіб, а в 2013 р. - 3 748 осіб, стабільно висока кількість дітей, які померли у віці до 1 року – 116 чол. і в 2010 і в 2013 рр.

Найголовніші проблеми: це доступність амбулаторно-лікарняних закладів для селян (відбувається скорочення ФАПів і сільських лікарень) і захворюваність туберкульозом (специфічна херсонська тема, яка має підґрунтя і історію).

Найважливішими перспективними напрямками є створення системи соціальної підтримки для хворих селян, які потребують кваліфікованої допомоги (проблема транспортування) та системи дистанційних консультацій для сільських фельдшерів.

8. ПІДСИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Дітей у інтернатах, які знаходяться у підпорядкуванні міністерства освіти протягом 2010-2012 рр. зменшилося, в 2010 р. – 347 дітей, в 2012 р. – 128. В інтернатах міністерства праці і соціального захисту – в 2010 р. – в 2-х закладах 319 дітей, в 2012 р. – 298 дітей. В притулках – 2010 р. – 205 чол., в 2012 р. – 159 чол. Протилежна тенденція і з дитячими будинками сімейного типу. В 2012 р. – в 22 таких будинках було 150 вихованців, в 2013 р. – в 31 таких будинках вже 203 вихованця. В 2012 р. в 157 прийомних сім'ях було 341 дітей, а в 2013 р. – в 160 сім'ях 352 вихованця.

Найголовніша проблема: поширення мережі будинків сімейного типу. Найважливішими перспективними напрямками є створення системи соціальної підготовки кадрів для

ведення і організації будинків сімейного типу на базі Херсонського державного університету.

9. КУЛЬТУРНА ПІДСИСТЕМА

До 2008 р. відбувалося постійне скорочення кількості бібліотек, проте з 2008 р., коли статистика почала враховувати бібліотеки навчальних закладів, кількість бібліотек збільшилася вдвічі, в цей час в області працює 1001 бібліотека, в 2010 р. їх налічувалось 1015. Таким чином занепад бібліотек продовжується. Фонди в 2010 р. – 16 642 тис. примірників, в 2012 р. – 16 780 тис. прим. Скорочується кількість демонстраторів кінофільмів, в 2010 р. – 88, в 2012 р. – 73. Скоротилася і кількість відвідувань кінозалів, в 2010 р. – 115,5 тис. відвідувань, а в 2012 р. – 140,2 тис. Скорочується кількість клубів і будинків культури, в 2010 р. – їх було 455, а в 2012 р. – 453. Відповідно місць в них 119,8 тис., і 117,3 тис. Кількість музеїв збільшилася, в 2010 р. – 6, за рік 124,7 тис. відвідувань; а в 2012 р. – 9, - 101,5 тис. відвідувань.

Найголовніша проблема: зменшення кількості відвідувань у закладах культури. Найважливішими перспективними напрямками є створення системи взаємодії громадянського суспільства і закладів культури. На Херсонщині є успішні історії, вдалі приклади такої взаємодії, які збільшують відвідування музеїв та ін.. закладів культури.

ВИСНОВКИ

Найважливішими підсистемами для пріоритетного розвитку є рекреаційна підсистема, необхідно зробити її фокусом стратегії регіонального розвитку Херсонщини.

РЕКОМЕНДАЦІЯ:

■ Завершити будівництво в Генічеському районі геотермального курорту «Арабатська Стрілка» міжнародного значення, будівництво міжнародного медичного центру на 10 тис. місць, площа 360 га і 7,2 тис. персоналу. Джерела фінансування – Всесвітній Банк. Виконавець – професор Козьявкін. Термін – 2014-2016 рр.

Друга пріоритетна підсистема – екологічна, упорядкування і модернізація заповідників і парків області: Асканія Нова та ін.

■ Модернізувати дендропарк «Асканія-Нова», зробити його інфраструктуру відповідною до вимог масового туризму із Європи. Джерела фінансування – концерн «Нібулон», підприємство «Чумак». Виконавець – дирекція парку «Асканія-Нова». Термін – 2014-2016 рр.

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСТЬ

Хмельниччина розташована на стику двох історико-географічних регіонів – Правобережжя і Західної України. Площа області складає 20,6 тис. кв. км, 3,4% від території України.

Витягненість області з півночі на південь дає змогу мати на території області декілька природних та кліматичних зон та зменшує ризики тотального впливу погодних факторів на сільське господарство по всій території області.

Отже, Хмельниччина володіє достатньо багатим природно-ресурсним потенціалом та культурно-історичним потенціалом, який при відповідних умовах може перетворитись у нормальні умови для подальшого розвитку області.

1. ТРАНСПОРТНА ПІДСИСТЕМА

Транспортом області (з урахуванням автомобільних перевезень, виконаних фізичними особами-підприємцями) за 2013 р. перевезено 7,8 млн. т вантажів, що на 5,2% більше, ніж у 2012 р. Вантажообіг збільшився на 1,7% і становив 1895,3 млн. т км.

За 2013 р. пасажирським транспортом перевезено 122,2 млн. пасажирів, що на 15,5% менше, ніж у 2012 р. Пасажирооборот зменшився на 13,1% і становив 1151,8 млн. пас. км. Послугами автомобільного транспорту (з урахуванням перевезень, виконаних фізичними особами-підприємцями) скористалися 87,6 млн. пасажирів, що на 18,1% менше, ніж у 2012 р.

Перевезення пасажирів автотранспортом фізичних осіб-підприємців зменшились на 26,8%.³¹

Транспортна мережа області включає 7,1 тис. км. експлуатаційної довжини автомобільних доріг з твердим покриттям, щільність автомобільних доріг становить 346 км. на 1000 км² території та 738 км. залізничних колій, щільність залізничних колій загального користування 36 км на 1000 км² території.³²

Аналіз інвестицій в транспорт засвідчив, що в 2013 р. лише 3,6 % від загального обсягу надходжень було направлено в транспорту галузь.

Серед основних проблем транспортної підсистеми є поганий стан автомобільних доріг, а також моральний і фізичний знос об'єктів залізничного транспорту, все це відбувається через недостатнє фінансування дорожньої галузі на місцевому (обласному), а також збільшення вартості транспортних послуг у зв'язку з подорожчанням паливно-мастильних матеріалів.

З метою розвитку транспортної підсистеми доцільним є оновлення та розширення кількості одиниць рухомого складу всіх складових транспортної підсистеми, особливо залізничної та автомобільної для створення сприятливих умов за для забезпечення області відігравати вагомую роль у транзитному потенціалі області, а також оптимізація маршрутів транзитного транспорту забезпечити за для доступності більшості території області, що сприятиме вирівнюванню економічного розвитку районів області.

2. ПІДСИСТЕМА ЗВ'ЯЗКУ

Телекомунікаційна мережа (кабельна) в області складає 65578 абонентів, в тому числі 65502 в населення, абонентів кабельного телебачення. Телекомунікаційна мережа (бездротова) – 1044904 абоненти мобільного зв'язку.

31. <http://www.km.ukrstat.gov.ua/ukr/index.htm>

32. <http://www.csi.org.ua/www/wp-content/uploads/2011/10/khmelnyskaobl-sea.pdf>

Кількість підключень до Інтернет – 50774 абоненти, в тому числі 44314 в населення абонентів мережі Інтернет, що є досить низьким показником, а отже стримуючим фактором розвитку освіти, науки, управління. Представлення області в Інтернеті є досить незначним. Доходи від надання послуг зв'язку населенню в 2013 р. склали – 713, 84 млн. грн., що більше на 189,64 млн. грн. ніж в 2012 р., найбільшу питому вагу в доходах займають від надання послуг мобільного (стільникового зв'язку) – 58,7%.

Ключовою проблемою функціонування підсистеми зв'язку залишається якість послуг, що пов'язано з постійно зростаючими вимогами споживачів відповідно до вимог передових технологій.

З метою розвитку підсистеми необхідним є підключення до мережі Інтернет на всій території регіону, забезпечення доступу споживачів до системи мобільного зв'язку, а також надання послуг зв'язку в сфері кабельного телебачення, а також сприяння запровадженню практики надання послуг в електронній формі, створення умов для розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та програмної продукції, у тому числі через розвиток державно-приватного партнерства у сфері інформатизації.

3. ЕКОЛОГІЧНА ПІДСИСТЕМА

Загальний обсяг викидів забруднюючих речовин і діоксиду вуглецю в атмосферне повітря в області становить – 80,7 млн. т., в тому числі стаціонарними джерелами – 20,2 млн. т. (в 2012р. це показник становив 19,2 млн. т., що говорить про збільшення на 1млн. т.), пересувними джерелами – 64,4 млн. т. (в 2012 р. 64,2 млн. т.-цей показник теж збільшився на 0,2 млн. т).³³ Щільність викидів в розрахунку на 1 км², кг – становила в 2013 р. 3864.

Найбільшими забруднювачами в області (40,3% від загальної кількості викидів) залишаються ПАТ “Подільський цемент”, викиди якого у 2013 році склали 6,587 тис.тонн і зменшились відносно 2012 року на 2,845 тис. тонн, в зв'язку із закінченням реконструкції виробництва та Красилівське лінійно-виробниче управління магістральних газопроводів викиди якого склали 3,371 тис.тонн (20,6 % від загальної кількості викидів) і збільшились на 398,2 тонн відносно минулого року.³⁴

Що стосується показників відходів, то в 2013 р. на Хмельниччині утворено 1111642,5 т. відходів, в т.ч. 717,8 т. відходів I-III класів небезпеки (що більше на 359419,6 т. ніж в 2012 р.). утилізації було піддано 492198,5 т. (що на 34178,9 т. менше ніж в 2012 р.).

Отже найбільшою екологічною проблемою області є: утилізації побутового сміття та відходів теплоелектроцентралі (утилізація шлаку), наявність токсичних промислових відходів,

З метою поліпшення екологічної ситуації на Хмельниччині є необхідність посилення контролю за дотриманням нормативів викидів найбільшими вже існуючими промисловими забруднювачами а також постійний облік відходів; дотримання санітарно-епідеміологічних норм при будівництві нових об'єктів, а також належна фінансова підтримка заходів направлених на покращення навколишнього природного середовища.

4. РЕКРЕАЦІЙНА ПІДСИСТЕМА

На території області на 2013 р. на обліку та під охороною держави знаходиться 256 пам'яток археології (з них 11 національного значення), 347 пам'яток архітектури та містобудування (з них 232 національного значення), 126 пам'яток мистецтва (з них 1 національного

33. www.km.ukrstat.gov.ua/ukr/index.htm

34. http://www.menr.gov.ua/docs/activity-dopovidi/regionalni/regionalni-dopovidi-u-2012-rotsi/khmelnitska_2012.pdf

значення), 2370 пам'яток історії (з них 4 національного значення) та 3 пам'ятки науки і техніки всесвітнього значення. На території області функціонують Державний історико-культурний заповідник «Межибіж» та Державний історико-культурний заповідник «Самчики», територія яких відноситься до земель історико-культурного призначення.

В області 269 територій та об'єктів природно-заповідного фонду, в тому числі 8 пам'яток садово-паркового мистецтва. В області розташований Національний природний парк «Подільські Товтри». Природною пам'яткою є Смотрицький каньйон у долині р. Смотрич. Відома печера знаходиться в с. Черче.

Кількість готелів в області в 2013 р. становила 34. Санаторіїв та профілакторіїв в 2013 р. було 15. Проте дуже розповсюджений став сільський туризм. На сьогодні в Хмельницькій області нараховується 64 агрооселі. Найбільша їх кількість – в Кам'янець-Подільському, Новоушицькому та Шепетівському районах. Одноразово агросадиби області можуть прийняти 747 осіб.

Отже, основними проблемами функціонування рекреаційної підсистеми області є недостатнє фінансування об'єктів рекреаційної сфери, що призводить до значного рівня зношування як санаторіїв так і профілакторіїв, а також історичних та культурних пам'яток, а також невідповідність послуг сучасним потребам, що зумовлює підвищення вартості даних послуг.

З метою розвитку рекреаційної підсистеми на території Хмельницької області необхідним є відновлення фінансово-майнового стану об'єктів галузі, створення необхідної інфраструктури для відпочинку та туризму, проведення широкої інформаційної кампанії стосовно наявних рекреаційних ресурсів в області, а також запровадження нових видів туристичних маршрутів та послуг, які б відповідали вимогам сучасності.

5. ПІДСИСТЕМА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

В області 4388 житлових будинків, 1765 ліфтів, 560 котелень, 579,3 км теплових, 2607 км водопровідних, 1017 км каналізаційних мереж.

Основною проблемою функціонування житлово-комунального господарства є невідповідність обсягів його фінансового забезпечення існуючим потребам функціонування, що призвело до невиконання плану капітального ремонту та оновлення основних засобів галузевих суб'єктів господарювання, рівень зносу яких коливається в межах 60-80%.

Житловий фонд складає 33,7 млн. м² загальної площі, що менше на 0,2 млн. м² загальної площі в 2012 р. Кількість сімей та однаків, які перебували на квартирному обліку на кінець року, становило 32,3 тис. осіб (в 2012 р. 48,6 тис. осіб, що на 16,3 тис. осіб менше), при цьому отримало житло протягом року в 2013 р. лише 47 тис. осіб, що майже вдвічі менше ніж в 2012 р..

З метою забезпечення поточного функціонування житлово-комунального господарства, задоволення потреб населення у послугах відповідної якості необхідним є залучення значних обсягів інвестицій в галузь, що може бути реалізовано у вигляді передачі комунальних об'єктів у концесію, також технічне переоснащення житлово-комунального господарства, скорочення питомих показників використання енергетичних і матеріальних ресурсів, необхідних для виробництва (надання) житлово-комунальних послуг, у тому числі створення дієвого і прозорого механізму стимулювання використання альтернативних джерел енергії та видів палива.

6. ОСВІТНЯ ПІДСИСТЕМА

Кількість дошкільних закладів в 2013 р. становить 832, кількість дітей у закладах – 46388 осіб.

Станом на 2013/2014 рік в області функціонують 812 денних загальноосвітніх шкіл. У загальноосвітніх школах навчається 127,3 тис. учнів.

Основним постачальником робітничих кадрів регіону є професійно-технічні навчальні заклади. В області налічується 34 заклади, в яких навчається 13,3 тис. осіб.

Станом на 2013/2014 рр. кількість вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації в області становила 11; III-IV рівнів акредитації – 9. Кількість студентів, які навчаються у закладах закладів I-II рівнів акредитації в області становила 7,2 тис. осіб; III-IV рівнів акредитації – 32,8 тис. осіб (що менше аналогічних показників минулого року на 3,0 тис. осіб по всім закладам).

Проблемами функціонування системи освіти є: низька кваліфікація науково-педагогічних працівників, не достатній рівень якості системи освіти області, недосконала матеріально-технічна база шкіл та вищих навчальних закладів.

З метою розвитку системи освіти необхідним є відновлення та розширення мережі дошкільних навчальних закладів відповідно до потреб населення, модернізація системи матеріально-технічного забезпечення навчальних закладів та освітніх установ відповідно до сучасного рівня розвитку освітньої індустрії, інформаційно-комунікаційних технологій на основі запитів регіонального соціуму та рівня інноваційного розвитку економіки, покращення стану навчального та матеріального забезпечення закладів освіти, підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників.

7. МЕДИЧНА ПІДСИСТЕМА

В області демографічна ситуація залишається напруженою. Показник загальної смертності практично залишається на рівні минулого року – 15,6 на 1 тис. населення (2012 р. – 15,6). Рівень народжуваності у 2013 р. становить 11,2 на 1 тис. населення (2012 – 11,4). Показ-

ник малюкової смертності у 2013 р. значно зменшився встановив 7,0 на 1 тис. народжених живими.

Станом на 31.12.2013 р. кількість закладів охорони здоров'я складала 94, в т.ч. лікарняні заклади 39, що менше ніж в 2012 р. на 1050 та 21 відповідно.

Забезпеченість лікарями в лікувально-профілактичних закладах області системи МОЗ України та в закладах підготовки кадрів становить 35,61 на 10 тис. населення, молодших медичних спеціалістів 88,2 на 10 тис. населення. Укомплектованість штатних посад лікарів фізичними особами в цілому по закладах всіх типів складає 81,73%. Укомплектованість штатних посад середнього медперсоналу фізичними особами становить 97,4%.

Стан матеріально-технічної бази значної частини лікувально-профілактичних закладів області, особливо в сільській місцевості, не відповідає вимогам часу.³⁵

Основною проблемою галузі залишається низька тривалість життя, низька народжуваність та висока смертність серед немовлят, недостатній рівень його фінансового забезпечення відповідно до існуючих потреб, наявність значного морального зносу обладнання, недостатній рівень професійної кваліфікації персоналу, недостатність фінансового забезпечення надання лікувально-діагностичної допомоги населенню відповідно до нових медичних стандартів і клінічних протоколів.

З метою розвитку галузі необхідним є повне оновлення медичного устаткування, приведення у відповідність фінансування господарства, підвищення кваліфікації працівників медичної сфери, удосконалення організації надання екстреної медичної допомоги, покращення матеріально-технічної бази станцій, відділень та пунктів швидкої медичної допомоги, впровадження

35. <http://www.uiph.kiev.ua/download/Vidavnictvo/Mediko-demografichna%20situacia.%202013.pdf>

енергозберігаючих технологій шляхом переведення котелень обласних медичних установ на індивідуальне опалення; завершення встановлення модульної котельні та заміна теплотраси для обласної психіатричної лікарні №1.

8. ПІДСИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

В області чисельність дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування на кінець 2013 року становить - 2307. Громадянами України упродовж 2013 року усиновлено 78 дитини, іноземцями – 27 дітей.³⁶

Середній розмір пенсій на 01.01.2014 р. становив 1348,4 грн., при чому за віком – 1331,0 грн., за інвалідністю – 1303,9 грн., у разі втрати годувальника – 1085,1 грн. Кількість пенсіонерів в області 420,5 тис. осіб. Якщо порівняти ці показники з 2012 р., то можна відмітити, що розмір пенсій за всіма ознаками збільшився.³⁷

Основною причиною наявності значної чисельності дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування є високий рівень безробіття в районних центрах, злиденність населення, високий рівень смертності працездатного населення.

З метою подолання існуючих тенденцій проблеми соціального забезпечення необхідним є створення умов для реалізації права дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування на виховання у сім'ї шляхом вчасного встановлення статусу дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, та їх влаштування під опіку, піклування, дитячі будинки сімейного типу, прийомні сім'ї та усиновлення; запобігання бездоглядності і безпритульності серед дітей шляхом збільшення кількості та підвищення ефективності соціальних послуг, наданих вихованцям центрів соціально-психо-

логічної реабілітації дітей, дітям, які виховуються у складних та надзвичайних умовах; якісне виконання соціальної роботи, супровід сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, фахівцями із соціальної роботи.

9. КУЛЬТУРНА ПІДСИСТЕМА

Станом на 01.01.2014 в області функціонувало 2130 закладів культури і мистецтв, серед яких: 1166 клубних закладів, 934 публічна бібліотека, 25 музейний заклад, 210 демонстраторів фільмів, 3 театри.

Основною проблемою функціонування закладів культури є збереження і примноження їх культурно-історичної спадщини, що в першу чергу пов'язано з браком фінансування, їх недостатньою туристичною привабливістю.

З метою розвитку закладів культури на території Хмельниччини необхідним є систематичне створення нових та поширення інформації про вже існуючі туристичні маршрути, формування регіональних особливостей культурного відпочинку, забезпечення необхідної інформації щодо наявної інфраструктури для відпочинку та туризму.

ВИСНОВКИ

Проведений аналіз свідчить про наявність проблем функціонування практично в кожній підсистемі інфраструктури. Проте, на наш погляд, особливої уваги заслуговує транспортна підсистема, освітня підсистема, медична підсистема та рекреаційна підсистема регіону.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Сприяти залученню потенційних інвесторів у регіон на умовах державно-приватного партнерства, концесій (Джерело: кошти інвесторів,

36. http://www.km.ukrstat.gov.ua/ukr/statinf/szn/kvds_r.htm

37. Там само

Державний бюджет України, місцеві бюджети.
Терміни реалізації 10-50 років).

- Створення логістичних центрів виробничої та соціальної інфраструктури.
- Стимулювання оновлення основних виробничих фондів підприємств транспорту, насамперед рухомого складу шляхом підвищення вимог до транспортних засобів при проведенні конкурсів, а саме: зменшення кількості автобусів, термін експлуатації яких перевищує 10 років, та транспортних засобів, переобладнаних з вантажних для перевезення пасажирів, що працюють на маршрутах;
- Необхідно переглянути мережі шкіл із корегуванням їх структури, а саме збільшення кількості початкових шкіл та скорочення кількості середніх шкіл, через нарощування наповнюваності на базі найбільших та найбільш обладнаних шкіл.
- Поліпшення матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я області шляхом передбачення в обласному бюджеті коштів на придбання: апаратів ультразвукової діагностики для обласної лікарні, обласної та міської дитячих лікарень, а також на придбання медичного обладнання для обласного онкологічного диспансеру; 20 автомобілів швидкої допомоги для районних закладів охорони здоров'я; забезпечення автономного водопостачання відділення діалізу обласної лікарні (Джерело: кошти обласного бюджету).

ЧЕРКАСЬКА ОБЛАСТЬ

Черкаська область - адміністративно-територіальна одиниця України, розташована у центральній лісостеповій частині країни по обидва берега середньої течії Дніпра та Південного Бугу. Площа області становить 20,9 тисяч км², що становить 3,46% території держави (18 місце в країні). Сільськогосподарські угіддя становлять 14,548 тисяч км² (70% загальної площі), з них ріллі — 12,736 тисяч км² (88% площі сільськогосподарських угідь).

Конкурентними перевагами регіону є: природні ресурси (земельний фонд Черкащини за своїм родючим потенціалом є одним з найвищих в державі); вигідне економіко-географічне розташування на перетині важливих транспортних комунікацій та водного сполучення; наявність відносно дешевих трудових ресурсів; великий потенціал туристичної, рекреаційної галузей. В попередні періоди пріоритетними галузями для інвестування вважались: агропромисловий комплекс, харчова та переробна промисловість, хімічна та нафтохімічна промисловість, готельно-туристична.

1. ТРАНСПОРТНА ПІДСИСТЕМА

За даними Стратегії розвитку Черкаської області до 2015 року загальна протяжність залізничної колії області складає – 649,5 км, річкових шляхів – 150,0 км, мережі автомобільних шляхів – 6142,8 км, із них 1794,1 км шляхів загальнодержавного, в т.ч. міжнародних – 217,4 км., національних – 398,5 км., регіональних – 339,7 км. Показник щільності автомобільних шляхів загального користування з твердим покриттям в області знаходиться на рівні середнього по Україні (0,28 км/кв.км) і становить 0,278 км/кв.км. Вантажообіг за січень-листопад 2013 року становить 9573,3 млн.ткм., що складає 91,1% за аналогічний період 2012 року. Показник вантажообігу за 2013 р. становив 10520,0 млн.ткм., що на 8,2% менше порівняно з 2012

роком. Показник пасажирообороту за усіма видами транспорту за січень-листопад 2013 р. становить 3062,3 млн.пас.км, що складає 93,5% за аналогічний період 2012 року та має скорочення на 6,5%. Показник пасажирообороту за 2013 р. становив 3300,4 млн.пас.км., що на 6,3% менше порівняно з 2012 роком.

Проблеми: недостатнє фінансування державних програм розвитку транспортної системи; зношеність основних виробничих фондів; потенційні можливості водного транспорту не використовуються; повітряний транспорт практично не функціонує; простій гелікоптерного майданчику в м. Канів; значна частина автомобільних доріг в районах віддалених від обласного центру потребують капітального ремонту; критичний стан експлуатації мосту через р. Дніпро біля м. Черкаси.

Перспективи: розвивати область в якості логістичного центру, шляхом розбудови та модернізації транспортної інфраструктури, а саме: відновлення повітряного та водного сполучення; капітальний ремонт мосту через р. Дніпро біля м. Черкаси; забезпечення можливості цілодобового відправлення літаків за будь-яких метеорологічних умов; створення умов для безперервного та безпечного руху автомобільного транспорту, пасажирів та вантажів; забезпечення належного рівня техніко-експлуатаційного стану автомобільних доріг державного та місцевого значення, комунальної власності.

2. ПІДСИСТЕМА ЗВ'ЯЗКУ

Важливою складовою інфраструктури економіки країни є галузь зв'язку, найголовнішою функцією якої є забезпечення потреб суспільства в передачі інформації. Мережа поштового зв'язку в області нараховує 560 стаціонарних відділень, з них 76 розташовано в містах і районних центрах, 473 – сільській місцевості та 11 – пересувних пунктів. В області зафіксовано 275,4 тисяч основних телефонних апаратів, з них в домашніх оселях 237,7 тис. одиниць. Забезпеченість основними домашніми

телефонними апаратами на 100 сімей: міська мережа зв'язку – 63, сільська – 25. Щільність телефонних апаратів на 100 мешканців становить 18,9 одиниць. Радіофікація населених пунктів області забезпечується роботою 131 радіотрансляційного вузла та функціонуванням 63,7 тис. основних радіоточок. Загальна протяжність ліній радіофікації становить 18,6 тис. км. Операторами кабельного телебачення реалізуються досягнення цифрових технологій та збільшено кількість споживачів регіону до 71,6 тис. осіб. Доступ до мережі Інтернет в області мають 101,9 тис. абонентів. В 2013 році кількість абонентів збільшилася майже на 40 тисяч. Проблеми: відсутність належної статистичної інформації про щільність покриття мережі Інтернет, рівень забезпечення мобільним зв'язком та мобільним Інтернетом.

Перспективи: окреслення та впровадження безкоштовних wi-fi зон в місцях найбільшого скупчення населення, розробка та запровадження електронного самоврядування.

3. ЕКОЛОГІЧНА ПІДСИСТЕМА

Екологічна ситуація в області протягом останніх років залишається відносно стабільною. Викиди забруднюючих речовин та парникових газів у атмосферу від стаціонарних джерел забруднення в 2013 році по області склали 73,1 тис. тонн. Основними забруднювачами атмосферного повітря в області є підприємства: ПАТ «Черкаське хімволокно» (46,2 % від загального обсягу викидів), ПАТ «Миронівська птахофабрика» (17,9%) та ПАТ «Азот» (6,5%). Щільність викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел забруднення з розрахунку на 1 км² по області склала 3,5 т проти 3,3 т у 2012 році та на душу населення – 58 кг проти 55 кг. Найбільше забруднення повітря спостерігалось у м. Черкаси 39,9 тис.т. (55% від загального обсягу), в Канівському 13,2 тис.т. (18%), Чорнобаївському 3,3 тис.т. (5%), Золотоніському 2,6 тис.т. (4%), Черкаському 1,9 тис.т. (3%) районах. Загальна кількість полігонів та звалищ твердих побутових відходів (ТПВ) по

області складає 21, з загальною площею 107,8 га. Обсяг заборонених ТПВ становить 9,6 млн. куб.м. Загальні витрати на охорону навколишнього природного середовища становили 185,6 млн.грн. (на 2% більше).

Проблеми: збільшення викидів забруднюючих речовин в атмосферу, порушення гідрологічних і гідрогеологічних параметрів водних об'єктів, зростання негативних ендегенних та екзогенних процесів і явищ геологічного та геотехнологічного походження; утилізації твердих побутових відходів в області; низький рівень застосування прогресивних ресурсозберігаючих і екологічно безпечних технологій; посилення загрози поверхневих зсувів; шкідливі викиди автотранспорту.

Перспективи: забезпечення безперешкодного доступу населення області до екологічної інформації; проведення природоохоронних акцій; поетапний перехід від захоронення до промислової переробки ТПВ шляхом побудови ряду сміттєпереробних заводів, сміттє-сортувальних станцій, зокрема в районах найбільшої наповненості полігонів ТПВ; вирішити питання з полігоном для захоронення тих відходів, які не підлягають повторній переробці.

4. РЕКРЕАЦІЙНА ПІДСИСТЕМА

Важливе місце в економічному та соціальному розвитку області відводиться сфері оздоровлення, туризму та відпочинку. Багаті природні ресурси, значний історико-культурний потенціал, високий рівень розвитку інфраструктури туризму створюють можливості для всебічного задоволення пізнавальних і рекреаційних потреб не лише вітчизняних, а й іноземних туристів. На території області діє 10 санаторіїв, 5 санаторіїв-профілакторіїв, 63 бази відпочинку. Кількість дитячих закладів оздоровлення та відпочинку, які працювали влітку 2013 р. становить 1025, у т.ч. закладів оздоровлення 21 із загальною кількістю місць 3879, в т.ч. у закладах оздоровлення 2967. Кількість дітей, які перебували у закладах – 65652. За даними

сайту Департаменту інвестиційно-інноваційної політики та зовнішньоекономічних зв'язків Черкаської обласної державної адміністрації та інших сайтів в області функціонує 48 готелі, з них 9 у м. Черкаси. На туристичному ринку області працюють 55 ліцензованих суб'єктів туристичної діяльності. Їх послугами протягом 2013 р. скористалися майже 16 тис. туристів, що порівняно із 2012 р. більше майже на 30%. За цілями відвідування 97% туристів обрали дозвілля та відпочинок, 3% – лікування, ділову поїздку та навчання. 10,5 тис. туристів, або 66% подорожували за кордоном, 5,5 тис. осіб були охоплені внутрішнім туризмом (34%). Кількість екскурсантів, які обслуговувались суб'єктами туристичної діяльності по Черкаській області у 2013р. склала 15,2 тис. осіб, що на 28% більше ніж у 2012 році.

Проблеми: зношеність інфраструктури закладів відпочинку, оздоровлення.

Перспективи: розвиток готельно-туристичної інфраструктури в комплексі з сферою громадського, ресторанного харчування; популяризація серед українських та іноземних туристичних операторів Черкащини як перлини туристичного краю стежками історії (Чигиринщина, Звенигородщина, Канівщина тощо.) та зонами відпочинку (гірсько-лижний курорт с. Водяники Звенигородський р-н, каньйони р. Рось, Мошногірський кряж, дендрологічні парки тощо.); благоустрій рекреаційних зон р. Дніпро.

5. ПІДСИСТЕМА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Станом на 2012 рік загальний житловий фонд області складає 34,2 тис. м², забезпечення населення житлом становить 26,7 м² на одного мешканця області. Протягом 2013 р. в області прийнято в експлуатацію 129,7 тис.м² загальної площі житла, що на 1,1% менше, ніж за 2012 рік. У розрахунку на 10 тис. населення в області прийнято в експлуатацію 1028,9 м² загальної площі житла, з них за рахунок коштів державного бюджету прийнято в експлуатацію

156 м² загальної площі житла що є 0,1% від загального обсягу. В цілому за 2013 р. прийнято в експлуатацію 958 квартир, з них у міських поселеннях – 735, у сільській місцевості – 223 квартири. У Черкаській області у 2013 р. на квартирному обліку перебувало 20,2 тис. сімей, які потребували покращення житлових умов. У 2013 р. усі міста та селища міського типу області забезпечувались природним та зрідженим газом, сільські населені пункти – на 92%. На кінець 2013р. протяжність вуличної газової мережі становила 12274 км., у тому числі 3160 км в сільській місцевості. На кінець року в області було газифіковано майже 494 тис. квартир, майже 83% з них – природним газом. За 2013р. кількість квартир газифікованих природним газом зросла на 0,8 тис. Відпуск природного газу споживачам області становив 1967 млн.куб.м. У 2013 р. в області 1640 опалювальних котелень сумарною потужністю 3794 Гкал/год здійснювали відпуск тепла та гарячої води населенню та на комунально-побутові потреби підприємств, установ, організацій. Протяжність теплових та парових мереж у двотрубному обчисленні на кінець року становила 561 км, у тому числі 122 км (21,7%) залишаються у ветхому та аварійному стані. У 2013 р. в області налічувався 245 водопровід, 8 окремих водопровідних мереж, що подають воду населенню та підприємствам, установам, організаціям на господарсько-побутові потреби. На кінець 2013 р. одиночна протяжність водоводів збільшилась на 0,2% і становила 722 км, у тому числі 23% (170 км) знаходяться у ветхому та аварійному стані. Пріоритетною формою організації обслуговування житла в області є передача житлового фонду на утримання безпосередньо населенню, шляхом створення об'єднань співвласників багатоквартирних будинків

Проблеми: забезпечення належного виконання державних фінансових зобов'язань по Загальнодержавній програмі реформування та розвитку житлово-комунального господарства на 2009-2014 роки в частині технічного переоснащення житлово-комунального господарства, а саме надання державної підтримки з реалізації інвестиційних проектів з технічного переоснащення та капітального ремонту

житлових будинків, в яких утворюються нові або вже функціонують об'єднання співвласників багатоквартирних будинків.

Перспективи: розвивати та втілювати програми з енергозбереження і енергоефективності; розвивати ОСББ в обласному центрі та ряду районних центрів; розробити програми будівництва муніципального житла в обласному та районних центрах, будівництво муніципального житла (зокрема, на місці колишнього військового полігону в межах м. Черкаси), розвивати вуличну інфраструктуру (капітальний ремонт твердого покриття тротуарів, освітлення, паркінги тощо.); модернізація системи теплопостачання в області; термомодернізація шкіл, дитсадків, житлових будинків, встановлення в будинках індивідуальних теплових пунктів.

6. ОСВІТНЯ ПІДСИСТЕМА

За даними ГУ статистики у Черкаській області станом на 2013 рік було 693 дошкільні заклади із загальною кількістю місць 41 661. Слід зазначити, що з них не працював 21 заклад. Загальна кількість дітей дошкільного віку за показниками 2013 року складає 60 911. Кількість дітей у дошкільних закладах – 43 247. В 2013/2014 навчальному році відповідно 645 закладів і з загальною чисельністю учнів 109,3 тис. Цього ж року професійно-технічних навчальних закладів налічувалося 23 із загальною кількістю учнів 9,9 тис. учнів. Рівень охоплення дітей позашкільними закладами системи освіти дітей у Черкаській області становить 50,1%. Підготовку фахівців з вищою освітою за професійним спрямуванням здійснюють 19 вищих навчальних закладів, з яких ВНЗ I-II рівнів акредитації – 13, ВНЗ III-IV рівнів акредитації – 6. В 2012/2013 навчальному році у ВНЗ I-II рівня акредитації навчалось 11,1 тис. студентів, наступного навчального року вже 10,8 тис. студентів. У ВНЗ III-IV рівнів акредитації в 2012/2013 н.р. – 35,3 тис. студентів та в 2013/2014 н.р. – 33,7 тис. студентів.

Проблеми: низький рівень співпраці роботодавців та ВНЗ в частині наукоємних розробок, працевлаштування випускників; слабе реагування ВНЗ на

ринок попиту і пропозиції фахівців в області.

Перспективи: впровадження системи інклюзивної освіти; вдосконалення інформатизації системи освіти; розвиток соціального партнерства у системі професійно-технічної освіти; відновлення престижності робітничих професій; збереження, розширення та розвиток мережі дошкільних навчальних закладів; децентралізація вищої школи та запровадження самоврядування ВНЗ всіх рівнів акредитації; сприяти патріотично-військово-спортивному вихованню молоді.

7. МЕДИЧНА ПІДСИСТЕМА

Станом на 01.12.2013 р. в області проживало 1260,7 тис. жителів. Протягом січня-листопада 2013 р. чисельність населення скоротилась на 8145 осіб: за рахунок природного скорочення – 7652 особи, за рахунок міграційного скорочення – на 493 особи.

В Черкаській області працює 236 лікарняних закладів, ліжковий фонд 65 стаціонарів області становить 10,2 тис. ліжок. Забезпеченість ліжками становить 80,5 на 10 тис. населення (за попередніми даними), при нормативі – 80,0. Одним із пріоритетних напрямків діяльності галузі є поліпшення матеріально-технічної бази медичних закладів. В області продовжують функціонувати 8 дільничних лікарень із загальною кількістю ліжок – 110 (2012р. – 22 на 260 ліжок). Триває робота з переорієнтації первинної медико-санітарної допомоги на загальну практику-сімейну медицину. Протягом 2013 р. додатково реорганізовано 6 дільничних лікарень в лікарські амбулаторії загальної практики-сімейної медицини з ліжками денного перебування. На початок 2014 р. в області налічується 159 закладів загальної практики-сімейної медицини, у складі яких функціонує 1155 ліжок денного перебування. В них працює 335 лікарів загальної практики-сімейної медицини, що дає змогу охопити обслуговуванням сімейними лікарями близько 70% населення області.

Проблеми: кадрове забезпечення, особливо фахівцями в сільській місцевості.

Перспективи: модернізація поліклінік обласного та районних центрів; зміцнення матеріально-технічної бази медичних закладів, у т.ч. створення потужної діагностичної та лікувальної бази амбулаторної служби; боротьба з найбільш поширеними хронічними неепідемічними і епідемічними хворобами; подальше зниження захворюваності та інвалідизації населення; забезпечення медикаментами пільгових категорій населення; забезпечення доступності і удосконалення якості екстреної медичної допомоги, поліпшення матеріально-технічної бази служби; створення пунктів швидкої медичної допомоги на базі лікарських амбулаторій, найбільш віддалених від ЦРЛ; створення хоспісів; розвиток страхової медицини.

8. ПІДСИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

В Черкаській області у 2013 році функціонувало 28 інтернатних закладів. Охоплення інтернатною формою утримання в Черкаській області ставить 1,7% від дитячого населення.

В області чисельність дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування на кінець 2013 року становить - 2398. Громадянами України упродовж 2013 року усиновлено 60 дитини, іноземцями – 12 дітей.³⁸

Середній розмір пенсій на 01.01.2014 р. становив 1392,62 грн., при чому за віком – 1371,40 грн., за інвалідністю – 1428,86 грн., у разі втрати годувальника – 1166,85 грн. Кількість пенсіонерів в області 422,2 тис. осіб. Якщо порівняти ці показники з 2012 р., то можна відмітити, що розмір пенсій за всіма ознаками збільшився

Проблеми: Основною причиною наявності значної чисельності дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування є високий рівень безробіття в районних центрах,

38. www.ck.ukrstat.gov.ua/source/arch/2014

злиденність населення, високий рівень смертності працездатного населення

Перспективи: створення умов для реалізації права дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування на виховання у сім'ї шляхом вчасного встановлення статусу дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, та їх влаштування під опіку, піклування, дитячі будинки сімейного типу, прийомні сім'ї та усиновлення; запобігання бездоглядності і безпритульності серед дітей шляхом збільшення кількості та підвищення ефективності соціальних послуг, наданих вихованцям центрів соціально-психологічної реабілітації дітей, дітям, які виховуються у складних та надзвичайних умовах; якісне виконання соціальної роботи, супровід сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, фахівцями із соціальної роботи.

9. КУЛЬТУРНА ПІДСИСТЕМА

В області діють 751 бібліотека, 737 будинків культури, клубів, центрів культури і дозвілля, 7 історико-культурних заповідників, в т.ч. 4 зі статусом «національний», 55 музеїв, враховуючи філіали і відділи, 38 початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів (шкіл естетичного виховання), де навчається понад 9,3 тис. дітей, 3 вищі мистецькі навчальні заклади, у яких здобувають фахову освіту 825 студентів, 3 театральні-концертні заклади, в т.ч. 2 зі статусом «академічний» та 1 зоопарк. Функціонує 15 кінотеатрів і 110 кіноустановок. В клубних закладах області діють 4448 аматорських творчих колективів, що об'єднують 44388 учасників.

Проблеми: матеріально-технічна зношеність основних фондів, низький рівень популяризації і наповнення відвідувачами культурних закладів серед населення регіону.

Перспективи: нарощування фінансового забезпечення, бюджетної підтримки культури із стимулюванням благодійництва, меценатства, підприємницької активності установ та закладів

галузі; збереження і розвиток існуючої мережі установ та закладів культури і мистецтва, кінопрокату; оновлення матеріально-технічної бази галузі; збереження і актуалізація культурно-історичної спадщини; забезпечення доступу населення до культурного надбання; розвиток творчого потенціалу населення регіону.

ВИСНОВКИ

З огляду на проведений аналіз статистичних даних розвитку Черкаської області згідно переліку зазначених в проекті підсистем та ряду стратегічно-програмних документів з розвитку області на 2013 р. та до 2015 року вважаємо необхідне виділити наступні підсистеми, що потребують уваги і можуть бути представлені у стратегії розвитку як пріоритетні а саме: транспортна, житлово-комунальна, рекреаційна підсистеми.

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

- Реконструкція світлосигнального обладнання КП «Аеропорт Черкаси» з метою доведення до 1 категорії ІСАО та системи посадки повітряних суден СП-80
- Реконструкція злітної-посадкової смуги та місць стоянок повітряних суден.
- Будівництво та реконструкція швидкісної автомагістралі Київ-Черкаси-Дніпропетровськ по правому берегу р. Дніпро, будівництво та реконструкція національної автомобільної дороги державного значення Київ-Знам'янка, будівництво та реконструкція національної автомобільної дороги державного значення Бориспіль-Дніпропетровськ-Запоріжжя (через Кременчук); відновлення роботи річкового порту «Черкаси».

Термін реалізації 2014-2020 рр. Дежерла: кошти державного та місцевих бюджетів, а також приватних інвесторів.

ЧЕРНІВЕЦЬКА ОБЛАСТЬ

Інфраструктура Чернівецької області в 2013 році характеризується великими темпами будівництва соціальних об'єктів, житлового фонду, поганим станом дорожнього покриття, транспортно сполучення, відсутністю промоції регіону як туристично привабливого.

На жаль, на 2014 рік офіційно не визначені прерогативи та напрямки розвитку. В регіоні в 2013 році інфраструктурний розвиток був регламентований Програмою соціально-економічного розвитку області на 2013 рік.

аварійному стані (ще після повені 2008, 2010 років) або такі, які нищаться від незначного підняття води. Також є питання з залізничним сполученням Чернівецької області зі столицею. Потяг «Чернівці-Київ» в дорозі перебуває 14 годин.

Для вирішення проблем транспортної інфраструктури потрібно провести аналіз ямковості доріг та стану мостів області (створити карту ямковості та стану мостів, провести ремонт доріг державного та місцевого значення, забезпечити швидкісне залізничне та авіасполучення, нанести розмітку, провести ревізію вказівників та відновлення їх (з англійським перекладом).

1. ТРАНСПОРТНА ПІДСИСТЕМА

Транспортна підсистема Чернівецької області перебуває в досить поганому стані, незважаючи на те, що межує з двома країнами – Молдовою та Румунією.

Раціональна мережа автомобільних доріг загального користування в області складає 2885,5 км, з них 117,3 км (4,1%) це дороги національного, а 95,6 км (3,3%) міжнародного значення. Щільність доріг в Чернівецькій області складає 0,36 км на 1 м², що вище за середньодержавний рівень (0,28 км на 1 м²). Про низький рівень технічного оснащення доріг свідчить той факт, що лише 0,4% всіх доріг (а саме 10,3 км) оснащенні лініями вуличного освітлення й то лише на дорогах державного значення. Тротуари та пішохідні доріжки є лише на 18,5% доріг. Загальна протяжність дорожньої розмітки складає лише 1261 км, тобто 43,7% загальної протяжності автодоріг. Окрім того дороги Чернівецької області як державного, так і місцевого значення, перебувають в поганому стані, мають великий відсоток ямковості в порівнянні з сусідніми областями, потребують капітального ремонту, що ускладнює транспортне сполучення області. Проблеми викликають і мости, що з'єднують населені пункти області. Адже є такі, які перебувають в

2. ПІДСИСТЕМА ЗВ'ЯЗКУ

В Чернівецькій області в 2013 році у сфері радіо, телебачення та зв'язку функціонувало 30 підприємств. Станом на 1 жовтня 2013 р. абонентська база мобільного зв'язку включала більше 1,2 млн. користувачів. У розрахунку на 1000 населення приходилось 1348 мобільних телефонів. За 9 місяців кількість абонентів мережі «Інтернет» зросла на 15,0% і становила 53,2 тис., у тому числі 47,2 тис. – серед населення. Окрім того 17 зі 100 мешканців Чернівецької області є абонентами стаціонарного телефонного зв'язку.

Проблеми існують з забезпеченням мобільним зв'язком різних операторів у віддалених селах області (зокрема, в певних селах доступний тільки один оператор або ж місцеве населення проти встановлення так званих «вишок»), а також прокладання мереж для Інтернет. Наразі в сільській місцевості монополістом з надання послуг Інтернет - зв'язку є Укртелеком, також використовуються інтернет-послуги мобільних операторів. Інтернет-провайтери (зокрема, фірма Лангейт) почала прокладати мережі до районних центрів.

У зв'язку з цим варто на обласному рівні надати якісь гарантії чи сприяння з розвитку провай-

дерських послуг в сільську місцевість, віддалені райони області.

3. ЕКОЛОГІЧНА ПІДСИСТЕМА

Чернівецька область характеризується сприятливим екологічним станом, в першу чергу завдяки невеликій кількості промислових підприємств, що здійснюють викиди в навколишнє середовище. Викиди, що здійснюються цими підприємствами, становлять 7% від всіх викидів у атмосферне повітря (в порівнянні з сусідами – найменше викидів забруднюючих речовин). Цей показник залишається умовно-сталим протягом кількох років. Левова частка викидів у атмосферне повітря (87,8%) в області здійснюється автомобільним транспортом. Існує проблема з очищенням викидів великих підприємств, а також зменшення кількості викидів транспортом в місцях його великого скупчення.

Потрібно провести аналіз очисних споруд, систем очищення та зменшення шкоди від викидів підприємств області. Також потрібно розвантажити від автомобільного транспорту міста Чернівці, пустивши транзитний транспорт об'їзною дорогою, або продумати інші можливості зменшення щільності автомобільного транспорту в Чернівцях.

4. РЕКРЕАЦІЙНА ПІДСИСТЕМА

Чернівецька область характеризується значним туристично-рекреаційним потенціалом. Тут нараховується 310 територій та об'єктів природно-заповідного фонду, в тому числі 10 заказників, 9 пам'яток природи, ботанічний і дендрологічний парки Чернівецького державного університету, Вижницький національний природний парк та Сторожинецький дендропарк, а також 2 регіональні ландшафтні парки, 136 пам'яток природи, 40 парків — пам'яток садово-паркового мистецтва та 39 заповідних урочищ. В області функціонує 4 санаторії, 1 санаторій-профілакторій та 2 пансіонати з

лікуванням, але їхні можливості не використовуються на повну силу, а якість лікування та супутні послуги не відповідають сучасним вимогам та стандартам. Туристичний потенціал області забезпечують 133 пам'ятки архітектури, містобудування, історії та археології національного значення (з них 1 об'єкт включений до списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО) та більш ніж 800 пам'яток місцевого значення. В області діє 97 закладів розміщення, які пропонують 5239 місць для розміщення, а також 884 заклади харчування.

Та, незважаючи на рекреаційний потенціал, рівень його використання залишається низьким. Це пов'язано в тому числі з низьким розвитком транспортної інфраструктури, відсутності реклами та промоції туристичного потенціалу Чернівецької області, відсутність маркування туристичних маршрутів, низьким рівнем готельного забезпечення в потенційно туристично-привабливих місцях (зокрема, це стосується Хотинської фортеці, музею Івана Миколайчука в Чорногузах тощо).

5. ПІДСИСТЕМА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

На балансі житлово-експлуатаційних підприємств області знаходиться 3545 житлових будинків. У 2013 р. в області прийнято в експлуатацію 340,5 тис.м² загальної площі житла. Централізованим питним водопостачанням забезпечено 10 з 11 міст, 7 із 8 селищ міського типу, 25 із 398 сільських населених пунктів – понад 61,4% міського та селищного населення або 29,1% населення області. Централізованим водовідведенням забезпечено 9 міст, 6 селищ міського типу, 4 сільських населених пункти – понад 59,2% міського та селищного-населення або 27,6% населення області. Системами водовідведення забезпечено 2 міста та 10 сільських населених пунктів. Спостерігаються значні втрати ресурсів зношеність інженерних мереж: 4,8% теплових мереж є аварійними (6,1 км). З 97 котелень лише 64 обладнані засобами обліку відпуску теплової енергії (66%); 297,2

км (34,5%) водопровідних мереж є аварійними, що зумовлює втрати води в водопровідних мережах 5134,4 тис.м.куб.(42,3%); 156,8 км (30%) каналізаційних мереж є аварійними.

Таким чином потрібно провести модернізацію та заміну (у разі аварійності) мереж водозабезпечення та водовідведення і таким чином зменшити витоки, забезпечити засобами обліку відпуску теплової енергії котельні, забезпечення всі населені пункти області газопостачанням або іншими джерелами енергії. Розвиток та стимулювання альтернативних джерел енергії. Щодо житлового фонду, то тут потрібно налагодити прозорі механізми формування та проходження черги, розподілу квартир, житла, виконавчими комітетами органів місцевого самоврядування Чернівецької області.

6. ОСВІТНЯ ПІДСИСТЕМА

Загалом на сьогодні в області функціонують 137 НВК, у 134 з них діють дошкільні підрозділи. Також відкрито 32 додаткові групи у діючих ДНЗ і НВК.

Дошкільними навчальними закладами охоплено понад 83 тис. учнів (85,5% дітей дошкільного віку), по Україні – 81,5%. У дошкільних навчальних закладах на цей час створено умови для виховання 31626 тис. дітей (проти 30, 5 тис. у 2012 році). Всіма формами дошкільної освіти охоплено 90% дітей дошкільного віку, діти 5-річного віку стовідсотково забезпечені обов'язковою дошкільною освітою перед вступом до школи. У 2013 році кількість дітей, які не охоплені навчанням, становила 23 (0,02%), станом на 14.03.2014 – 14 (0,01%), що на 9 дітей менше (0,1%). Із 9571 випускника 9-их класів 2013 року здобувають повну загальну середню освіту 9569 (99,98 % на рівні минулого року), у тому числі: 6015 (62,8%) – у 10-их класах денних шкіл, 74 (0,7%) – у вечірніх, змінних загальноосвітніх навчальних закладах, 1206 (12,6%) – у ПТНЗ, 2274 (23,8 %) – у ВНЗ I-II рівнів акредитації, 2 (0,02%) – не охоплено навчанням (на рівні минулого року).

Станом на сьогодні організований підвіз дітей та вчителів сільської місцевості до місць навчання і додому забезпечено на 100%.

Проблемою освітньої підсистеми однак є незаповненість класів, загроза закриття навчальних закладів у зв'язку з цим, відсутність в селах санвузла в приміщенні навчального закладу (незважаючи на дані статистики), відсутність грамотного розподілу державного замовлення в закладах області у відповідності до вимог місцевого ринку праці. У зв'язку з цим потрібно розпочати громадські слухання щодо роботи навчальних закладів у випадку відсутності достатньої кількості учнів, включити в статті бюджету забезпечення внутрішніми вбиральнями (не біотуалетами) навчальні заклади області, корелювати бюджетне замовлення відповідно до спеціальностей, яких потребує регіон.

7. МЕДИЧНА ПІДСИСТЕМА

Рівень народжуваності у Чернівецькій області у 2013 році склав 12,6‰ проти середньоукраїнського показника 11,4 ‰. Водночас смертність в області є нижчою – 12,7‰ при 14,5‰ в середньому в Україні. В області також утримується тенденція зменшення смертності осіб працездатного віку. Чернівецькій області намітилась тенденція до збільшення показника природного приросту населення. Позитивна динаміка простежується в краї третій рік поспіль. Показник малюкової смертності зменшився на 1,76 відсоткових пункта і складає 7,15‰, показник перинатальної смертності – на 0,2 відсоткових пункта і складає 7,9‰, не допущено випадків материнської смертності. Показник захворюваності (з діагнозом, встановленим вперше в житті) серед дорослого населення 18-100 років скоротився на 1,6% і становить 41076,1 на 100 тис. дорослого населення.

В районах області та м. Чернівці створено 14 центрів первинної медико-санітарної допомоги, які є юридичними особами, структурними підрозділами та відокремленими структурними

підрозділами яких є 176 амбулаторій загальної практики-сімейної медицини та 218 ФАПів.

Проблемою підсистеми є застаріле обладнання в медичних закладах, а нове, закуплене, почасти стоїть, бо медичні працівники не вміють з ним працювати. Також є проблема з забезпеченістю медичними препаратами та засобами.

8. ПІДСИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У період з 1 вересня 2013 року по 1 березня 2014 року відзначаємо тенденцію зменшення кількості дітей, які потрапили у притулок – 36 проти 45 у 2012/2013 н.р. В Чернівецькій області існує 14 будинків сімейного типу, де виховується 87 дітей (станом на початок 2013 року). Є 60 прийомних сімей, де виховуються 130 прийомних дітей. Також в області налічується 1246 дітей-сиріт, позбавлених батьківського піклування.

Проблеми в підсистемі соціального забезпечення полягають в тому, що діти, досягаючи повнолітнього віку, виходячи з притулків, опиняються на вулиці. В притулках не навчають самостійного життя за межами притулку (коли не держава все дає, а потрібно самостійно все здобувати). Такого не спостерігається у дітей, які виховуються в будинках сімейного типу.

Тому варто звернути увагу на цей аспект роботи дитячих притулків. А саме: створення соціальних гуртожитків в районах міста для дітей, які вийшли з дитячих притулків з залученням їх до роботи громади, сприянням в пошуку робочого місця тощо.

9. КУЛЬТУРНА ПІДСИСТЕМА

Культурна підсистема Чернівецької області представлена 402 бібліотеками, 385 будинками культури та клубами, 127 народними колективами, 46 школами естетичного виховання, обласним центром з питань культурної спадщини,

учбово-методичним центром культури Буковини, Державним училищем мистецтв ім. С. Воробкевича, 138 кіноустановками. В 2012 році в області працювало три професійних театри (кількість відвідувань 75,1 тисяча), діяла одна концертна організація, слухачів на концертах було 110,7 тисяч (менше, ніж в 2011 році на 8 тисяч), вісім музеїв в 2012 році відвідали 270 тисяч разів. 402 масові та універсальні бібліотеки в своєму фонді мають 5904 тисячі примірників, 385 клубних закладів краю мають 98,3 тисячі місць.

Проблемою є відсутність або низький рівень культурних подій в районах області або ж низький рівень анонсування та промоції їх на загальнообласному рівні. Сайт управління культури Чернівецької ОДА застарілий, відсутня актуальна інформація щодо стану галузі, стан справ тощо. В деяких селах будинки культури були передані в приватну власність. Потрібно провести ревізію закладів культури області та визначити культурні потреби мешканців населених пунктів краю (можливо, закупити проектори для перегляду фільмів, книжки в бібліотеки тощо).

ВИСНОВКИ

Найбільш вагомими для розвитку Чернівецької області є транспортна та рекреаційна підсистеми. Вони взаємопов'язані і взаємодоповнюють. У зв'язку з тим, що область має достатньо рекреаційних ресурсів, потрібно забезпечити до них доступ і комфортне там перебування. Таким чином, потрібно визначити пріоритетні напрямки ремонту дорожнього покриття на найближчі роки, відновлення авіасполучення, запуск економних авіаліній, покращення залізничного покриття для збільшення швидкості руху потягів. Затвердження нової Стратегії розвитку туризму, розвиток зеленого, культурно-мистецького (фестивального) туризму, сприяння в будівництві готельних комплексів в туристично-привабливих місцях, сприяння в створенні приватних садиб (навчання місцевих мешканців щодо цього напрямку роботи),

створення туристично-інформаційних систем (сайту, інформаційні пункти, термінали тощо) про Чернівецьку область, проведення рекламно-імеджевої кампанії з промоування Чернівецької області в Україні та за кордоном щодо Чернівецької області (її привабливості тощо).

РЕКОМЕНДАЦІЇ

■ Покращення дорожнього покриття на дорогах державного та місцевого значення, стану мостів. Джерела фінансування – державний та місцеві бюджети. Пріоритетними є напрямки, які пов'язані з туристично-привабливими місцями Чернівецької області, термін реалізації – 2014 – 2016 роки. Виконавець – Служба автодоріг області, Облавтодор, райавтодори.

■ Відновлення злітно-посадкової смуги чернівецького аеропорту. Передача його на баланс держави (Міністерство інфраструктури). Джерело фінансування – державний бюджет, термін реалізації – 2014-2015 роки. Виконавець – підрядник, визначений на тендері. Можливо – передача аеропорту в довгострокову оренду на конкурсній основі з реконструкцією, заходом лоукост-авіаліній. Джерело фінансування – кошти приватного інвестора. Термін реалізації – 2014-2015 роки.

■ Програма розвитку рекреаційних зон Чернівецької області. Аналіз стану забезпечення місць для проживання, відпочинку навколо рекреаційних та туристично-привабливих зон (виконавець, ресурси - Департамент екології та туризму Чернівецької ОДА до 1 вересня 2014 року), визначення можливих механізмів допомоги щодо створення приватних садиб в сільській місцевості, розвиток сільського туризму, прокладання нових маршрутів (екзотичних, унікальних тощо). Розробка і провадження рекламної кампанії щодо популяризації принади краю в Україні та за її межами. Джерела фінансування – місцеві бюджети та грантові кошти. Виконавець – місцеві мешканців, органи влади, громадські організації.

ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСТЬ

У теперішній час назріла гостра необхідність здійснення радикальних структурних перетворень економіки області за рахунок модернізації виробництв з впровадженням новітніх технологій, розширення внутрішнього ринку і розвитку його інфраструктури, нарощування експорту, активізації інвестиційних процесів, створення умов для вільного обігу капіталу, активних реформ у найперспективніших секторах економіки.

Чернігівська область є одним із перспективних регіонів України, що обумовлене її потужним природно-ресурсним, економічним і науково-технічним потенціалами, особливостями структури господарського комплексу, геополітичним положенням.

1. ТРАНСПОРТНА ПІДСИСТЕМА

За 2013 рік всіма видами транспорту здійснено вантажні перевезення 1496,9 тис.т., що на 17,8 % більше за відповідний період попереднього року. При цьому загальний вантажообіг становив - 586,7 млн.ткм. Але необхідно акцентувати увагу на тому, що всі вантажні перевезення було здійснено без залучення залізничного, водного та авіаційного транспорту. Загальний пасажирооборот у 2013 році становив - 908,8 млн.пас.км, було перевезено 105596,0 тис. пасажирів, що на 14,9 % більше за відповідний період минулого року. Найбільшу частину пасажирських перевезень здійснено за рахунок автомобільного транспорту – 69089,5 тис. чоловік (65,4%), тролейбусним – 36486,8 тис. чоловік (34,5%), водним – 19,7 тис. чоловік (0,01%). Серед основних проблем транспортної підсистеми є поганий стан шляхового покриття, а також висока вартість транспортних послуг у доходах домогосподарств, що пов'язано зі значною вартістю паливно-мастильних матеріалів.

З метою розвитку транспортної підсистеми доцільним є оновлення та розширення кількості одиниць рухомого складу комунального електротранспорту з подальшою електрифікацією пріоритетних маршрутів, забезпечення оптимального графіку руху міжміських електропоїздів, збільшення кількості вантажних перевезень залізницею.

2. ПІДСИСТЕМА ЗВ'ЯЗКУ

За січень–листопад 2013р. підприємства зв'язку області надали послуг на 1325,5 млн. грн., у т.ч. населенню – на 1065,5 млн.грн. (80,4% загального обсягу). Це, відповідно, на 1,0% та 2,7% більше показника січня–листопада 2012 р. Серед видів зв'язку найбільшим попитом користувався мобільний – 75,0% загального обсягу. Частка телефонного зв'язку становила 11,5%.

Порівняно із січнем–листопадом 2012р. збільшилися доходи від надання послуг таких видів зв'язку: телефонного міського – на 17,1%, передачі і прийому телевізійних та радіопрограм, радіозв'язку – на 10,9%, комп'ютерного – на 10,8%, телефонного сільського – на 7,0%. Разом із тим, зменшилися доходи від надання послуг телеграфного зв'язку на 35,6%, телефонного міжміського зв'язку – на 18,5%, проводового мовлення – на 15,3%, поштового – на 1,1% та мобільного – на 0,8%. За послуги міжнародного зв'язку у звітному періоді отримано 20,4 млн.грн. (1,5% загального обсягу).

Ключовою проблемою функціонування підсистеми зв'язку залишається якість послуг, що пов'язано з постійно зростаючими вимогами споживачів відповідно до вимог передових технологій.

З метою розвитку підсистеми необхідним є забезпечення доступу споживачів до системи мобільного зв'язку на всій території регіону.

3. ЕКОЛОГІЧНА ПІДСИСТЕМА

Загальний обсяг викидів забруднюючих речовин і діоксиду вуглецю в атмосферне повітря в області становить - 93,5 тис. т., в тому числі стаціонарними джерелами – 45,8 тис. т., пересувними джерелами – 47,7 тис. т.

Найбільшими забруднювачами оточуючого середовища є Комунальний енергогенеруючий підрозділ «Чернігівська теплоелектроцентрально» ТОВ фірми «ТехНова», ПАТ «Чернігівське Хімволокно».³⁹

Враховуючи відсутність значної кількості промислових підприємств на території регіону, а також порівняно низький рівень атмосферного забруднення найбільшою проблемою екологічної підсистеми є проблема утилізації побутового сміття та відходів теплоелектроцентрально (утилізація шлаку).

З метою поліпшення екологічної ситуації на Чернігівщині є необхідність посилення контролю за дотриманням нормативів викидів найбільшими вже існуючими промисловими забруднювачами; дотримання санітарно-епідеміологічних норм при будівництві нових об'єктів; будівництво заводу по сортуванню та переробці сміття на території району.

4. РЕКРЕАЦІЙНА ПІДСИСТЕМА

На даний час в області функціонує 7 санаторіїв та профілакторіїв з лікуванням (1,3 тис. ліжок), 3 санаторії та профілакторії (0,2 тис. ліжок), 1 будинок відпочинку (0,2 тис. місць), 26 баз відпочинку (2,7 тис. місць) та 550 дитячих оздоровчих таборів (3,8 тис. місць).⁴⁰

Кількість готелів та інших місць для тимчасового проживання – 61, вони налічують 1438 номерів.⁴¹

39. http://siver.com.ua/news/voni_ne_dajut_nam_dikhat_najbilshizabrudnjuvachi_chernigivshhini/2012-02-08-9510

40. <http://chernigivstat.gov.ua/statdani/Turizm/Tur3.htm>

41. <http://chernigivstat.gov.ua/statdani/Turizm/Tur2.htm>

Наявність значного рівня фізичного та морального зносу основних засобів санаторіїв та профілакторіїв, невідповідність існуючих медичних та рекреаційних послуг сучасним потребам спричиняють неможливість їх повного завантаження, що зумовлює здороження вартості їх послуг.

З метою розвитку рекреаційної підсистеми на території Чернігівської області необхідним є відновлення фінансово-майнового стану об'єктів галузі, створення необхідної інфраструктури для відпочинку та туризму.

5. ПІДСИСТЕМА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

За 2013 рік населенню області було нараховано 631431 тис. грн. за споживання комунальних послуг, рівень оплати яких населенням становив 102,9%. Станом на 01.01.2014 р. в області функціонує 258 ОСББ. За 2013 рік обсяги капіталовкладень на виконання заходів з технічного переоснащення житлово-комунального господарства області становили 160,9 млн гривень. Для утримання житлових будинків і прибудинкових територій створено 262 об'єднання співвласників багатоквартирних будинків, які обслуговують 316 житлових будинків загальною площею 516,8 тис. м². Упродовж 2013 року населення області сплатило за житлово-комунальні послуги 722,3 млн грн, що становить 101,7% від нарахованих сум (з урахуванням погашення заборгованості минулих періодів).

Основною проблемою функціонування житлово-комунального господарства є невідповідність обсягів його фінансового забезпечення існуючим потребам функціонування, що призвело до невиконання плану капітального ремонту та оновлення основних засобів галузевих суб'єктів господарювання, рівень зносу яких коливається в межах 60-80%.

З метою забезпечення поточного функціонування житлово-комунального господарства, задоволення потреб населення у послугах відповідної якості необхідним є залучення значних обсягів інвестицій в галузь, що може бути реалізовано у вигляді передачі комунальних об'єктів у концесію, забезпечення державних гарантій залучення інвестиційних ресурсів.

6. ОСВІТНЯ ПІДСИСТЕМА

Станом на початок 2013-2014 навчального року на території Чернігівської області функціонують 23 навчальні заклади, які підпорядковані 5 міністерствам і відомствам. Це п'ять вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації (3 університети та 2 інститути) і 18 вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації (4 училища, 4 технікуми та 10 коледжів).

У 2013-2014 навчальному році вищі навчальні заклади області забезпечують навчання більше 28 тисяч студентів, з них 20,4 тисячі осіб навчаються за денною формою навчання. Серед них 8,6 тисяч осіб – студенти технікумів, училищ і коледжів, і 11,8 тисяч – студенти університетів і інститутів.

З 1 вересня 2013 року в області функціонує 625 загальноосвітніх навчальних закладів, у тому числі: 612-ЗНЗ, 10 - спеціальних ЗНЗ, 2 - вечірні ЗНЗ та 1 - державний ЗНЗ з контингентом 91 321 учнів. Вперше сіли за парти 9 183 першокласники. З метою надання якісної освіти дітям соціально незахищених категорій в області функціонує 18 інтернатних закладів (із них 17 обласного підпорядкування).

Станом на 1 січня 2014 року в регіоні функціонує 417 дошкільних навчальних закладів. Показник охоплення дітей дошкільною освітою віком від 3 до 6 років становить 88%. Зберігається розрив між охопленням дошкільними навчальними закладами міських і сільських дітей (відповідно 99,5 % і 61,0 %).

Всіма формами дошкільної освіти охоплено 97,5% дітей віком від 3 до 6 років.⁴²

Основною проблемою функціонування системи освіти залишається необхідність її наближення до потреб функціонування країни, забезпечення всебічного гармонійного розвитку людини, що пов'язано з розширенням матеріального становища сімей, а також створення належних умов оплати праці працівників галузі.

З метою розвитку системи освіти необхідним є відновлення та розширення мережі дошкільних навчальних закладів відповідно до потреб населення, покращення стану навчального та матеріального забезпечення закладів освіти, підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників, забезпечення можливості отримання повної вищої медичної освіти на території області.

7. МЕДИЧНА ПІДСИСТЕМА

Медичну допомогу населенню області станом на 01.01.2014 надають 894 медичні заклади: 28 обласних, 22 центральні районні лікарні, 10 районних лікарень, 7 дільничних лікарень, 123 амбулаторії, з них 105 у сільській місцевості, 6 міських лікарень, 1 дитяча лікарня, 2 пологових будинки, 2 дитячі поліклініки, 4 стоматологічні поліклініки, 3 санаторії.

Середня тривалість життя людини становить 70,3 роки: чоловіки – 64,5, жінки – 76,1.

Чисельність новонароджених становить – 9098 чоловік. В порівнянні з 2012 роком зменшилась кількість померлих дітей в віці до 1 року на 15 чоловік, фактичний обсяг в 2012 році становить – 73 чоловіка. Природне скорочення населення у 2013 році становить – 9115 чоловік.

На покращання матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я використано 25,7

млн грн, з них 6,9 млн грн – на будівництво та реконструкцію; 5,5 млн грн – на капітальні та поточні ремонти; 12,8 млн грн – на придбання медичного обладнання та апаратури; 420,1 тис. грн на придбання 6 санітарних автомобілів.⁴³

Основною проблемою галузі залишається низька тривалість життя, недостатній рівень його фінансового забезпечення відповідно до існуючих потреб, наявність значного морального зносу обладнання, недостатній рівень професійної кваліфікації персоналу, неналежний рівень оплати праці медичних працівників.

З метою розвитку галузі необхідним є повне оновлення медичного устаткування, приведення у відповідність фінансування господарства, запровадження медичного страхування, забезпечення доступу всіх верств населення до отримання медичних послуг.

8. ПІДСИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

В області чисельність дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування на кінець 2013 року становить – 2438. Станом на 01.01.2014 року сімейними формами виховання (опіка, піклування, дитячі будинки сімейного типу та прийомні сім'ї) було охоплено 2010 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Впродовж 2013 року у профілактичних рейдах виявлено 306 дітей, що на 14,4% менше у порівнянні з 2012 роком (350 дітей). Громадянами України упродовж 2013 року усиновлено 44 дитини, іноземцями – 23 дітей.⁴⁴

Основною причиною наявності значної чисельності дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування є високий рівень безробіття в районних центрах, злиденність населення, високий рівень смертності працездатного населення. З метою подолання існуючих

42. <http://osvita-cn.gov.ua/VNZ.html>

43. <http://cg.gov.ua/index.php?id=89228&tp=0>

44. <http://cg.gov.ua/index.php?id=89228&tp=0>

тенденцій проблеми соціального забезпечення повинні вирішуватись в контексті загальнодержавної стратегії розвитку країни.

9. КУЛЬТУРНА ПІДСИСТЕМА

Станом на 01.01.2014 в області функціонувало 1688 закладів культури і мистецтв, серед яких: 776 клубних закладів, 721 публічна бібліотека, 31 музейний заклад та 3 національні заповідники, 11 кінотеатрів, 4 театри, обласний філармонійний центр фестивалів та концертних програм, 37 початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів, 2 училища, Менський зоопарк, 102 інших мистецьких заклади.

Основною проблемою функціонування закладів культури є збереження і примноження їх культурно-історичної спадщини, що в першу чергу пов'язано з браком фінансування, їх недостатньою туристичною привабливістю.

З метою розвитку закладів культури на території Чернігівщини необхідним є систематичне створення нових та поширення інформації про вже існуючі туристичні маршрути, формування регіональних особливостей культурного відпочинку, забезпечення необхідної інформації щодо наявної інфраструктури для відпочинку та туризму.

ВИСНОВКИ

Проведений аналіз беззаперечно свідчить про наявність системної кризи в функціонування економіки регіону. Проте, на особливу увагу заслуговують медична підсистема, екологічна та підсистема житлово-комунального господарства, як галузі по життєзабезпеченню суспільства регіону в цілому.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Сприяти залученню потенційних інвесторів у регіон на умовах державно-приватного партнерства, концесій у комунальне господарство (Джерело: ЄБРР, Державний бюджет України, місцеві бюджети, кошти інвесторів. Терміни реалізації 10-50 років).
- Будівництво комплексу по переробці твердих побутових відходів у м. Чернігів (Джерело: кошти інвесторів, Державний та місцеві бюджети. Терміни реалізації 5-7 років).

ВИСНОВКИ

В процесі проведеного дослідження було здійснено:

- аналіз сучасного стану основних складових інфраструктурного комплексу нашої країни, а саме: транспортної підсистеми, підсистеми зв'язку, екологічної підсистеми, рекреаційної підсистеми, підсистеми житлово-комунального господарства, освітньої підсистеми, медичної підсистеми, підсистеми соціального забезпечення та культурної підсистеми;
- виявлено ряд ключових проблем та загроз для нормального функціонування інфраструктури;
- дано характеристику перспектив розвитку складових інфраструктури в розрізі окремих регіонів України;
- запропоновані рекомендації, які дозволять покращити стан певних складових інфраструктури.

Можна зробити висновок, що практично в кожному регіоні нашої країни всі складові інфраструктури знаходяться в незадовільному стані. Особливо це стосується транспортної підсистеми, основними проблемами якої є: незадовільний стан доріг, високий рівень морального та фізичного зносу матеріально-технічної бази, не відповідає сучасним вимогам.

Основними проблемами підсистеми зв'язку виступає зношеність основних фондів, а також недостатній рівень покриття мережею Інтернет в певних областях, особливо в сільській місцевості.

Проблемами екологічної підсистеми є не достатній контроль за дотриманням нормативів викидів найбільшими вже існуючими промисловими забруднювачами, а також відсутній постійний облік відходів; не завжди дотримання санітарно-епідеміологічних норм при будівництві нових об'єктів, а також належна фінансова підтримка заходів направлених на покращення навколишнього природного середовища.

Що стосується підсистеми житлово-комунального господарства то проблеми, що гальмують її нормальний розвиток є недостатній рівень фінансування даної галузі, що унеможливорює використання сучасних технологій у процесі роботи.

Освітня, медична та культурна підсистема мають схожі проблеми, такі як недофінансування даних галузей, брак висококваліфікованих кадрів, низька обізнаність населення стосовно послуг, які надають ці підсистеми та ін.

Розвиток підсистеми соціального забезпечення гальмує роздроблення фінансових ресурсів на здійснення пільгових виплат в незначних розмірах великій кількості пільговиків, враховуючи при цьому матеріальні затрати на здійснення нарахування та перерахування пільг.

Отже для вирішення вказаних проблем були запропоновані рекомендації щодо покращення стану деяких підсистем в розрізі областей України.

Головними бенефіціарами розроблених рекомендацій є Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України і Міністерство інфраструктури України.

Пріоритетами діяльності Міністерства інфраструктури України у даному контексті є реформа морських портів, автодорожнього комплексу та залізниць. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України відповідає як за секторальні реформи (будівництво та архітектура, житловий фонд, комунальне господарство), так і загалом за регіональний розвиток.

Рекомендації регіональних аналітичних центрів окрім визначення пулу пропозицій, на які варто зробити ставку в процесі формування стратегій регіонального розвитку до 2020 року, передбачають також визначення можливих джерел інвестування визначених об'єктів.

Загальною тенденцією проведених у регіонах досліджень є визначення необхідності впровадження партнерських засад у процес розвитку регіональної інфраструктури, що насамперед має реалізовуватись через механізми співробітництва із залученням різних джерел фінансування.

Особливої актуальності розробленим пропозиціям додає готовність міжнародних фінансових організацій (Світовий банк, Європейський інвестиційний банк, Європейський банк реконструкції та розвитку тощо) суттєво збільшувати обсяги коштів, на які має право претендувати Україна для реалізації важливих соціально-економічних проектів.

У контексті реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні найбільша увага у стратегіях регіонального

розвитку щодо стану та перспектив функціонування місцевої інфраструктури має зосереджуватись на освітній, медичній, культурній та підсистемі соціального забезпечення.

В сучасних умовах реформування державної регіональної політики відбувається перегляд стратегічних засад розвитку регіонів. Розробка нових стратегій регіонального розвитку на відміну від існуючих на даний час має ґрунтуватись на реалістичності їх інвестиційної складової. За неможливості залучення мільярдних коштів у розвиток регіонів, фінансування запропонованих у дослідженні інфраструктурних точок зростання на основі поєднання різних фінансових механізмів є реальним шляхом посилення конкурентоспроможності економіки держави та її регіонів, підвищення рівня добробуту населення та сприяння інтегрованості її простору.

СПИСОК ВИКОНАВЦІВ:

Громадська організація «Подільська агенція регіонального розвитку» (м. Вінниця)

Луцька міська громадська організація «Центр політичного аналізу та виборчого консалтингу» (м. Луцьк)

Дніпропетровська обласна громадська організація «Дніпропетровський координаційно-експертний центр з питань регуляторної політики» (м. Дніпропетровськ)

Асоціація громадських організацій «Соціально-економічні стратегії і партнерства» (м. Донецьк)

Житомирська обласна молодіжна громадська організація «Сучасний Формат» (м. Житомир)

Громадська організація «Закарпатський громадський центр» (м. Ужгород)

Громадська організація «Запорізька правозахисна ліга «Універсал» (м. Запоріжжя)

Громадський центр «Ділові ініціативи» (м. Івано-Франківськ)

Всеукраїнська молодіжна громадська організація «Особистість» (м. Київ)

Громадська організація «Кіровоградський прес-клуб» (м. Кіровоград)

Громадська організація «Агентство стійкого розвитку Луганського регіону» (м. Луганськ)

Громадська організація «Центр дослідження проблем регіонального і міжнародного співробітництва» (м. Львів)

Громадська організація «Сприяння міжкультурному співробітництву» (СМС)» (м. Одеса)

Полтавська обласна громадська організація «Аналітичний центр «Бюро економічних та соціальних досліджень» (м. Полтава)

Острозька міська громадська організація «Школа політичної аналітики «Поліс» (м. Острог)

Сумська міська громадська організація «Центр досліджень регіональної політики» (м. Суми)

Громадська організація «Інститут громадянського суспільства та регіональних ініціатив» (м. Тернопіль)

Харківська обласна громадська організація «Фонд місцевої демократії» (м. Харків)

Херсонська міська громадська організація «Центр досліджень південноукраїнського прикордоння» (м. Херсон)

Агенція з питань стратегічних комунікацій та розвитку «Спільні зусилля» (м. Хмельницький),

Громадська організація «Академія стратегічних досліджень» (м. Черкаси)

Чернівецька обласна громадська організація «Буковинська агенція регіонального розвитку» (м. Чернівці)

Чернігівська міська молодіжна громадська організація «Поліський фонд міжнародних та регіональних досліджень» (м. Чернігів)

Контакти

Фонд ім. Фрідріха Еберта. Представництво в Україні
вул. Пушкінська, 34, м. Київ, 01004, Україна

Тел.: +38-044-234-00-38 | факс: +38-044-451-40-31

Всі тексти доступні за веб-адресою:

<http://www.fes.kiev.ua>

Замовлення/ контакти:

mail@fes.kiev.ua

Погляди, висловлені в даній публікації, не обов'язково відображають погляди Фонду ім. Фрідріха Еберта або організацій, де працюють автори.

Цю публікацію надруковано на папері, що виготовлений з урахуванням сталого лісокористування.

